

Utgrävning av härdar och stalotomter i Adamvaltaområdet, Arjeplog, Lappland, 2001

Av
Lars Liedgren

Silvrmuseet Rapport 31

Europeiska unionens
strukturfond

Silvrmuseet
i Arjeplog

Silvermuseet
Torget
930 90 Arjeplog

Tel: 0961-61290

www.silvermuseet.arjeplog.se

© Silvermuseet

Tryck: Silvermuseet, Arjeplog 2003

Rapport Silvermuseet

ISSN 1101-2900

Innehållsförteckning

1	INLEDNING.....	1
2	MÅLSÄTTNING.....	1
3	METOD.....	1
4	RESULTAT.....	2
5	TEKNISKA OCH ADMINISTRATIVA UPPGIFTER.....	5
6	BILAGA.....	5
6.1	Utgrävningar inom område nr 1.....	5
6.1.1	Utgrävning av fornlämning 167-168.....	5
6.1.1.1	Fornl 167:1, beskrivning.....	5
6.1.1.2	Fornl 167:4, beskrivning.....	7
6.1.1.3	Fornl 168:1, beskrivning.....	8
6.1.1.4	Fornl 168:2, beskrivning.....	10
6.1.1.5	Fornl 168:3, beskrivning.....	12
6.1.1.6	Fornl 168:4, beskrivning.....	14
6.1.1.7	Sammanfattning.....	15
6.1.2	Utgrävning av fornlämning 192-193, kåtatomter.....	17
6.1.2.1	Fornl 192:1, beskrivning.....	17
6.1.2.2	Fornl 193:2, beskrivning.....	18
6.1.2.3	Sammanfattning.....	19
6.2	Utgrävningar inom område nr 2.....	19
6.2.1	Utgrävningar av fornlämning 66, stalotomter.....	19
6.2.1.1	Fornl 66:1, beskrivning.....	19
6.2.1.2	Fornl 66:2, beskrivning.....	22
6.2.1.3	Fornl 66:5, beskrivning.....	24
6.2.1.4	Sammanfattning.....	27
6.2.2	Utgrävningar av fornlämning 175, stalotomter.....	27
6.2.2.1	Fornl 175:1, beskrivning.....	27
6.2.2.2	Fornl 175:2, beskrivning.....	29
6.2.2.3	Fornl 175:3, beskrivning.....	31
6.2.2.4	Fornl 175:4, beskrivning.....	33
6.2.2.5	Fornl 175:5, beskrivning.....	35
6.2.2.6	Sammanfattning.....	37

6.2.3 Utgrävningar av fornlämning 239, härda.....	38
6.2.3.1 Fornl 239:3, beskrivning.....	38
6.2.3.2 Fornl 239:5, beskrivning.....	39
6.2.3.3 Sammanfattning.....	41
6.2.4 Utgrävningar av fornlämning 221, härda.....	41
6.2.4.1 Fornl 221:1, beskrivning.....	41
6.2.4.2 Fornl 221:2, beskrivning.....	43
6.2.4.3 Sammanfattning.....	44
6.3 Bilder.....	45
6.4 Fotoförteckning.....	55
6.5 Ritningar.....	61

1 Inledning

Inom ramen för EU-mål 1 har Silvermuseet erhållit medel att genomföra kulturhistoriska- och ekologiska undersökningar i Arjeplog och inom angränsande område i Sorsele. Projektet utgör en del av ett forskningsprogram med inriktning på kulturlandskapsforskning i subarktiska områden. Projektet är tänkt att sträcka sig över 3 år och medel har för tillfället erhållits för år 2001-2002. Undersökningarna kommer i första hand att koncentreras till fjällområdet och de miljöer där stalotomterna förekommer.

År 2001 utgör det första fältarbetsåret och har koncentrerats till ett område i anslutning till Varvekjokk, N om Pieskehaure (här kallat Adamvalta). Silvermuseet har genomfört inventeringar här under 2000 och 2001. Inventeringarna har visat att området är mycket fornlämningsrikt, uppskattningsvis ca 450 fornlämningar inom en 7 km² stor yta. Materialet domineras av härdar av olika storlekar och utseende, men här finns även ett 30-tal stalotomter.

Adamvalta är i dag ett fjällhedlandskap utan fjällbjörkskog. Vi tror att förhållandena varit radikalt annorlunda och att området varit beskögat vid etableringen av de första stalotomterna. Ett intensivt brukande av området under vikingatid och medeltid har så småningom gjort att det nuvarande landskapet har utvecklats.

2 Målsättning

Undersökningarna i Adamvalta inriktas på att studera människans samverkan med ekosystemsprocesser i det aktuella området under främst vikingatid-medeltid. I projektet kommer fornlämningarna, främst stalotomter, härdar och boplatzgröpar, att vara viktiga källor till kunskap om vegetationsutvecklingen och resursutnyttjande.

Undersökningarna 2001 har inriktas på att delundersöka härdar och stalotomter. En viktig utgångspunkt har varit att göra så små ingrepp i fornlämningarna som möjligt men samtidigt nå maximal information. Målsättningen med undersökningarna 2001 var främst att erhålla kol från härdarna för att göra vedbestämningar, att erhålla kol för dateringar samt att ta fram botaniskt material från de gamla markytorna under vallarna.

3 Metod

Undersökningsobjekten har valts med utgångspunkt i flera olika variabler där de viktigaste har varit topografisk belägenhet och fornlämningens utformning.

Fristående koordinatsystem har stakats ut vid de fornlämningar som undersökts. Koordinatsystemens orientering har främst bestämts av topografi och lämningarnas inbördes placering. Likaså har vanligen en godtycklig fixpunkt avsatts på lämplig sten i anslutning till fornlämningarna. En översiktlig karta över fornlämningsområdet har gjorts med hjälp av GPS (user grid) varvid också åtminstone två koordinatpunkter i det godtyckliga koordinatsystemet mätts in med GPS, detta för att inordna koordinatsystemen i rikets nät. Norrpil på dessa kartor visar N i förhållande till rikets nät. Felmarginalen på översiktskartorna ligger normalt inom plus-minus 3 m.

Fornlämningarna har beskrivits och planritats före undersökning, det senare vanligen i skala 1:10. Norrpil på planerna har satts utifrån N på kompass varför det kan råda en viss avvikelse gentemot översiktsplanerna. För samtliga stalotomter har korsprofiler ritats. Vid varje härd har en yta motsvarande ca halva härden och ett mindre område utanför stakats ut, vanligen 0,6-1 m². I ett fall har också ett schakt tagits upp innefattande vallen i en stalotomt. De avgränsade utgrävningsytorna har före avtorvning undersökts med metalldetektor och presumptiva fynd utmärkts med en pinne (fyndindikationer utanför utgrävningsytan har ej undersökts vidare). Därefter har ytorna försiktigt avtorvats. För att kunna återställa ytorna så väl som möjligt, har det avtorvade materialet lagts i ordning så att torvbitarna ska kunna läggas tillbaka på ursprunglig plats (gäller alla fornl utom 167:1, 4 och 168:1-4).

Utgrävningen har skett i 0,5 m stora rutor, detta för att kunna hänföra sållfynd till rimligt stora ytor. Varje härd ha vanligen undersökts i två nivåer, Rn1A och Rn1B, varje lager vanligen omfattande 0,02-0,03 m dj. Botten av dessa lager har planritats. Varje härd har också profilritats. Allt material har sållats i såll med en maskstorlek av 3-4 mm.

Provtagning har skett i härdarna och i vallarna. I botten av varje lager har tagits kolprov, i regel varje jämn 20 cm koordinat där det förekommit synligt kol/sot. Provet har vanligen tagits inom en 4x4 cm stor och 1-2 cm dj område. Kolprov har vidare tagits under härdstenar. Dessutom har kol som påträffats i sållen tagits tillvara och hänförs till 0,5 m stora rutor. I en del fall har prover på härdfyllning tagits i profilerna. Makrofossilprover har tagits under vallarna i stalotomterna. Provtagning gjordes först i profil (168:1), vilket fungerade dåligt. Istället valdes att ta makrofossilprover genom att slå ned PVC-rör i vallarna och sedan försluta rören med platslock för att förhindra kontamination. Provpunkterna för rören har markerats på planerna över stalotomterna, även de prover som misslyckats. Det senare har i regel skett när provröret gått på en sten. Jorden från det misslyckade provet har återförts till vallen. De hålrum som bildats efter de lyckade proven har fyllts med sålljord.

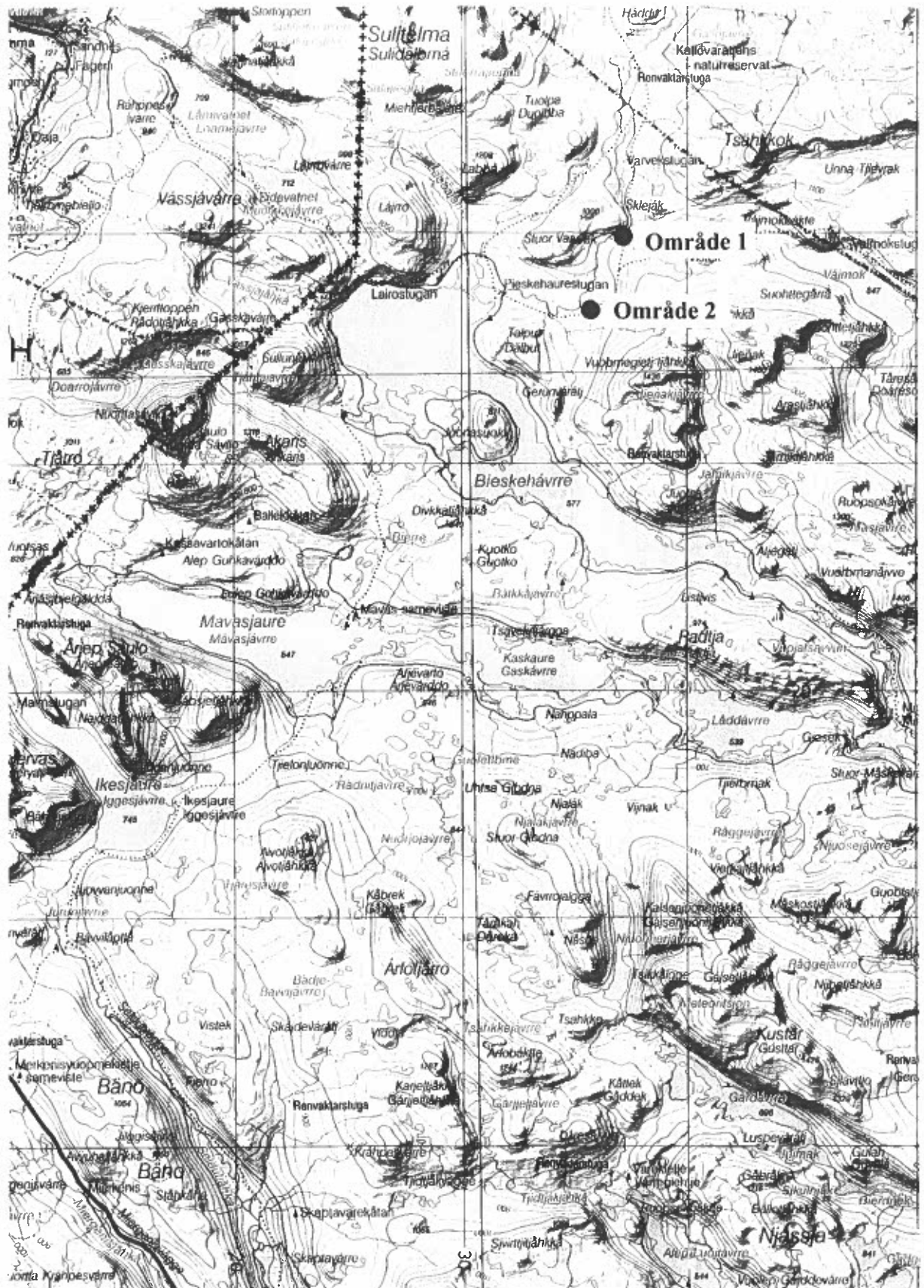
Fynd har i de fall de påträffats *in situ* har avvägts samt mätts in efter befintligt koordinatsystem. Övriga fynd som påträffats i sållen har vanligen hänförs till 0,5 m rutor. Samtliga lämningar har beskrivits i de olika rensningsnivåerna samt fotograferats. De utgrävda ytorna och nivåerna har också avvägts. Samtliga anläggningar har återställts efter utgrävning. I några fall har skyddsnät satts på torven för att torven skall bättre sitta kvar på plats. Skyddsnäten skall avlägsnas när växtligheten grott fast.

4 Resultat

Med utgångspunkt i det inventerade materialet utvaldes ca 30 fornlämningar för utgrävning inom tre olika områden (benämnda 1-3). Av dessa kom 20 fornlämningar att delundersökas inom två av områdena: 12 stalotomter, 6 härdar samt två kåtatomter.

Vid utgrävningarna har endast mindre ytor upptagits. Vanligen har mellan 0,7-1,0 m² undersökts i samband med varje anl (min 0,4 m² och max 2,35 m², medel ca 0,92 m²). Total undersökt yta omfattar 18,3 m².

Vid avtorvning har torven i regel lagts på så sätt att bitarna kunnat läggas tillbaka på samma plats som tidigare efter undersökningen. Förfarandet har varit klart positivt: dels genom att de utgrävda ytorna märks mindre, dels underlättas åter

Undersökningsområde 1-2, Adamvalta, 2001. Ur Översikts/Fjäll kartan © Lantmäteriverket, Gävle 2002. Medgivande M2002/3599.

bevuxningen med samma växtslag inom olika delar av härdytan (t ex är gräsbevuxning typisk för vissa delar). I två fall har också plastnät på prov satts fast över den lösa torven.

Utformningen av stalotomterna visar på stora variationer, från mycket väl anlagda till förhållandevis slarvigt byggda. I flera tomter har gammal blekjordsbildning noterats i golvplanen vilket visar att nedgrävningen är mycket ringa ibland, möjligen har man här endast tagit bort torven vid anläggandet. I en av stalotomterna gjordes ett schakt genom vallen för att kunna ta prover i den gamla markytan. Detta provtagnings sätt övergavs pga problem med provtagningen. Istället slogs plaströr ned genom vallarna så att hela profilen kom med. Det senare har fungerat bra, även om några prover har fått göras om pga stenförekomster i vallen.

Av utgrävningarna framgår att härdarnas utförande är av varierande kvalitet, en del verkar mycket slarvigt ihopkomna (möjligen delvis skadade) medan andra är mer välgjorda. Direkta paralleller till de mycket väl lagda, stora härdarna, i skogslandet saknas. En särpräglad sak är också att många av härdarna, i tomterna, har mer eller mindre antydda gropar av olika storlekar i mitten. En härd har också, i sin helhet, utformats som en grop med snedställda, flata, nedgrävda hållar. Utgrävningarna visar att gropområdet i regel inte innehåller sten och inte heller särskilt mycket kol/sot, istället finns en smetig härdfyllning som varierar i kulör från ljusbrun till närmast vit eller gråvit färg. De flesta härdarna i stalotomterna har också mer eller mindre rödbrända partier i botten.

Kolförekomsterna har generellt varit rikliga i stalotomterna, främst i kanterna och utanför härdarna. De ringa kolförekomsterna i mitten antyder utrensning och/eller total förbränning. Kol finns under nästan alla härdstenar. Ibland förekommer mycket rikligt med kol. I kanten av en härd har näverfragment påträffats under en sten.

Sammanfattningsvis visar härdarna på en förhållandevis stor variation sinsemellan, ett karaktäristiskt drag är gropen i mitten. Härdarna ger intryck av att vara ombyggda en eller flera gånger, samt även att de använts under en längre tid.

Samtliga stalotomter har före undersökning avsågts med metalldetektor. Detta har fungerat hyggligt utom i själva härdarna. I det senare fallet har många falska utslag registrerats (bör bero på magnetism uppkommen vid bränning av jorden). Ett förhållandevis ringa antal fynd har registrerats vid utgrävningarna. Det rör sig om järnfragment (ofta bitar av tenar), eldslagningsflintor, fragm av brynen, delar av täljstenskärl, kritpipsfragm (troligen 1600-tal) samt brända och obrända ben. Benen verkar främst vara splitter från klyvning av ben och troligen svåra att artbestämma. De ringa fynden ger således tidsindikationer från y jäå-1600-tal.

De övriga delundersökta konstruktionerna bestod av två kåtatomter och sex härdar. I dessa har det i regel varit svårare att få fram kolprover. Eldstäderna är av varierande utformning, ingen har tät väl lagd stenpackning. En härd verkar ha anlagts på en naturlig förhöjning. Två härdar visar att de måste vara förhållandevis unga då stenskoningen ligger ovanpå ett torvskikt. I någon av de friliggande härdarna har också lager med gråvit härdfyllning påträffats.

I kåtatomtshärdarna påträffades inga fynd. I övriga konstruktioner framkom brända ben i tre härdar, ett fragment av kritpipa samt ett järnfragment i en härd och till sist en järnhyska till en kolt i en härd.

Vid tidpunkt för denna rapport har ej analyser av ben, kol, makrofossiler eller pollen färdigställts. Ej heller är 14C dateringar genomförda.

5 Tekniska och administrativa uppgifter

Länsstyrelsens beslut: 2001-07-07, dnr 220-10812-01.

Silverbuseets diarienummer: Dnr 2000/54.

Finansiering: arbetet genomförs med stöd av EU:s strukturfonder, mål 1.

Fornlämningsnummer: Egen serie fornl 66:1-2, 5, 167:1,4, 175:1-5, 168:1-4, 192:1, 193:2, 239:3, 5, 221:1-2.

Socken/kommun: Arjeplog.

Typ av undersökning: Forskningsundersökning.

Datering: järnålder-historisk tid.

Typ av fornlämningar: Stalotomter, kåtatomter, härdar.

Utförandetid (fältarbete): 2002-08-13 – 2002-09-07.

Tidsåtgång:

Fältarbete	80 arbetsdagar
Rapport	70 arbetsdagar

Lägesbestämning: Se översiktskartor samt angivna koordinater för undersökt fornlämning.

Personal: utgrävningarna i Adamvalta har letts av fil dr Lars Liedgren (Silvermuseet). Dessutom har arkeologerna fil kand Andreas Stångberg (Snåsa), fil mag Petter Nyberg samt fil mag Mats Johansson deltagit.

Undersökt yta: 18,3 m².

Belägenhet m.ö.h: 660-780 m.

Fynd: Fynden förvaras på Silvermuseet till dess fyndfördelning är gjord.

Prover: Jordprover, makroprover och kolprover.

Analyser: Ett flertal olika typer av analyser genomförs på materialet från detta projekt, t ex vedart, makrofossil, 14C-dateringar.

6 Bilaga

6.1 Utgrävningar inom område nr 1

6.1.1 Utgrävning av fornlämning 167-168

Fornlämningarna är belägna på en flack avsats i anslutning till och NV om Varvekjokk. Avsatsen som är ca 375x10-150 m st (NÖ-SV) är ställvis gräsbeväxt. I V flyter en liten jokk ned från berget, här och strax nedom bergsslutningen är marken ställvis försumpad. De högsta partierna av avsatsen är belägna ut mot Varvekjokk. Här löper några flacka ryggar i NÖ-SV riktning, ställvis med rikliga inslag av stenar och block. Avsatsen avslutas mot Varvekjokk av en 3-5 m brant erosionskant som skapats av naturlig stranderosion.

Härdarna i området, ligger dels längs den inre kanten av avsatsen i den NÖ delen (fornl 167, 10 härdar), dels i den SV delen av avsatsen (fornl 143, tre härdar, fornl 144, tre härdar.) I samband med härdarna förekommer gräsbeväxta ytor som närmast kan karaktäriseras som renvallar. På avsatsen finns också fyra stalotomter belägna inom de torraste partierna (fornl 168:1-4) samt en härd (fornl 168:5). I anslutning till den VNV stalotomten är en naturlig grop. På andra sidan jokken är flera lokaler med härdar samt även en större boplatsgrop.

På avsatsen delundersöktes sex fornl: dels två härdar (167:1, 2) dels stalotomterna (168:1-4).

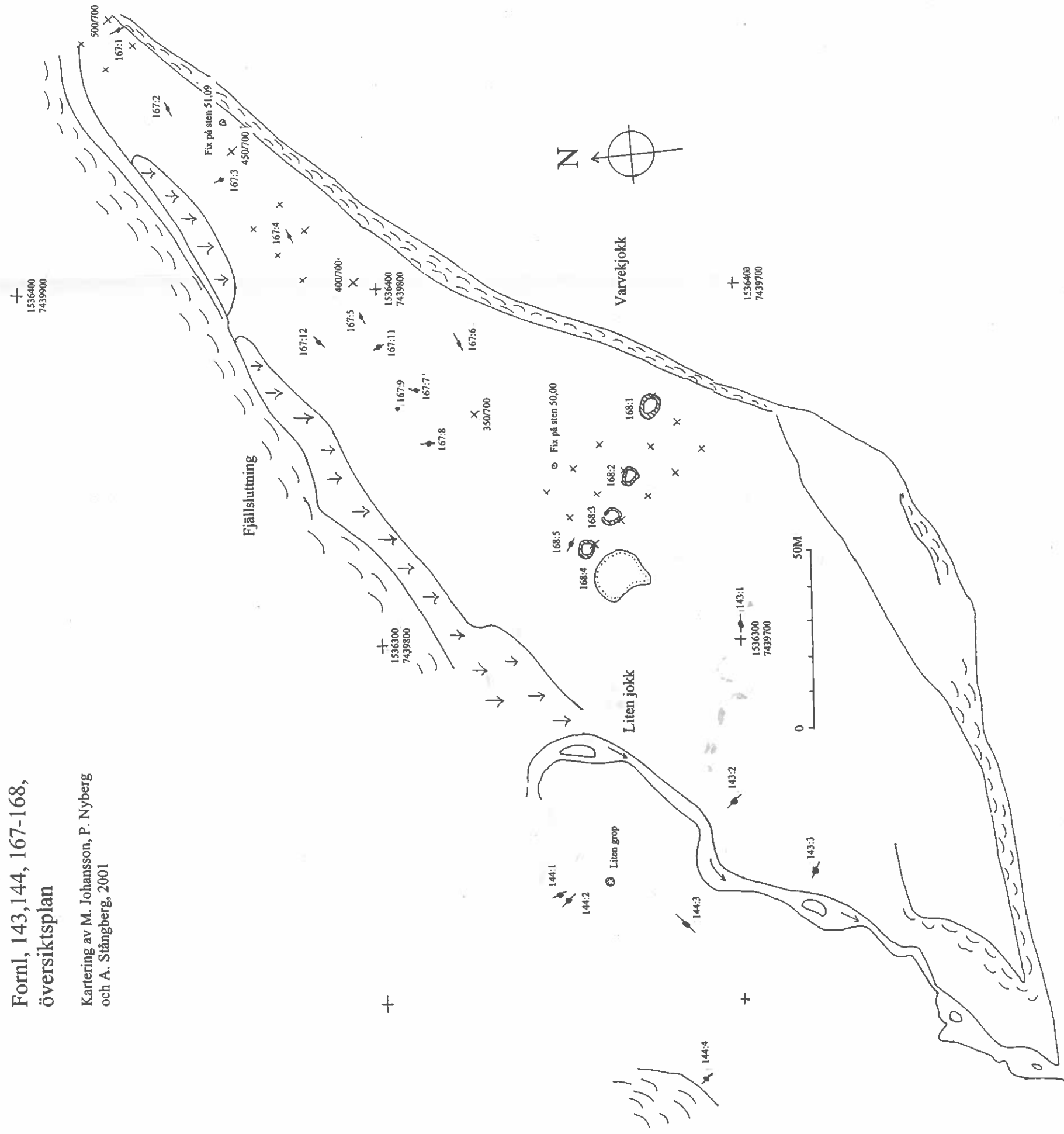
6.1.1.1 Fornl 167:1, beskrivning

Härd, oval, 1,2x0,7 m (VNV-ÖSÖ). Fem synliga kantstenar, 0,1-0,2 m l, 0,05-0,15 m br och lägre än 0,05 m. Sondning visar på ytterligare stenar i kanten samt sparsamt med sot.

I den SV delen av härden stakades en 1,6x0,5 m st (NV-SÖ) yta ut (0,8 m²). Ytan avtorvades och nedgrävdes 0,04-0,05 m dj. Härden begränsades av en skoning av

Fornl, 143, 144, 167-168, översiktsplan

Kartering av M. Johansson, P. Nyberg
och A. Stångberg, 2001

fem stenar, 0,2-0,3 m l och 0,08-0,2 m br. Innanför skoningen var jorden mörk med mot botten av Rn 1A inslag av blekjord. Ungefär samma förhållande var i den NV delen av rutan utanför härden. I den SÖ delen fanns mörkare jord utan inblandning av blekjord.

Inga andra fynd än kol påträffades. I Rn 1A togs 12 kolprover i plan. En ca 0,2 m br och intill 0,15 m dj schakt grävdes för profilen. I profilen togs tre kolprover.

Prover

Rn 1A

Prov i plan

Nr 1	495,6/700,8, höjd 51,12-51,07 m.
Nr 2	495,8/700,8, höjd 51,09-51,06 m.
Nr 3	495,6/700,6, höjd 51,09-51,08 m.
Nr 4	495,8/700,6, höjd 51,09-51,07 m.
Nr 5	495,6/700,4, höjd 51,10-51,07 m.
Nr 6	495,6/700,2, höjd 51,10-51,08 m.
Nr 7	495,6/700, höjd 51,10-51,08 m.
Nr 8	495,8/700, höjd 51,09-51,07 m.
Nr 9	495,8/699,8, höjd 51,10-51,08 m.
Nr 10	495,75/700,17, höjd 51,10-51,07 m.
Nr 11	495,71/699,94, höjd 51,09-51,07 m.
Nr 12	495,65/699,8, höjd 51,10/51,08 m.

Kolprov i profil

Nr 1	495,9/700,87, höjd 51,13 m.
Nr 2	495,9/700,7, höjd 51,15 m.
Nr 3	495,9/700,18, höjd 51,12 m.

6.1.1.2 Fornl 167:4, beskrivning

Härd, oval, 0,85x0,65 m (ÖNÖ-VSV). Sex synliga kantstenar, 0,1-0,25 m l, 0,05-0,15 m br och intill 0,05 m h. Vid sondning framkom kol.

I den Ö delen av härden stakades en 1,6x0,5 m st ruta ut (0,8 m²). Rutan blev av misstag något snett utsatt i förhållande till koordinatsystemet. Ytan avtorvades och nedgrävdes 0,03-0,04 m. Efter avtorvning framgick att härden hade en lucka i stenskoningen i S. De tre stenar som framkom var 0,2-0,35 m l, 0,15-0,25 m br och intill 0,15 m h. Innanför stenarna var ett tunt skikt med kol/sot-blandad jord samt ngt gråvit jord. I ytorna utanför härden var en fläck med blekj i NÖ, i övrigt var jorden brunaktig. Inga andra fynd än kol påträffades. I plan togs fyra kolprover och under stenar tre kolprover.

Ett ca 0,15 m br och intill 0,15 m dj profilschakt grävdes för profilen. I profil togs två kolprover och ett prov på smetig härdfyllning.

Prover

Rn 1A

Kolprov i plan

Nr 1	422,4/695,6, höjd 50,69/50,65 m.
Nr 2	422,4/695,8, höjd 50,67/50,65 m.

Nr 3 422,6/695,6, höjd 50,67/50,65 m.
 Nr 4 422,8/695,6, höjd 50,67/50,65 m.

Kolprov under stenar

Nr 5 422,65/695,81, höjd 50,67/50,65 m.
 Nr 6 422,85/695,75, höjd 50,67/50,66 m.
 Nr 7 423,01/695,55, höjd 50,67/50,65 m.

Kolprov i profil

Nr 1 421,68/695,5, höjd 50,67 m.
 Nr 2 421,47/695,53, höjd 50,66 m.

Övriga prover

Ett prov på smetig härdfyllning.

6.1.1.3 Fornl 168:1, beskrivning

Stalotomt, närmast oval, 6,4x5,1 m (NV-SÖ). Den inre ytan är närmast rektangulär, 4x2,9 m (NV-SÖ) och 0,1 m dj. Den omgivande vallen är 0,6-1,6 m br och intill 0,2 m h med i ytan ett 15-tal stenar, 0,1-0,4 m st. I mitten är en härd, ca 1,5x1,2 m (NÖ-SV) och 0,1 m h. I SV är två synliga kantstenar, 0,1-0,2 m l, 0,05-0,1 m br. I mitten av härden är en oval grop 0,55x0,4 m (NÖ-SV) och 0,05 m dj. I anslutning till gropen växer gräs.

Över den SÖ delen av anläggningen och över vallen mot SV stakades en 3,5x0,5-0,75 m st (NÖ-SV) yta ut (2,25 m²). Ytan avvägdes och avtorvades. Under torven var mörkbrun jord. Kring kanten syntes fem stenar 0,05-0,25 m l, 0,02-0,2 m br och intill 0,05 m h. I samband med härden var något sot. På krönet av vallen i SV var sju stenar, 0,05-0,22 m l, 0,03-0,13 m br och intill 0,03 m h.

Rn 1A

Efter nedgrävning av 0,02-0,03 m framträdde härden ännu tydligare. Den var 1,4 m l och begränsades av fem stenar 0,2-0,3 m l, 0,1-0,2 m br och intill 0,07 m h. Utanför stenarna i SV var en tydlig jordkant. En liknande, fast svagare antydd kant, fanns NÖ om härdstenarna. Både i och utanför härden var rikligt med sot och kolbitar. Även någon fläck gråvit och svagt rödbrun jord kunde noteras. Mitten av härden markerades fortfarande av en försänkning. NV och SÖ om härden var jorden enhetligt brunfärgad. Gränsen mellan vall och golvplan var mycket tydlig. På vallens krön var en tät oregelbunden packning av sex, 0,1-0,25 m l, 0,05-0,18 m br och intill 0,06 m h stenar.

I Rn 1A påträffades förutom kol, ett vinklat järn, ett järnfragment samt två järntenar. I botten av lagret togs 12 kolprover.

Rn 1B

Ytan grävdes ned ytterligare några cm. I botten av lagret förekom fläckvis blekjordsbildning. På sina ställen både innanför stenskoningen och utanför, förekom ställvis rikligt med sot- och kolfläckar. I härden var också ett 0,4x0,1-0,15 m st område (NÖ-SV av rödbrun jord. I plan togs åtta kolprover, under härdstenarna togs fyra kolprover samt prov på sållkol.

Profil

Ett ca 0,2 m brett profilschakt grävdes intill 0,25 m dj. I profilen framgick en tydlig gammal markyta under vallen i SV. Spår fanns efter en ca 0,7 m l sträckning. I mitten av härden framgick också ett tydligt lager med vitaktig, smetig, härdfyllning. Från härdfyllningen togs ett prov och från den gamla markytan fyra prover. Fyra prov togs också på kol i profil.

Fynd

F 4 Vinkeljärn med spik, koord 316,87/737,85, Rn 1A i sotsvart jord i härden, höjd 49,72 m, 47,85 g.

F 5 Järnfragment, 317,96/738,13, Rn 1A i brun jord vid härdsten, höjd 49,72 m 4,05 g.

F 6 Järnfragment, koord 318/738,2, fynd i Rn 1A i sotsvart jord utanför härd, höjd 49,73 m, 5,02 g.

F 7 Järnten, koord 318,57/728,27, fynd i Rn 1A i sotsvart jord utaför härd, höjd 49,70 m, 8,15 g.

F 11 Järnten, koord 318-318,2/738-738,2, fynd i Rn 1B vid sällning, 2,21 g.

F 12-19 Se lista över kol nedan.

Prover

Rn 1A

Kolprov i plan

Nr 1	317,8/737,8, höjd 49,74/49,72 m.
Nr 2	317,8/738, höjd 49,73/49,71 m.
Nr 3	317,8/738,2, höjd 49,73/49,70 m.
Nr 4	318/738,2, höjd 49,74/49,71 m.
Nr 5	318,2/738,8, höjd 49,74/49,71 m.
Nr 6	318,2/738, höjd 49,73/49,71 m.
Nr 7	318,2/738,2, höjd 49,72/49,70 m.
Nr 8	318,4/737,8, höjd 49,70/49,68 m.
Nr 9	318,4/738,2, höjd 49,71/49,69 m.
Nr 10	318,6/737,8, höjd 49,70/49,68 m.
Nr 11	318,6/738,2, höjd 49,71/49,69 m.
Nr 12	318,8/737,8, höjd 49,72/49,70 m.

Rn 1B

Kolprov i plan

F 12	317,53/737,89, höjd 49,70 m.
F 13	317,64/738,15, höjd 49,67 m.
F 14	318,32/737,83, höjd 49,70 m.
F 15	318,26/738,39, höjd 49,70 m.
F 16	318,7/737,9, höjd 49,69 m.
F 17	318,58/738,21, höjd 49,69 m.
F 18	319,33/737,88, höjd 49,71 m.
F 19	319,10/738,33, höjd 49,69 m.

Kolprov under stenar

Nr 1	318,79/737,95, höjd 49,67/49,66 m.
Nr 2	318,55/738,1, höjd 49,66/49,65 m.
Nr 3	318,3/738,17, höjd 49,69/49,67 m.
Nr 4	318,08/738, höjd 49,66/49,65 m.

Sållkol, insamlat per 0,5 m ruta

Ruta 317,5/737,5.
318/737,5.
318,5/737,5.
319/737,5.
317,5/738.
318/738.
318,5/738.
319/738

Kolprov i profil

Nr 1 317,65/737,75, höjd 49,69 m.
Nr 2 318,64/737,75, höjd 49,64 m.
Nr 3 318,77/737,75, höjde 49,64 m.
Nr 4 318,75/737,75, höjd 49,69 m.

Övriga prover

Makro 1-4 från markyta under vallen, tagna vågrätt in i profil.

Makro 5, taget lodrätt uppifrån, 315,5/737,65.

Prov på gråvit, smetig härdfyllning.

6.1.1.4 Fornl 168:2, beskrivning

Fornlämningen är belägen 13 m V-NV om 168:1. Stalotomt, oregelbunden, 5,2x3,6-4,4 m (NV-SÖ). Den inre ytan är i dag oregelbunden (men kan ha deformerats av jordflytningar i SÖ), 4x2,2-3 m (NV-SÖ) och 0,1 m dj. Den omgivande vallen är 0,4-1,0 m br och intill 0,15 m h, med i ytan åtta stenar, 0,15-0,35 m st. Vallen är svår att se i SV och även ställvis i NV, möjligen skadad av erosion. I mitten är en härd, oval?, ca 1,4x1,2 m (NÖ-SV). I S kanten är en synlig sten, 0,4x0,1 m st (NV-SÖ) och 0,05 m h. I härdens mitt är en oval grop 0,7x0,5 m (NÖ-SV) och 0,1 m dj.

I den SÖ delen av härden stakades en 1,5x0,9 m st (NÖ-SV) yta ut (1,35 m²). Vid avtorvningen framkom, strax utanför härden i S, ett märkeklivet ben, 0,02-0,03 m under torvytan.

Rn1A

Ytan nedgrävdes 0,03-0,05 m. Nu framträdde sex kantstenar, 0,2-0,4 m l, 0,1-0,2 m br. I gropen samt i anslutning till kantstenarna syntes grå-svart, sot och kolblandad jord. Vid den största kantstenen, i SV, samt på några andra ställen fanns gråvit jord, blekjord? I övrigt var jorden brun. I lagret påträffades en eldslagningsflinta samt en bit obränt ben. I botten av lagret togs sju kolprover.

Rn1B

Ytan nedgrävdes ytterligare 0,02-0,03 m. I gropen var en liten rödbränd jordfläck i anslutning till ett område med smetig, gråvit härdfyllning. Mot kanterna i NÖ och SV var brun jord. Här och var förekom kol/sot. Utanför härdstenarna fanns enstaka kol och sotfläckar samt omväxlande brun och gråaktig jord. I lagret påträffades ett järnfragment, en eldslagningsflinta samt några fragm. br ben. Från lagret tillvaratogs sållkol samt fyra kolprover under stenar.

Profil

Ett ca 0,2 m brett och 0,2 m dj schakt nedgrävdes för profilen. Av profilen framgick att härden var utformad som en tydlig grop, nedgrävd i B-horisonten. Mot SV delen av härden var ett intill 0,05 m tj och 0,6 m l parti med gråvit smetig härdfyllning. Under detta var i mittpartiet av härden, rödbränd jord. I profil togs tre kolprover samt dessutom ett prov på gråvit härdfyllning.

Fynd

F 1 Ett obrönt ben, troligen märkeklivet, koord 307,7/720,85, fynd vid avtorvning 0,02-0,03 m under torvytan, höjd 50,02 m, 5 g.

F 2 En bit gråbeige eldslagningsflinta, koord 308,54/720,98, Rn 1A, höjd 49,89 m som påträffades strax under torven, 9,63 g.

F 3 Ett obrönt ben, troligen märkeklivet (revben?), koord 308,56/720,38, Rn 1A, påträffat ca 0,04-0,05 m under torvytan, höjd 49,88 m, 2,42 g.

F 8 Ett järnfragment, knivspets?, Rn 1B, påträffat i sållet vid sållning av jord från gropan i härdens mitt, 1,01 g.

F 9 En bit gråbeige eldslagningsflinta med delvis bevarad cortex, koord 308,5/721, Rn 1B, påträffat vid sållning av jord Ö om härd, 9,1 g.

F 10 Åtta fragm. br ben, koord 308/720,5, Rn 1B i anslutning till härdstenar, 0,36 g.

Prover

Rn 1A

Kolprov i plan

Nr 1	308/720,4, höjd 49,93/49,89 m.
Nr 2	308/720,6, höjd 49,91/49,89 m.
Nr 3	308,2/720,4, höjd 49,88/49,85 m.
Nr 4	308,2/720,8, höjd 49,90/49,89 m.
Nr 5	308,4/720,4, höjd 49,87/49,86 m.
Nr 6	308,4/720,6, höjd 49,89/49,87 m.
Nr 7	308,6/720,4, höjd 49,89/49,87 m.

Rn 1B

Sällkol, insamlat per 0,5 m ruta

Ruta	307,5/720.
	307,5/720,5.
	307,5/721.
	308,720.
	308/720,5.
	308/721.
	308,5/720.
	308,5/720,5.

Kolprov under stenar

Nr 1	308,46/720,7, höjd 49,88/49,87 m.
Nr 2	308,5/720,62, höjd 49,88/49,87 m.
Nr 3	308,24/720,67, höjd 49,88/49,86 m.
Nr 4	308,10/720,2, höjd 49,88/49,87 m.

Kolprov i profil

Nr 1 308,38/720,3, höjd 49,83 m.
 Nr 2 308,55/720,3, höjd 49,86 m.
 Nr 3 308,24/720,3, höjd 49,82 m.

Övriga prover

Prov på gråvit härdfyllning i profil.

6.1.1.5 Fornl 168:3, beskrivning

Fornlämningen är belägen 7 m VNV om nr 168:2. Stalotomt, närmast oval, 5,6x4,3 m (NV-SÖ). Den inre ytan är närmast oval, 4,2x3,2 m (NV-SÖ) och intill 0,1 m dj. Den omgivande vällen är 0,4-0,8 m br och intill 0,1 m h med i ytan ett 10-tal, 0,15-0,4 m st stenar. I mitten är en oval? härd, ca 1,3x1,0 m (NÖ-SV) och 0,05 m h. I härdens mitt är en oval grop, 0,45x0,3 m (NÖ-SV) och 0,05 m dj. 0,4 m S om härdens är en flat håll, 0,6x0,4 m (N-S). På den inre ytans N del är tre stenar 0,25-0,5 m l, 0,1-0,35 m br och intill 0,1 m h. Den ÖNÖ är jordfast. I samband med den flata stenen S om härdens samt mot V är tre hål till fjällämmelbon. I den SÖ delen av härdens stakades en 1,7x0,7 m st yta ut (1,19 m²).

Rn 1A

Ytan avtorvades och nedgrävdes 0,03-0,04 m. Inom ytan framkom ett 10-tal spridda stenar utan större inbördes ordning. Stenarna var 0,05-0,45 m l, 0,05-0,15 m br. I det S hörnet av undersökningsytan var en flat håll som fortsatte in under torven ca 0,5 m mot S. I den centrala delen av ytan fanns ett område med kraftigt skörbränd sten. NÖ om detta var ett område med gråsvart, sotig jord. Ännu längre mot NÖ markerades härdens begränsning av en förhöjnad. Utanför härdens i NÖ och SV var brun jord med någon blekjordsfläck. I botten av Rn 1A togs 13 kolprover.

Rn 1B

Ytan negrävdes ytterligare 0,02-0,03 m. Flera nya stenar framkom (totalt ett 10-tal nya), främst i den S delen av ytan. Härdens centrala delar markerades nu av mörkbrun-sotsvart jord med inslag av kol och sot samt bruna fläckar. Utanför härdens, i NÖ och S var jorden brun. Vid nedgrävning av lagret framkom en järnten samt främst kol i den centrala delen av härdens. I botten av Rn 1B togs fem kolprover i plan samt två under stenar. Från åtta rutor insamlades sållkol.

Profil

Ett ca 0,2 m br och intill 0,2 m dj schakt grävdes för profilen. Av profilen framgick att det inte fanns någon nedgrävning för härdens, ej heller någon smetig härdyta. Här och var syntes kvarvarande blekjordsfläckar ovanför en B-horisont. Vid utgrävning av profilen påträffades två järntenar. I profilen togs två kolprover.

Fynd

F 24 En järnten, koord 302,1/709,02, Rn 1 B, höjd 49,26 m, 1,98 g.
 F 32 En järnten, påträffad i profilen, koord 301,75/709, höjd 49,29 m, 5,73 g.
 F 33 En järnten, påträffad i profilen, koord 303,17/709, höjd 49,3 m 1,35 g.

Prover**Rn 1A**

Kolprov i plan

Nr 1	301,8/709,4, höjd 49,25/49,24 m.
Nr 2	302/709,2, höjd 49,28/49,25 m.
Nr 3	302/709,6, höjd 49,26/49,25 m.
Nr 4	302,2/709,2, höjd 49,28/49,26 m.
Nr 5	302,2/709,6, höjd 49,27/49,25 m.
Nr 6	302,4/709,2, höjd 49,27/49,25 m.
Nr 7	302,4/709,4, höjd 49,28/49,27 m.
Nr 8	302,4/709,6, höjd 49,29/49,26 m.
Nr 9	302,6/709,2, höjd 49,29/49,26 m.
Nr 10	302,6/709,4, höjd 49,31/49,29 m.
Nr 11	302,6/709,6, höjd 49,29/49,28 m.
Nr 12	302,8/709,2m höjd 49,31/49,29 m.
Nr 13	302,8/709,4, höjd 49,31/49,29 m.

Rn 1B

Kolprov i plan

F 25	303,07/709,58, höjd 49,26 m.
F 26	303,17/709,29, höjd 49,29 m.
F 27	302,82/709,55, höjd 49,28 m.
F 28	302,35/709,61, höjd 49,27 m
F 29	301,97/709,53, höjd 49,25 m

Sällkol, insamlat per 0,5 m ruta

Ruta	301,5/709.
	301,5/709,5.
	302/709.
	302/709,5
	302,5/709.
	302,5/709,5.
	303/709.
	303/709,5.

Kolprov under stenar

Nr 1	302/709,5, höjd 49,25/49,24 m.
Nr 2	302,2/709,44, höjd 49,26/49,24 m.

Kolprov i profil

Nr 1	302,67/709, höjd 49,31 m.
Nr 2	302,30/709, höjd 49,26 m.

Övriga prover

Makrofossilprov i vall, 301,88/706,52.

6.1.1.6 Fornl 168:4, beskrivning

Fornlämningen är belägen 6 m VNV-NV om nr 168:3. Stalotomt närmast rekt, 5,4x3,4-4,8 m (Ö-V) och intill 0,1 m dj. Den omgivande vällen är 0,45-1,1 m br och intill 0,1 m h med i ytan ett 15-tal stenar, 0,05-0,4 m st. Nära mitten är en rektangulär? härd, ca 1,6x1,2 m (N-S) och intill 0,1 m h. I N är en synlig kantsten, 0,1x0,05 m (NV-SÖ). I härdens mitt är en oval grop, 0,7x0,6 m (N-S) och 0,05 m dj. I mitten av härdens växer gräs.

I härdens SÖ del stakades en 2x0,8 m st (NÖ-SV) yta ut (1,6 m²). Ytan avtorvades.

Rn 1A

Efter nedgrävning ytterligare 0,03-0,04 m framkom ett 20-tal stenar utan synlig inbördes ordning. Stenarna var 0,05-0,3 m l, 0,05-0,15 m br. Härdområdet markerades dock av en ca 1,8x0,7 m st (NÖ-SV) sträckning av gråbrun-svart sotig jord med inslag av sot/kol. Utanför var jorden brun med inslag av sot och ljusare sand. I lagret påträffades två fragment till kritpipshuvud. I botten av lagret togs 10 kolprover.

Rn 1B

Ytan nedgrävdes ytterligare 0,03-0,04 m. Inom ungefär samma område som tidigare markerades härdområdet av brun-svart jord med inslag av kol/sot, dock något fläckigare. Utanför var jorden gråbrun. I lagret påträffades ett järnfragment, en järnten, ett bränt ben samt ytterligare fragment till kritpipshuvud. Dessutom framkom en eldslagingssten av tät gråbrun bergart (ej flinta). Två kolprover togs under stenar samt sållkol togs tillvara från varje 0,5 m ruta.

Profil

Ett ca 0,2 m br och intill 0,15 m dj schakt grävdes för profil. Av profilen framgår att härdens har en tydlig gropkaraktär. I mitten av gropen var under gråsvart jord ett tunt lager med smetig härdfyllning efter ett ca 0,5 m l parti. I samband med detta var också ett mindre område med rödbränd jord. I profil togs två kolprover samt ett prov på smetig härdfyllning.

Fynd

F 20 En eldslagingssten av grå tät bergart, koord 300,98/697,64. Påträffad i Rn 1B i kanten av en av härdstenarna i NÖ delen av härdens, höjd 49,10 m, 6,39 g.

F 21 Ett fragm. av huvud till kritpipa, koord 300,65/697,56, påträffad i Rn 1B i sotsvart jord innanför härdstenarna, höjd 49,06 m, 0,55 g.

F 22 En järnten, påträffad i sållet 0,5 m ruta 300,5/698, Rn 1B, 1,38 g.

F 23 Ett järnfragm., påträffat i sållet, från yta nära härdens, 0,5 m ruta 300,5/697,5, Rn 1 B, 2,7 g.

F 30 Två fragm. av huvud till kritpipa, påträffat vid sållning, från yta vid härdens 0,5 m ruta 300,5/697,5, Rn 1B, 0,94 g

F 31 Ett br ben, påträffat vid sållning av jord i härdens, 0,5 m ruta 300,5/697,5, Rn 1B, 0,12 g.

F 34 Två fragm av huvud till kritpipa, Påträffat vid sållning, 0,5 m ruta 300,5/697,5, Rn 1A, 0,24 g.

Prover

Rn 1A

Kolprov i plan

Nr 1	299,8/697,6, höjd 49,11/49,09 m.
Nr 2	299,8/697,8, höjd 49,10/49,08 m.
Nr 3	300/697,6, höjd 49,12/49,11 m.
Nr 4	300,4/697,6, höjd 49,11/49,09 m.
Nr 5	300,4/697,8, höjd 49,11/49,09 m.
Nr 6	300,4/698, höjd 49,11/49,09 m.
Nr 7	300,6/697,6, höjd 49,10/49,07 m.
Nr 8	300,6/698, höjd 49,13/49,10 m.
Nr 9a	300,8/697,6, höjd 49,12/49,10 m.
Nr 9b	300,8/697,6, höjd 49,10/49,08 m.
Nr 10	301/697,8, höjd 49,12/49,10 m

Rn 1B

Sållkol, insamlat per 0,5 m ruta

Ruta	299,5/697,5.
	299,5/698.
	300/697,5.
	300/698.
	300,5/697,5.
	300,5/698.
	301/697,5.
	301/698.
	301,5/697,5.

Kolprov under stenar

Nr 1	300,15/697,55.
Nr 2	300,15/697,7.

Kolprov i profil

Nr 1	300,61/697,4, höjd 49,04 m.
Nr 2	300,82/697,4, höjd 49,08 m.

Övriga prover

Prov på gråvit, smetig härdfyllning i profil
Makrofossilprov i vall, 300,94/600,98.

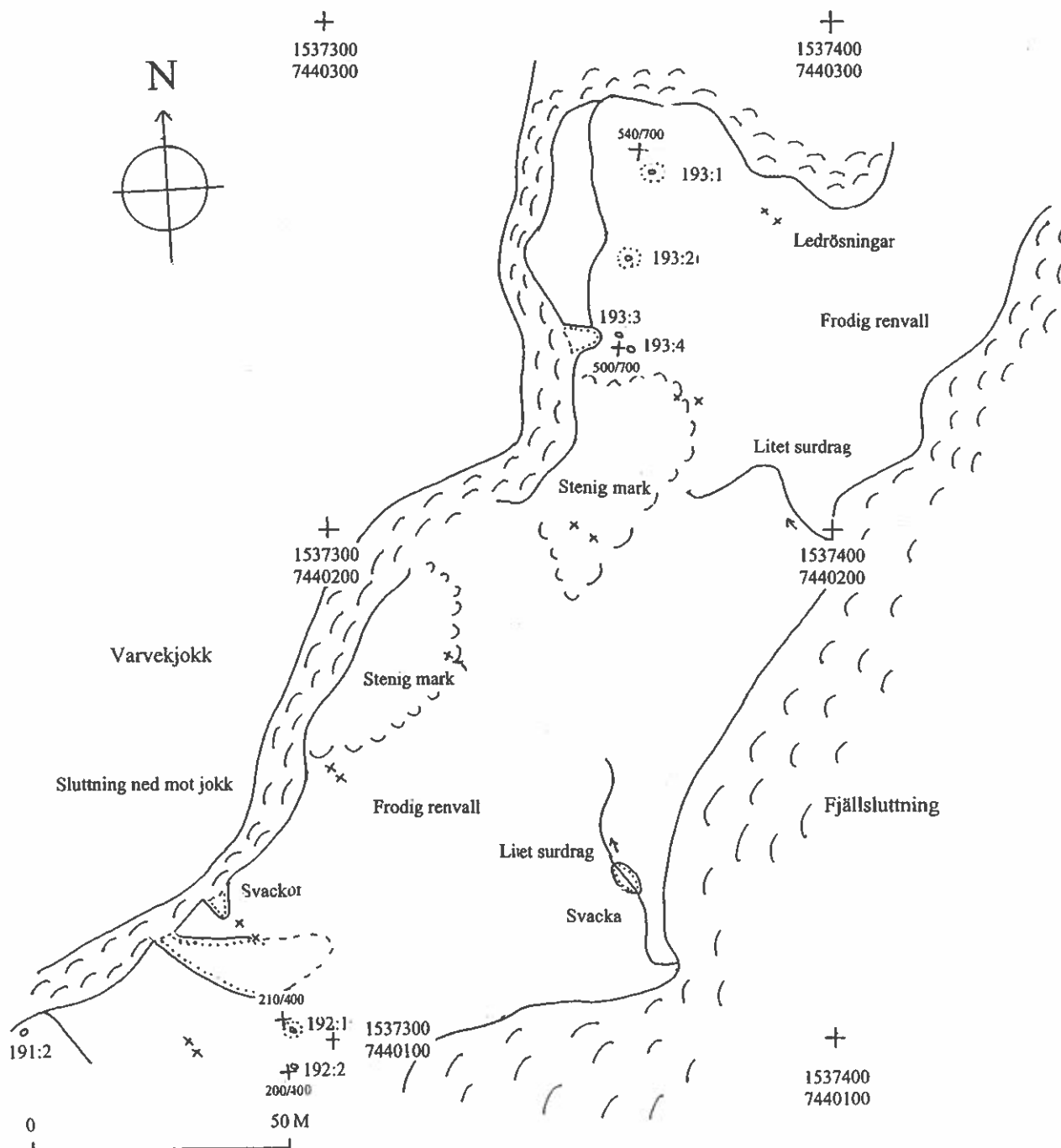
6.1.1.7 Sammanfattning

Vid fornl 168 delundersöktes fyra härdar i fyra stalotomter samt del av vall i en stalotomt. Undersökningarna visar att stalotomterna varierar i utseende från tydliga till åtminstone delvis mycket diffusa anl. Både vall och nedgrävda bottenplan kan vara otydliga och till synes relativt slarvigt konstruerade. Även härdarna i stalotomterna var mer eller mindre ofullständiga i sin konstruktion. I flera påträffades smetig och ljus härdfyllning.

I samtliga stalotomter påträffades rikligt med kol och sot i och utanför härdarna. I alla utgrävda ytor påträffades fynd bestående av: brända och obrända ben,

Fornl 192-193, översiktsplan, kåtatomter och härdar

Kartering med GPS, av A. Stångberg, 2001

Översiktsplan över fornl 192-193.

järnfragment och järntenar, eldslagningsstenar. I en härd (168:4) fanns också fragment av ett kritpipshuvud. Kritpipan verkar vara av 1600-tals typ med litet huvud. Med utgångspunkt i fyndmaterialet kan stalotomterna dateras från jää-1600-tal. Invid stalotomten, där kritpipsfragmenten påträffades, är dock en friliggande härd, möjligen har vi här en senare störning.

De två friliggande härdarna (167:1,4) gav inga andra fynd än kol. En härd förefaller relativt ung då härdstenar ligger på torvbildning (167:1). En härd hade smetig härdfyllning.

6.1.2 Utgrävningar av fornlämningar 192-193, kåtatomter

NÖ om föregående fornlämningslokaler smalnar dalgångsbotten av men fortfarande förekommer avsatser på båda sidor av Varvekjokk. På en sådan större avsats, rikligt beväxt med gräs och andra örter, är fyra fornlämningslokaler bestående av tre kåtatomter och sex härdar.

Avsatsen begränsas i ÖSÖ av en bergsslänt och i VNV av Varvekjokk. Strax SV om slänten, i ett högre och stenigare parti, är en rösning och en liten förvaringsanläggning (191:2), den senare bestående av en grop med kantställda hållar. En gammal vandringsled går längs avsatsen, markerad av parvisa rösningar av flata resta hållar. Av fornlämningarna på avsatsen undersöktes delar av härdarna i två kåtatomter (fornl 92:1, 193:2). Dessa utgrävdes endast i en rensningsnivå.

6.1.2.1 Fornl 192:1, beskrivning före avtorvning

Kåtatomt, bestående av en härd med härdarmar. Härden är oval, 1,0x0,7 m (VNV-ÖSÖ). I kanten och i härden är 14 synliga stenar, 0,05-0,3 m l, 0,05-0,2 m br och intill 0,05 m h. Omedelbart Ö och SÖ om härden är två härdarmar bestående av en, respektive tre stenar. Den ensamliggande stenen är 0,6x0,2 m (Ö-V) och 0,05 m h. De tre stenarna är flata, 0,15-0,35 m l, 0,1-0,2 m br och bildar en 0,75 m l härdarm (VNV-ÖSÖ). Avståndet mellan härdarmarna är 0,25 m vid härden och 0,6 m vid ingången. Sondning i härden visar på sotförekomst.

I den N delen av härden stakades en 1x0,4 m st (Ö-V) yta ut (0,4 m²). Ytan avvägdes och avtorvades.

Rn1A

Ytan nedgrävdes 0,02-0,03 m. Nu framträdde en tät skoning av sju, 0,15-0,4 m l, 0,05-0,15 m br stenar. Innanför dessa var ytterligare två stenar. Innanför stenskoningen var jorden mörk med inslag av kol/sot. Även utanför skoningen var jorden relativt mörk med inslag av blekjordsfläckar. I botten av Rn 1A togs två kolprover i plan samt även två kolprover under härdstenar.

Profil

Ett ca 0,15 m br och intill 0,15 m dj profilschakt grävdes. Av profilen framgår att härden var anlagd ovanpå ett blekjordslager. Kol och sot förekom endast i ett tunt skikt i det övre partiet av härden.

Prover

Kolprov i plan

Nr 1 208,15/400,03.
Nr 2 208,17/400,24.

Kolprov under härdstenar

Nr 3 208,27/400,20.
Nr 4 208,16/400,15.

Kolprov i profil

Nr 5 208,1/400,37, höjd - 0,2 m (under profilsnöre).
Nr 6 208,1/400,22, höjd - 0,22 m, dito.
Nr 7 208,1/400,22, höjd - 0,23 m, dito.
Nr 8 208,1/399,59, höjd - 0,22 m, dito.

6.1.2.2 Fornl 193:2

Kåtatomt, oval, 5,5x4,5 m (NNÖ-SSV), begränsad av 13 stenar, 0,2-0,35 m st. Av dessa är 12 flata och en 0,15 m h. I mitten är en härd, närmast oval, 1x0,75 m (VNV-ÖSÖ) med i ytan och i kanten åtta synliga stenar, 0,15-0,45 m l, 0,1-0,2 m br och intill 0,05 m h. Den största stenen är belägen i VNV. 0,35 m ÖNÖ om härden är en härdarmsten, 0,75 m l (NÖ-SV), 0,2 m br och 0,1 m h. 0,1 m ÖSÖ om härden är en härdarm 0,75 m l (NV-SÖ) bestående av två stenar, 0,15-0,6 m l, 0,1-0,2 m br och intill 0,05 m h. Avståndet mellan härdarmarna närmast härden är 0,25 m och kring 0,9 m i vidaste partiet. Omedelbart Ö om härden och mellan härdarmarna är en sten, 0,2x0,1 m st (NV-SÖ) och 0,1 m h. Omedelbart Ö om kåtatomten, och i linje med stenarna i kåtatombsbegränsningen är två avlånga stenar, 0,55 m l och 0,2 m br (VNV-ÖSÖ resp ÖNÖ-VSV) sannolikt tröskelstenar som blivit rubbade ur ursprungligt läge. Vid sondning i härden kunde inget kol/sot noteras.

En 1,2x0,4 m (Ö-V) stor yta stakades ut (0,48 m²) i N delen av härden. Ytan avvägdes och avtorvades.

Rn 1A

Ytan nedgrävdes 0,02-0,03 m. Nu framträdde en något gles skoning av tre, 0,2-0,3 m l, 0,1-0,17 m br och intill 0,1 m h stenar. Fläckvis förekom partier av sot/kol i den centrala delen. I övrigt var jorden av ljusbrun sand med inslag av kol/sot. I botten av lagret togs fyra kolprover. Ett ca 0,15 m br och intill 0,25 m dj profilschakt grävdes. Av detta framgår att härden hade ett tämligen tjockt torvlager. Under detta var innanför stenskoningen brun jord med i botten kol/sot och därunder gulbrun sand. Utanför härden i V, grävdes profilen ned till 0,25 m dj. Här framkom jord i lagerföljder, nr 1-3 visar band av brun humus med grågul sand mellan lagren. I profilen togs tre kolprover samt två prover på humuslager i V.

Prover

Rn 1A

Sållkol från hela anläggningen

1 prov.

Kolprov i plan

- Nr 1 520,80/698,71, 0,04-0,06 m under torvytan.
- Nr 2 520,69/698,77, 0,04-0,06 m under torvytan.
- Nr 3 520,81/698,30, 0,04-0,06 m under torvytan.
- Nr 4 520,63/698,43, 0,04-0,06 m under torvytan.

Kolprov i profil

- Nr 5 520,60/698,8, höjd ca 0,13 m under topp av sten.
- Nr 6 520,60/698,67, höjd ca 0,16 m under torvytan.
- Nr 7 520,6/698,57, höjd ca 0,17 m under torvytan.

Övriga prover

- Nr 1 Prov på humus i profil, 520,60/697,87, höjd ca 0,2 m under torvytan.
- Nr 2 Prov på humus i profil, 520,60/697, höjd ca 0,15 m under torvytan.

6.1.2.3 Sammanfattning

Två härdar i två kåtatomter delundersöktes. Den enakåtatomten bestod av en härd med härdarmar och den andra kåtatomten markerades av en stenring. Inga andra fynd än kol förekom i härdarna.

6.2 Utgrävningar av fornlämningar inom område nr 2

6.2.1 Utgrävningar av fornlämning 66, stalotomter

Fornlämningarna är belägna i Ö kanten av en stor, flack avsats, i V-sluttning. I anslutning till fornlämningarna (20-60 m ifrån) är en jock. Lokalen består av nio fornlämningar inom ett 70x50 m st (NÖ-SV) område. Fornlämningarna utgörs av tre stalotomter (66:1-2, 5), två boplatsgropar (66:3-4) samt fyra härdar (66:6-9).

80-120 m längre mot NÖ är ytterligare en fornlämningslokal, nr 67, anlagd strax nedom bergssluttningen. Här finns två stalotomter, en boplatsgrop samt fyra härdar.

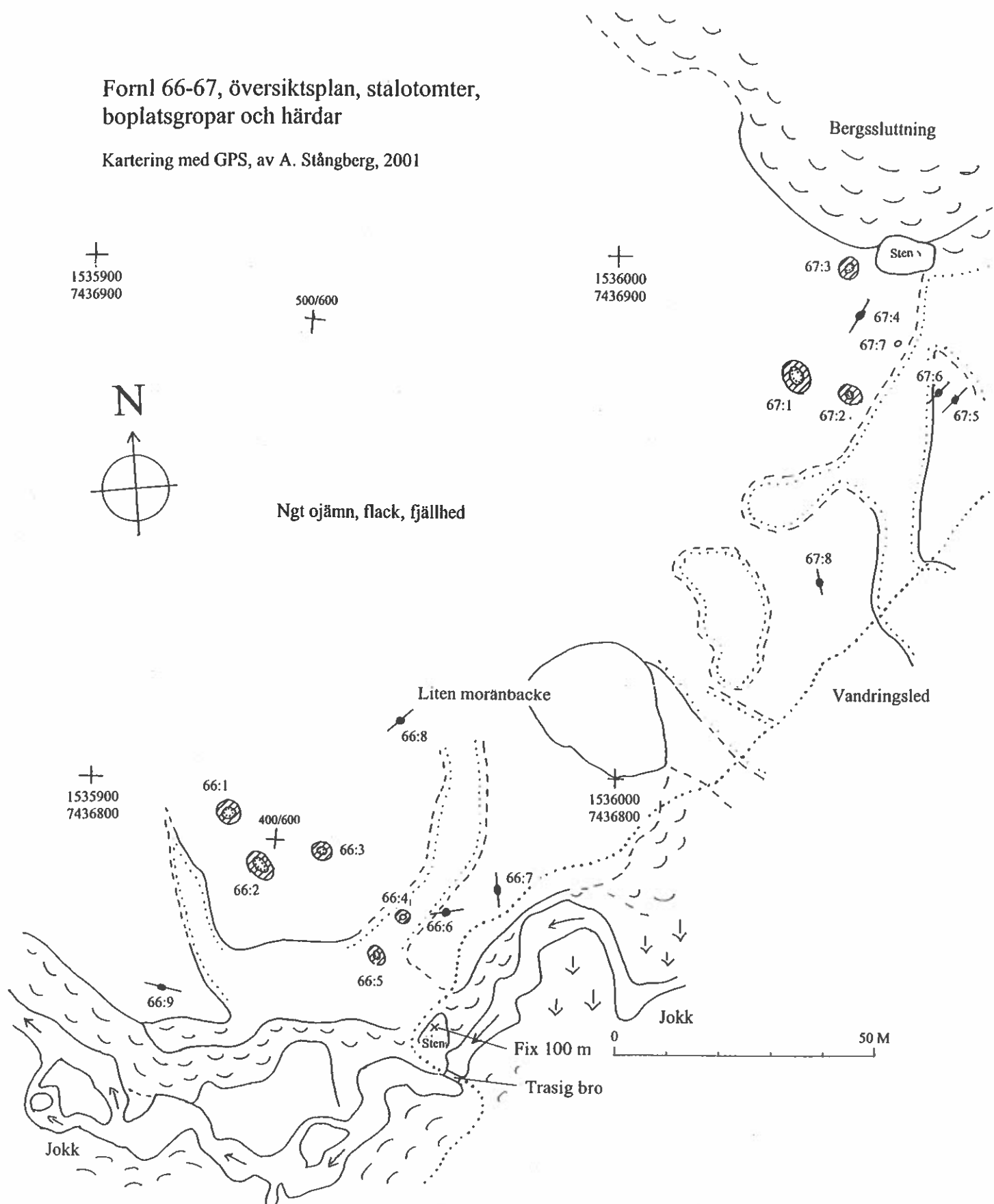
Inom fornlämningslokal 66 delundersöktes de tre stalotomterna.

6.2.1.1 Fornl 66:1, beskrivning

Stalotomt, närmast oval, 4,2x4,0 m (NNÖ-SSV till N-S), bestående av en tämligen plan, försänkt inre yta, oval, 2,4x1,9 m (N-S) och 0,15 m dj. Omgiven av en tydlig vall 0,8-1,2 m br och intill 0,15 m h. I mitten är en antydd härd, närmast oval, 1,1x1 m (VSV-ÖSÖ). Sondning visar på flera större flata hållar i härden. På några ställen var vallen utan växtlighet, främst i Ö och V, troligen erosionskada. Den inre ytan är rikligt beväxt med dvärgbjörk medan vallen markeras av renlav.

Fornl 66-67, översiktsplan, stalotomter, boplatsgropar och härdar

Kartering med GPS, av A. Stångberg, 2001

I den N delen av härden stakades en 1,4x0,5 m st (Ö-V) yta ut (0,7 m²). Ytan avvägdes och avtorvades.

Rn 1A

Den kraftiga växtligheten av dvärbjörk fick först klippas bort för hand därefter togs torven bort. Ytan nedgrävdes 0,01-0,02 m dj. I lagret framkom två bitar till ett täljstenskär. Härden begränsades av fyra kantstenar, 0,1-0,45 m l, 0,08-0,15 m br och intill 0,05 m h. Ytterligare åtminstone två flata stenar kunde kännas under torven med hjälp av jordsond. Rikligt med kol förekom i mitten och mot kanten och utanför. Bruna fläckar fanns i Ö. I botten av Rn 1A togs 11 kolprover.

Rn 1B

Ytan nedgrävdes ytterligare 0,01-0,02 m. De tidigare synliga stenarna frilades nu i hela sin storlek. De i stenskoningen var nu 0,15-0,5 m l och 0,05-0,2 m br och intill 0,05 m h. I övrigt fanns ett 5-tal mindre stenar, intill 0,05 m st. Sot och kol förekom fläckvis i härdens kanter samt även utanför. På några ställen noterades även smetig gråvit härdfyllning. Ställvis var jorden också rödbränd. I lagret påträffades ytterligare tre bitar av ett täljstenskär samt ett br ben. I botten av lagret togs sex kolprover i plan samt ett prov under härdsten. Ytan nedgrävdes ej ytterligare utan profil ritades med utgångspunkt i det som redan var gjort. I plan togs sex kolprover och under härdsten ett prov. Inga prover togs i profilen.

Fynd

F 3 Två fragm. av täljstenskär, troligen båda randbitar, sållfynd, Rn 1A, 0,5 m ruta 403,5/587, 11,54 g.

F 6 Ett fragm. br ben, sållfynd, Rn 1B, 0,5 m ruta 403,5/587, 0,05 g.

F 7 Ett fragm. av täljstenskär, randbit?, Rn 1B, koord 403,92/587,06, höjd 99,75 m, 10,65 g.

F 8 Två fragm. av täljstenskär, randbit, Rn 1B, koord 403,57/587,12, höjd 99,74 m, 7,71 g.

Prover

Rn 1A

Sållkol, insamlat per 0,5 m ruta

Ruta 403,5/586.
403,5/586,5.
403,5/587.

Kolprover i plan

Nr 1 403,8/586,2.
Nr 2 403,6/586,2.
Nr 3 403,8/586,4.
Nr 4 403,8/586,6.
Nr 5 403,6/586,6.
Nr 6 403,8/586,8.
Nr 7 403,6/586,8.
Nr 8 403,8/587.
Nr 9 403,6/587.
Nr 10 403,8/587,2.
Nr 11 403,6/587,2.

Rn 1B

Sällkol, insamlat per 0,5 m ruta

- Nr 1 403,6/587, höjd 99,73-99,71 m.
- Nr 2 403,8/587, höjd 99,73-99,72 m.
- Nr 3 403,6/586,8, höjd 99,73-99,72 m.
- Nr 4 403,8/586,8, höjd 99,73-99,71 m.
- Nr 5 403,8/586,4, höjd 99,74-99,72 m.
- Nr 6 403,8/586,2, höjd 99,74-99,72 m.

Kolprov under hårdsten

- Nr 1 403,6/586,6, höjd 99,70-99,68 m.

Övriga prover

Makrofossilprov i vall, 403,18/585,26.

6.2.1.2 Fornl 66:2, beskrivning

7 m 145 SSÖ om nr 66:1 är 66:2. Stalotomt, närmast oval, 6x4,2 m (NNV-SSÖ), bestående av en tämligen plan, delvis försänkt inre yta, närmast oval, 4,4x2,6 m (NNV-SSÖ) och intill 0,1 m dj. Kring kanten är en tydlig vall, 0,4-1,2 m br och 0,15 m h. I mitten är en härd, närmast oval, ca 1,3x1,1 m (ÖNÖ-VSV). I ÖNÖ kanten av härdens är två stenar 0,1-0,15 m l och 0,1 m br. Sondning visar på ytterligare stenar i kanten av härdens. I vallen, syns tre stenar, 0,1-0,55 m st. Den största stenen är en flat håll belägen i den inre kantens S del. På några ställen i vallen är jordytan blottad, troligen pga erosion. Stalotomtens inre yta är rikligt beväxt med dvärgbjörk och mossa medan vallen är beväxt med renlav.

I den N delen av härdens stakades en 1,6x0,5 m st (Ö-V) yta ut (0,8 m²). Ytan avvägdes och avtorvades. Torven var endast 0,01-0,02 m tj. Vid avtorvningen påträffades två små fragment av ett bryne.

Rn 1A

Ytan nedgrävdes 0,01-0,02 m. Kring kanten av härdens framträdde sex, vanligen flata, stenar, 0,1-0,33 m l, 0,1-0,2 m br och intill 0,05 m h. De största var placerade i V kortsidan. I mitten av anl var en brun-mörkbrun smetig härdfyllning med inslag av sot och kol. Kol och sot förekom dock främst i härdens ytterkanter. I V var blekjord med gulbrun B-horisont. I botten av lagret togs 10 kolprover.

Rn 1B

Ytan nedgrävdes ytterligare 0,01-0,02 m. Utanför hårdstenarna bestod nu jorden av gulbrun B-horisont. Kol förekom fläckvis, främst innanför hårdstenarna. Kolet låg i fläckar av gulbrun B-horisont samt blekjordsbildning. I lagret påträffades en bit av järnten. I plan togs fem kolprover, dessutom togs tre prover på kol under hårdstenar. Ett ca 0,15 m brett och intill 0,15 m dj profilschakt grävdes. Av profilen framgår att kol/sot förekom efter hela sträckningen i ett 0,02-0,04 m tj band. I härdens centrala delar var efter en ca 0,7 m l sträckning, gråvit smetig härdfyllning, med i mittpartiet

en fläck av rödbränd jord. Därunder var gulbrun B-horisont. I profilen togs tre kolprover, ett prov på rödbränd jord samt ett prov på härdfyllning.

Fynd

F 1 Ett fragment av grått bryne, fynd vid avtorvning, koord 394,08/593,70, höjd 99,75 m, 0,65 g.

F 5 En järnten, sållfynd, Rn 1B, 393,8-394/592,8-593, 8,4 g.

F 9 Ett fragment av grått bryne (lika nr 1), Rn 1B, koord 393,93/593,55, höjd 99,72 m.

Prover

1A Rn

Sållkol, insamlat per 0,5 m ruta

Ruta 393,5/592,5.
394/592,5.
393,5/593.
394/593.
393,5/593,5.
394/593,5.
393,5/594.
394/594

Kolprov i plan

Nr 1 394,2/593, höjd 99,75-99,74 m.
Nr 2 394,2/593,2, höjd 99,75-99,74 m.
Nr 3 394,2/593,4, höjd 99,75-99,74 m.
Nr 4 394/593,4, höjd 99,74-99,73 m.
Nr 5 394,2/593,6, höjd 99,75-99,73 m.
Nr 6 394/593,6, höjd 99,73-99,72 m.
Nr 7 394/593,8, höjd 99,74-99,73 m.
Nr 8 394,2/594, höjd 99,74-99,73 m.
Nr 9 394,2/594,2, höjd 99,74-99,72 m.
Nr 10 394/594,2, höjd 99,76-99,74 m.

Rn 1B

Sållkol

Ruta 393,5/592,5.
394/592,5.
393,5/593.
394/593.
393,5/593,5.
394/593,5.
393,5/594.
394/594

Kolprov i plan

Nr 1 394,1/594, höjd 99,75-99,74 m.
Nr 2 393,9/593,8, höjd 99,73-99,71 m.
Nr 3 394,1/593,6, höjd 99,74-99,72 m.
Nr 4 393,9/593,4, höjd 99,73-99,71 m.
Nr 5 393,9/593,2, höjd 99,74-99,72 m.

Kolprov under hårdstenar

Nr 1 394,05/594,05, höjd 99,73-99,71 m.
 Nr 2 394,03/393,28, höjd 99,75-99,73 m.
 Nr 3 393,95/593,07, höjd 99,74-99,73 m.

Kolprov i profil

Nr 1 393,8/593,71, höjd 99,73 m.
 Nr 2 393,8/593,8, höjd 99,70 m.
 Nr 3 393,8/593,02, höjd 99,73 m.

Övriga prover

Ett prov på smetig gråvit härdfyllning i profil., 393,8/593,9, höjd 99,73 m.
 Ett prov på rödbränd jord i profil, 393,8/593,65, höjd 99,71 m.
 Makrofossilprov i vall, 394,66/591,5.

6.2.1.3 Fornl 66:5, beskrivning

Belägen ett 25-tal m SÖ om nr 66:2. Stalotomt, oval, 5x4,4 m (NV-SÖ) bestående av en plan och försänkt inre yta, oval, 3,6x2,8 m (NV-SÖ) och intill 0,1 m dj. Kring kanten är en tydlig vall, 0,6-0,9 m br och intill 0,1 m h. I mitten är en härd av okänd form och utsträckning, troligen ca 1,5x1 m (NÖ-SV) och i mitten av denna är en rundad grop, 0,6 m i diam och 0,05 m dj. Den inre ytan är tätt beväxt med kråkbärsris samt en del dvärgbjörk, medan vallen markeras av renlav.

I den NV delen av härden stakades en 1,4x0,6 m st (N-S) yta ut (0,84 m²). Ytan avvägdes och avtorvades. Ytan var beväxt av ett 0,02-0,05 m tj lager med torv.

Rn 1A

Ytan nedgrävdes 0,01-0,02 m. Längs kanten av härden framträdde nu nio stenar, 0,05-0,3 m l, 0,04-0,15 m br varva några var skörbrända. I mitten av härden var rostbrun jord inom ett 0,6x0,6 m st (NÖ-SV) område med ringa inslag av kol. I ytans N kant syntes ett område med delvis smetig, grå jord, med inslag av kol. I härdens kanter och utanför, i N och S, var jorden starkt sot och kolbemängd. I lagret framkom en järnten, möjligen del av avbruten tånge samt kol. I botten av lagret togs 11 kolprover.

Rn 1B

Ytan nedgrävdes ytterligare 0,01-0,02 m. Nu markerades härden av 11 stenar. I den centrala delen av ytan och i Ö framkom rödbränd jord med rikliga förekomster av kol. Denna yta begränsas av strängar och fläckar med fet, sotig, svart-gråvit, delvis smetig jord. Ett fragm. av br ben påträffades i härdens N del. I botten av lagret togs fyra kolprover i plan. Ett ca 0,15 m br och intill 0,2 m dj profilschakt grävdes. Under torven fanns i N och S delen av profilen kraftigt sot och kolbemängd jord i upp till 0,05 m tj lager. I mitten av härden fanns ett 0,75-0,8 m l och intill 0,06 m tj lager av smetig brun resp gråvit härdfyllning. Den smetiga härdfyllningen var uppdelade i två tydliga lager med den gråvita färgnimmgen underst. Under härdfyllningen var ett tydligt, 0,7 m br och intill 0,05 m tj lager av tydligt rödbränd jord, här och var med inslag av kolbitar. I profilen togs fyra kolprover, ett prov på smetig härdfyllning samt ett prov på rödbränd jord.

Fynd

F 4 Ett fragm. av br ben, sållfynd, Rn 1B, 0,5 m ruta 377/615,5, 0,05 g.

Prover**Rn 1A**

Sållkol, insamlat per 0,5 m ruta

Ruta 376/615.
376,5/615.
377/615.
377,5/615.
376/615,5.
376,5/615,5.
377/615,5.
377,5/615,5.

Kolprover i plan

Nr 1 376,22/615,6, höjd 98,79-98,78 m.
Nr 2 376,22/615,8, höjd 98,80-98,78 m.
Nr 3 376,4/615,8, höjd, 98,78/98,75 m.
Nr 4 376,6/615,8, höjd, 98,78-98,77 m.
Nr 5 377/615,6, höjd 98,81-98,79 m.
Nr 6 377/615,8, höjd 98,78/98,76 m.
Nr 7 377,2/615,8, höjd 98,80/98,79 m.
Nr 8 377,4/615,6, höjd 98,82-98,81 m.
Nr 9 377,4/615,8, höjd 98,81/98,79 m.
Nr 10 377,6/615,6, höjd 98,79/98,78 m.
Nr 11 377,6/615,8, höjd 98,79-98,78 m.

Rn 1B

Sållkol insamlat per 0,5 m ruta

Ruta 376/615.
376,5/615.
377/615.
377,5/615.
376/615,5.
376,5/615,5.
377/615,5.
377,5/615,5.

Kolprov i plan

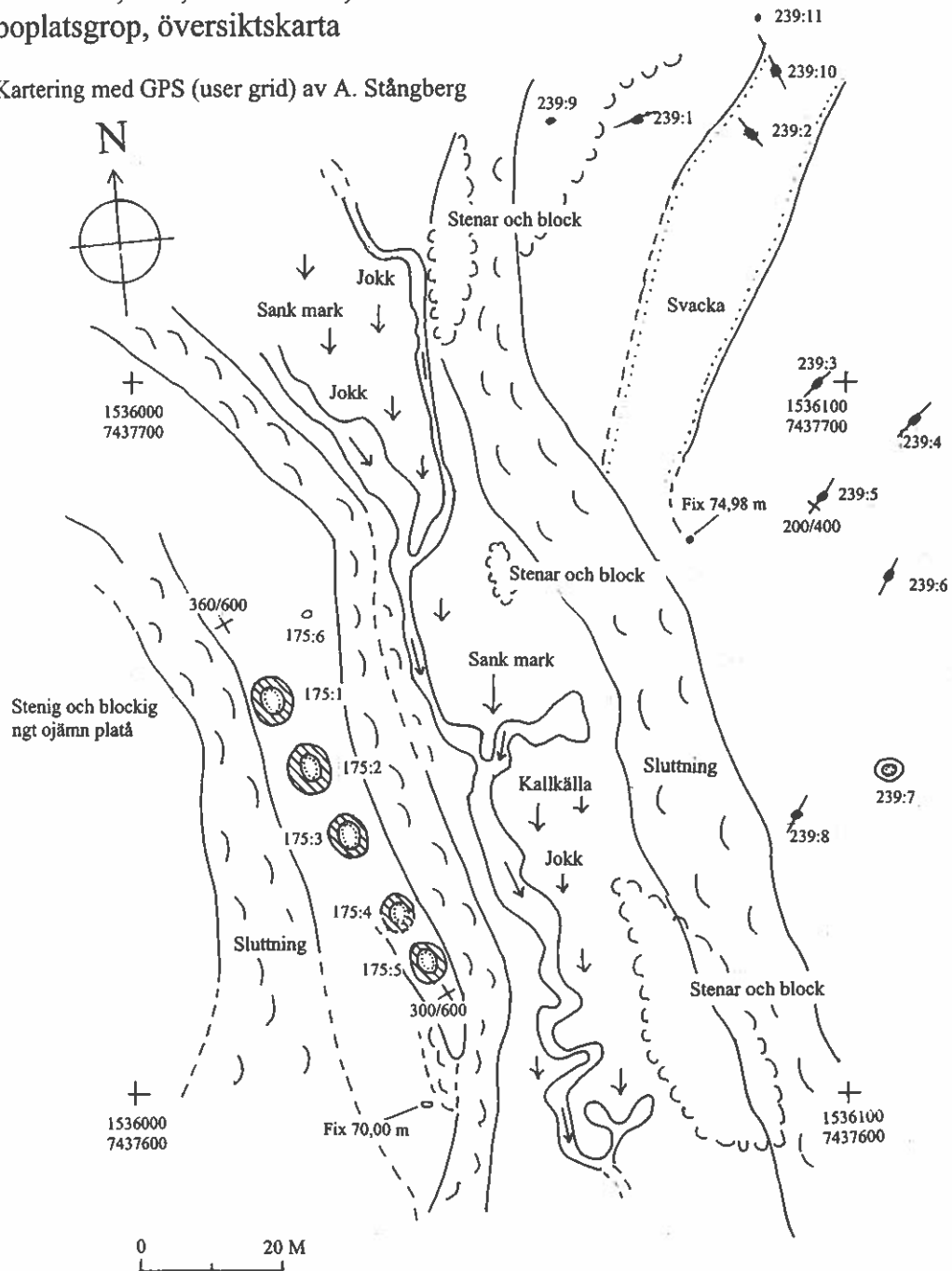
Nr 1 376,22/615,6, höjd 98,79-98,77 m.
Nr 2 376,4/615,8, höjd 98,78-98,76 m.
Nr 3 377/615,6, höjd 98,78-98,77 m.
Nr 4 377,2/615,8, höjd 98,79-98,77 m.

Kolprov under stenar

Nr 1 376,5/615,6, höjd 98,75-98,74 m.
Nr 2 376,82/615,5, höjd 98,78-98,77 m.
Nr 3 377,05/615,47, höjd 98,82/98,80 m.
Nr 4 377,3/615,55, höjd 98,81-98,80 m.

Fornl 175, 239, stalotomter, härdar och boplatsgrop, översiktskarta

Kartering med GPS (user grid) av A. Stångberg

Översiktsplan över fornl 175 och 239.

Kolprov i profil

Nr 1	376,87/616, höjd 98,80 m
Nr 2	377,03/616, höjd 98,80 m.
Nr 3	377,48/616, höjd 98,81 m.
Nr 4	376,52/616, höjd 98,72 m.

Övriga prover

Prov på rödbränd jord, 376,78 /616, höjd 98,76 m.
 Prov på brun, smetig, hårdfyllning, 377,2/616, höjd 98,83 m.
 Prov på gråvit, smetig hårdfyllning, 377,16/616, höjd 98,80 m.

6.2.1.4 Sammanfattning

Inom fornlämningslokal 66 delundersöktes härdar i tre stalotomter. En av stalotomterna (nr 1) var endast 4x4,2 m st. I och utanför samtliga härdar framkom rikligt med kol. I två av härdarna var lager av gråvit smetig hårdfyllning. I samband med hårdfyllningen var också jorden rödbränd. I de upptagna ytorna påträffades: enstaka br ben, något fragm. av bryne, en järnten samt i den minsta stalotomten fem bitar av ett täljstenskärl. Flera bitar var från randen till ett kärl. Det sistnämnda fyndet ger en datering till jäå-medeltid.

6.2.2 Utgrävningar av fornlämning 175, stalotomter

På en sandig avsats i Ö kanten av ett större flackt parti är fem stalotomter och en liten boplatsgrop. Avsatsen är belägen på en lägre nivå än marken mot V. Avsatsen, som är 85x2-20 m (NNV-SSÖ), begränsas i ÖNÖ av en bäckravin i vars botten en jock flyter. I den Ö kanten av ravinen, ett 30-tal m Ö om stalotomterna, framträder en kallkälla med mycket bra vatten. Stalotomterna är anlagda på rad efter avsatsen inom en 50 m l sträckning. Härdarna i de fem stalotomterna delundersöktes under hösten 2001. Fornl 175:1 har koord 1536022/7437652.

Ett fristående koordinatsystem stakades ut. Utgångspunkt för stakningen var att få koordinatsystemets X-axel att sammanfalla med linjen av stalotomter. Vidare avsattes en fixpunkt på en sten S om stalotomterna. Den gavs värdet 70,00 m.

6.2.2.1 Fornl 175:1, beskrivning

Stalotomt, närmast oval, 6,1x5,2 m (NV-SÖ till NNV-SSÖ). Den inre ytan är 4,2x3,4 m (NV-SÖ), närmast rektangulär och 0,1 m dj. Den omgivande vällen är 0,6-0,9 m br och intill 0,2 m h. I mitten är en härd, rektangulär?, 1,2x0,1 m (ÖNÖ-VSV) med i ytan två synliga stenar, 0,1-0,25 m l, 0,05-0,2 m br och lägre än 0,05 m h. Sondning visar att härden har flera stora flata stenar under torven.

I den SSÖ delen av härden stakades en 1,4x0,6 m st (ÖNÖ-VSV) yta ut (0,84 m²). Ytan avvägdes och torvades av. Efter avtorvning framstod härden närmast som en packning av sex stenar, varav två större, flata stenar, 0,45-0,5 m l. Rikligt med kol/sot utanför stenarna i härden. I mitten var ett stenfritt område m fläckar av rödbränd jord.

Rn1A

Vid nedgrävning ned till Rn 1 A framkom inom stora delar av ytan svart jord med stora kolbitar, speciellt i den N delen av ytan. Efter nedgrävning av lagret syntes sju stenar. De flata hållarna i Ö och V var nu 0,45-0,6 m l och 0,25-0,4 m br. De flata hållarna gjorde att formen på härden blev mycket konstig. I den centrala delen av härden var jorden starkt rödbränd och inom detta område fanns även en remsa med ljus, fetaktig jord med inslag av sot. Inom detta område framkom ett fynd (nr 11) i form av ett bränt ben. I botten av lagret togs åtta kolprover.

Rn1B

Efter ytterligare nedgrävning 0,02-0,03 m påträffades endast kol och inga andra fynd. Sot kvarstod tämligen rikligt utanför härden. Fortfarande fanns ett område med kraftigt rödbränd jord i härdens mittparti. Ytan ritades ånyo i plan. Vid borttagande av de två stora flata stenarna i Ö och V visade det sig att stenarna var lagda över stenskoningen till härden, de nya stenarna ritades in på plan. De flata hållarna verkar således ej ha ingått i härdens konstruktion utan kan möjligen istället vara bakstenar. Under stenarna var särskilt i Ö rikligt med kolbitar. Under den S var dessutom några fragment av näver. Två kolprover togs under de flata stenarna, nävret togs även tillvara. Därefter togs fem kolprover i Rn1B. Till sist togs ett kolprov under en av kantstenarna till härden.

Därefter nedgrävdes en ca 0,15 m br profil. Profilen grävdes ej ned under de stenar som gick in under profilen mot (NNV). Längst upp, under torven var längs större delen av profilen ett 0,01-0,06 m tj lager med sot och kolblandad, svart jord. Under detta var i VSV blekjordsbildning (troligen en gammal markyta som ej grävts bort vid anläggandet av stalotomten) och under den rödbrun B-horisont. I mitten av härden påträffades ett område med brun-gråvit, smetig härdfyllning omgiven av rödbränd jord. Prov togs på rödbränd jord, smetig härdfyllning samt även kol (3 st).

Efter undersökningen restaurerades de utgrävda ytorna och de stenar som flyttats lades tillbaka på ursprunglig plats.

Fynd

F 11 Ett fragm. br ben, påträffat i Rn 1A, koord 347-347,1/599,7-599,8, 0,04 g.

*Prover***Rn1 A**

Sållkol, insamlat per 0,5 m ruta

Ruta 346,5/599,5.
347/599,5.
346,5/600.
347/600.
346,5/600,5.
347/600,5

Kolprov i plan

Nr 1 346,8/599,8, höjd 71,15-71,14 m.
Nr 2 346,6/599,8, höjd 71,13-71,11 m.
Nr 3 346,6/600, höjd 71,15-71,12 m.

- Nr 4 347/600,2, höjd 71,17-71,15 m.
 Nr 5 346,6/600,4, höjd 71,17-71,16 m.
 Nr 6 347/600,4, höjd 71,17-71,16 m.
 Nr 7 347/600,8, höjd 71,20-71,18 m.
 Nr 8 346,8/601, höjd 71,17-71,15 m.

Rn 1B

Sållkol insamlat per 0,5 m ruta

- Ruta 346,5/599,5.
 347/599,5.
 346,5/600
 346,5/600,5.
 347/600,5.

Kolprov i plan

- Nr 1 346,8/599,8, höjd 71,13-71,11 m.
 Nr 2 346,8/600, höjd 71,14-71,12 m.
 Nr 3 346,6/600,2, höjd 71,14-71,12 m.
 Nr 4 346,6/600,4, höjd 71,15/71,14 m.
 Nr 5 347/600,8, höjd 71,18-71,16 m.
 Nr 6 Under flat sten 346,82/600,66, höjd 71,18-71,17 m.
 Nr 7 Under flat sten 346,98/599,97, höjd 71,16-71,15 m.

Kolprov under kantsten till härd

- Nr 1 346,87/600,2, höjd 71,13-71,11 m.

Kolprov i profil

- Nr 1 347/599,77, höjd 71,15 m.
 Nr 2 347/600,4, höjd 71,14 m.
 Nr 3 347/600,2, höjd 71,13 m.

Övriga prover

Misslyckat makrofossilprov i vall, 344,68/599,36.
 Makrofossilprov i vall, 344,66/599,62.

6.2.2.2 Fornl 175:2, beskrivning

4 m SÖ om 175:1 är stalotomt, oval, 6,9x5,2-5,8 m (NV-SÖ till NNV-SSÖ). Den inre ytan är 4,5x3,4 m (NV-SÖ till NNV-SSÖ) och 0,1 m dj. Den omgivande vallen är 0,6-1,6 m br och intill 0,2 m h med i ytan sju synliga stenar, 0,1-0,3 m l, 0,1-0,15 m br och lägre än 0,05 m h. Nära mitten är en oval? härd, 1,3x0,1 m (ÖNÖ-VSV) med i kanten fyra synliga stenar, 0,05-0,15 m l, 0,05-0,1 m br och intill 0,05 m h.

I den SSÖ delen av härden stakades en 1,8x0,5 m st (ÖNÖ-VSV) yta ut (0,9 m²). Ytan avvägdes och torvades av. Efter avtorvning framstod den frilagda delen närmast som en stenpackning av ett 10-tal, flata, 0,05-0,5 m l, 0,03-0,2 m br och intill 0,5 m h stenar. Mitt i härden var ett ca 0,3x0,2 m st (ÖNÖ-VSV) närmast stenfritt område. Mycket rikligt med kol och sot förekom främst utanför stenpackningen.

Rn1A

Efter nedgrävning av Rn 1 A framstod härden som en packning av nio flata stenar, 0,1-0,5 m l och 0,05-0,2 m br. I härdens VSV del var ett ca 0,25x0,1 m st (N-S) område med vitaktig smetig jord. Utanför härdstenarna var jorden mörk med inslag av rödbränd jord med sotfläckar och kol. I lagret framkom ett fragm. br ben (F 9) samt en bit grå tät bergart (troligen från eldslagning). I botten av lagret togs 10 kolprover.

Rn1B

Efter ytterligare nedgrävning 1-3 cm framkom rikligt med kol men inga andra fynd. Flera fläckar med vitaktig smetig jord påträffades i mitten av härden och i NÖ kanten. Fortfarande förekom tämligen mycket kol utanför stenpackningen i härden. Jorden i SÖ delen av härden hade inslag av grovsand och grus.

Åtta kolprover togs i Rn 1B. Tre kolprover togs under härdstenar, här var ställvis rikligt med kol. Endast begränsade delar av profilen grävdes ned av den anledningen att flera stenar fortsatte in under profilen mot NNV. Av profilen framgick att sotig och svart jord förekom i ett 0,03-0,06 m tj lager i både härden och utanför densamma. I mitten av härden var smetig, ljusbrun härdfyllning. I profilen togs tre kolprover för datering samt ett prov på smetig härdfyllning.

Fynd

F 9 Ett fragm. br ben, Rn 1A, sällfynd, 0,5 m ruta 335,5/549,5, 0,08 g. F 10 En bit grå tät bergart, Rn 1A, troligen fragm. av eldslagingssten till eldstål, sällfynd, koord 0,5 m ruta 335,5/599,5, 0,35 g.

Prover

Rn 1A

Sällkol insamlat per 0,5 m ruta

335,5/599.
335,5/599,5.
335,5/600.
335,5/600,5.

Kolprov i plan

Nr 1	335,8/599,4, höjd 71,01-70,99 m.
Nr 2	335,6/599,4, höjd 70,99-70,97 m.
Nr 3	335,6/599,6, höjd 70,99-70,98 m.
Nr 4	335,8/599,8, höjd 71,01-70,99 m.
Nr 5	335,6/599,8, höjd 71,00-70,98 m.
Nr 6	335,6/600,2, höjd 71,01-70,99 m.
Nr 7	335,8/600,4, höjd 71,01-71,00 m.
Nr 8	335,6/600,4, höjd 71,01-70,99 m.
Nr 9	335,8/600,6, höjd 71,00-70,99 m.
Nr 10	335,6/600,6, höjd 71,01-71,00 m.

Rn 1B

Sällkol insamlat per 0,5 m ruta

Ruta 335,5/599.
335,5/599,5.
335,5/600,0.
335,5/600,5.

Kolprov

Nr 1 335,8/599,4, höjd 70,99-70,97 m.
Nr 2 335,6/599,4, höjd 70,98-70,96 m.
Nr 3 335,6/599,6, höjd 70,98-70,97 m.
Nr 4 335,6/599,8, höjd 70,99-70,97 m.
Nr 5 335,6/600,2, höjd 71,00-70,98 m.
Nr 6 335,8/600,4, höjd 71,00-70,98 m.
Nr 7 335,6/600,4, höjd 71,00-70,98 m.
Nr 8 335,8/600,6, höjd 70,99-70,98 m.

Kolprov under härdstenar

Nr 1 335,85/599,55, höjd 70,98-70,96 m.
Nr 2 335,75/599,65, höjd 70,96-70,95 m.
Nr 3 335,71/599,87, höjd 70,96-70,94 m.

Kolprov i profil

Nr 1 336/599,85, höjd 70,99 m.
Nr 2 336/599,81, höjd 70,98 m.
Nr 3 336/600,78, höjd 70,96 m.

Övriga prover

Ett prov i smetig härdfyllning, 336/599,78.
Misslyckat makrofossilprov i vall, 339,2/599,5.
Makrofossilprov i vall, 339,25/599,82.

6.2.2.3 Fornl 175:3, beskrivning

4 m SSÖ om 175:2 är stalotomt, närmast oval, 6,1x5,3 m NV-SÖ till NNV-SSÖ). Den inre ytan är närmast oval, 4,1x3,5 m och 0,1 m dj. Den inre ytan är främst nedgrävd i den NNV delen. Den omgivande vällen är 0,7-1,1 m br och intill 0,15 m h med i ytan inga synliga stenar. I mitten är en härd, närmast rekt, 1,5x1,0 m (ÖNÖ-VSV) med i kanten tre synliga stenar, 0,25-0,4 m l, 0,1-0,2 m br och intill 0,05 m h. Ytterligare stenar är också kännbara med sond. I härdens mitt är en oregelbunden grop, 0,8x0,8 m (ÖNÖ-VSV) och 0,1 m dj. Mellan vall och härd, i VSV, är två flata stenar, 0,3-0,4 m m l, 0,15-0,3 m br, farstustenar?

I den SSÖ delen av härdens stakades en 1,4x0,6 m st (ÖNÖ-VSV) yta ut (0,84 m²). Ytan avvägdes och avtorvades. Efter avtorvning framkom en lång sten som avgränsade härdens bättre mot SSÖ. Jorden utanför härdens i NNÖ var mörk medan den i VSV var något ljusare och hade inslag av gula fläckar. Innanför härdstenarna var jorden av liknande utseende som i VSV men med inslag av sotfläckar.

Rn1A

Efter nedgrävning av Rn 1A, 0,02-0,03 m dj, syntes två större stenar i SSÖ. Dessa stenar samt del av ytterligare en längre mot ÖNÖ bildade härdens begränsning. De två större stenarna var 0,55-0,6 m l, 0,15-0,2 m br och intill 0,05 m h. Stenarnas

ytplan lutade tydligt in mot härden. Även stenen längre mot N lutade in mot härden. Stenarnas lutning gör att en grund grophärd bildas. Stenarna måste från början ha grävts ned för att kunna erhålla den lutning som konstaterades. I härden och även utanför var ett 10-tal mindre stenar 0,03-0,08 m st. Kol och sot förekom både innanför och utanför härdstenarna. Innanför stenskoningen fanns också gråvita jordfläckar samt rödbränd jord. I Rn 1A framkom en bit av en järnten (F 7) samt en bit eldslagningsflinta (F 8). Lagret ritades och nio kolprover togs.

Rn1B

Ytan nedgrävdes ytteligare 2-3 cm. Nu förekom kol främst i kanterna av härden. I mitten var ett ca 0,45 m l och drygt 0,2 m br område med kraftigt rödbränd jord. Mot stenarna i skoningen var fläckig jord, gul-gulbrun med inslag av kol/sot. Utanför stenskoningen var en tydlig blekjordsbildning, troligen den gamla markytan före byggandet av stalotomten. Detta skulle i så fall innebära att man inte, eller i mycket lite mån grävt ned golvytan här. Vid nedgrävning av lagret framkom en liten järnbit (F 12) samt en bit eldslagningsflinta (F 14). I botten av lagret togs tre kolprover, ett prov på B-horisont samt ett prov på rödbränd jord. Två prover togs även på kol under härdstenarna.

Profilen nedgrävdes efter ett ca 0,15 m br schakt. Av profilen framgår att de nedre partierna av kantstenarna var nedgrävda ca 0,2 m under markytan. Härden har en tydlig skålning, ca 0,1 m dj. I hela profilen, utom längst i Ö förekommer ett tunt sotlager. Under detta finns i den V tredjedelen en brun smetig härdfyllning. Längre mot V finns blekjordsbildning under vilken jorden var rödbränd. Även jorden under den bruna, smetiga härdfyllningen var rödbränd. Längst ned i profilen är rödbrun B-horisont.

Fynd

F 7 En bit av järnten, påträffad vid sällning, Rn 1A, meterruta 325/600, 3,68 g.

F 8 En bit eldslagningsflinta, grå, påträffad vid sällning, Rn 1A, meterruta 325/600, 0,24 g.

F 12 En järnbit, Rn 1B, koord 325,4-325,5/599,6/599,7, höjd 70,85 m.

F 14 En bit eldslagningsflinta, grå, Rn 1B, koord 325,3/600,15, höjd 70,86 m.

Prover

Rn 1A

Sällkol insamlat per 0,5 m ruta

Ruta 325/598,5.
325,5/598,5.
325/599.
325,5/599.
325/599,5.
325,5/599,5.
325/600.
326,5/600.

Kolprov i plan

Nr 1 325,4/598,9, höjd 70,87-70,86 m.
Nr 2 325,2/598,9, höjd 70,87-70,86 m.
Nr 3 325,4/599,1, höjd 70,85-70,84 m.
Nr 4 325,4/599,3, höjd 70,85-70,84 m.

Nr 5	325,4/599,5, höjd 70,85-70,84 m.
Nr 6	325,4/599,7, höjd 70,86-70,83 m.
Nr 7	325,4/599,9, höjd 70,88-70,86 m.
Nr 8	325,4/600,1, höjd 70,90-70,89 m.
Nr 9	325,2/600,1, höjd 70,88-70,86 m.

Rn 1B

Sållkol, insamlat per 0,5 m ruta

Ruta	325/598,5.
	325,5/598,5.
	325/599.
	325,5/599.
	325/599,5.
	325/600.
	325,5/600.

Kolprov

Nr 1	325,4/600,2, höjd 70,83-70,81 m.
Nr 2	325,2/600,4, höjd 70,83-70,81 m.
Nr 3	325,4/600,8, höjd 70,85-70,83 m.

Kolprov under härdstenar

Nr 1	325,17/600,5, höjd 70,79-70,77 m.
Nr 2	325,25//600,1, höjd 70,82-70,81 m.

Kolprov i profil

Nr 1	325,6/599,54, höjd 70,87 m.
Nr 2	325,6/599,4, höjd 70,85 m.
Nr 3	325,6/600,08, höjd 70,93 m.

Övriga prover

Prov på smetig härdfyllning., 325,6/601,1, höjd 70,83 m.
Makrofossilprov i vall, 327,86/598,25.

6.2.2.4 Fornl 175:4, beskrivning

7 m SSÖ om 175:3 är Stalotomt, oval, 5,6x4,8 m (ÖNÖ-VSV). Den inre ytan är oregelbunden och mycket diffus i S-SV, 3,6x3,0 m (VNV-ÖSÖ) och 0,1 m dj. Den omgivande vällen är 0,5-1,1 m br och intill 0,15 m h, tydligast i N-NNV, diffus i övriga delar. I mitten är en oregelbunden? härd, 1,2x1,0 m (ÖNÖ-VSV). Kring kanten är sex synliga stenar, 0,05-0,35 m l, 0,05-0,15 m br och lägre än 0,05 m h. Mellan härden och vällen i SV känns en flat sten vid sondning.

I den SSÖ delen av härden stakades en 1,4x0,6 m st (ÖNÖ-VSV) yta ut (0,84 m²). Ytan avvägdes och avtorvades. Vid avtorvningen (mycket tunn torv här) påträffades två järntenar och en bit kvarts.

Rn1A

Vi nedgrävning av Rn 1 A, 0,01-0,02 m, påträffades några obr ben samt varierande mängder kol. Efter nedgrävning av lagret fanns en tydlig stenskonig av fyra stenar i NÖ samt en packning av mindre stenar i SV. De större stenarna i NÖ var 0,25-0,37

m l, 0,15-0,2 m br och intill 0,06 m h. De sju stenarna i SV var 0,05-0,18 m l, 0,03-0,1 m br och intill 0,05 m h. En del av stenarna visade tecken på skörbrändhet. Några mindre stenar fanns även innanför stenskoningen. I mitten av anl var ett stenfritt område, 0,7x0,15-0,35 m (ÖNÖ-VSV) området dominerades av brun, smetig jord. Kol förekom främst i anslutning till stenarna i härden samt utanför. I botten av lagret togs sju kolprover.

Rn1B

Vid nedgrävning av Rn 1B, 2-3 cm, framkom ytterligare några benfragment. I botten av Rn 1B förekom väl utbildad blekjord i nästan hela rutan. Blekjorden föreföll att komma från en markyta som fanns innan stalotomten byggdes, på detta tyder den väl utbildade blekjorden. När Rn 1 B var utgrävd fanns endast sot och kol spritt invid hårdstenarna. Även någon fläck av brun smetig jord samt någon fläck med rödbränd jord förekom. I botten av Rn 1B togs tre kolprover samt ett prov på smetig hårdfyllning. Därefter togs fyra prover under hårdstenarna. Kolförekomsten var mycket riklig under vissa stenar. Under tre av kolförekomsterna fanns blekjordsbildning. Detta gör att kol härifrån kan innehålla förkolnat material från en gammal markyta.

Ett ca 0,15 m br profilschakt grävdes. Av profilen framgår att sot och kol förekom längs hela profilsträckningen. I mitten av härden var en ca 0,65 m l och intill 0,05 m tj sträckning av smetig, brun hårdfyllning. Gråvit blekjordsbildning förekom under denna hårdfyllning samt också längs de övriga delarna av profilen. Under blekjorden fann ställvis rödbränd jord. Kol och sot fanns rikligt under den bruna hårdfyllningen i ÖNÖ. I profilen togs tre kolprover samt ett prov på brun hårdfyllning. Efter undersökningen restaurerades de utgrävda ytorna och de stenar som flyttats lades tillbaka på ursprunglig plats.

Fynd

- F 1 En bit ljus kvarts, för eldslagning?, påträffad vid avtorvning, koord 312,70/599,90, höjd 70,97 m, 3,79 g.
- F 2 En bit av en järnten, påträffad vid avtorvning, koord 312,91/600,23, höjd 70,99 m, 4,23 g.
- F 3 En bit av en järnten, påträffad vid avtorvning, 1,06 g.
- F 4 Ett fragm. br ben, fynd vid avtorvning, koord 312,56/600,45, höjd 71,00, 0,15 g.
- F 5 Tre fragm. br ben, sållfynd Rn 1A, 0,5 m ruta 312,5/599,5, 0,59 g.
- F 6 Ett fragm. br ben, sållfynd Rn 1A, 0,5 m ruta 312,5/600, 0,2 g.
- F 13 Två fragm. br ben, Rn 1B, koord 312,75/600,30, 1,31 g.
- F 15 Ett fragm. br ben, sållfynd Rn 1B, 0,5 m ruta 312/600, 0,46 g.
- F 18 Fyra fragm. br ben, påträffade vid nedgrävning av profil, 0,5 m ruta 312,5/600,5, 0,52 g.

Prover

Rn 1A

Sållkol, insamlat per 0,5 m ruta

Ruta	312/599.
	312,5/599.
	312/599,5.
	312,5/599,5.
	312/600.
	312,5/600.
	312/600,5.

312,5/600,5.

Kolprov i plan

Nr 1	312,8/599,6, höjd 70,93/70,91 m.
Nr 2	312,6/599,6, höjd 70,93/70,91 m.
Nr 3	312,8/599,8, höjd 70,95/70,93 m.
Nr 4	312,8/600, höjd 70,96/79,94 m.
Nr 5	312,6/600,2, höjd 70,97-70,95 m.
Nr 6	312,8/600,4, höjd 70,98-70,96 m.
Nr 7	312,6/600,8, höjd 70,97-70,96 m.

Rn 1B

Sållkol insamlat per 0,5 m ruta

Ruta	312/599.
	312,5/599.
	312/599,5.
	312,5/599,5.
	312/600.
	312,5/600.
	312/600,5.
	312,5/600,5.

Kolprov i plan

Nr 1	312,8/599,8, höjd 79,93-70,92.
Nr 2	312,6/599,8, höjd 70,92-70,91.
Nr 3	312,6/599,2, höjd 70,95-70,93.
Nr 4	312,8/600,4, höjd 70,95-70,94.

Kolprov under härdstenar

Nr 1	312,76/599,65, höjd 70,94-70,93.
Nr 2	312,53/599,8, höjd 70,95-70,94.
Nr 3	312,52/600,14, höjd 70,91-70,90.
Nr 4	312,53/600,44, höjd 70,95-70,93.
Nr 5	312,65/600,6, höjd 70,92-70,90.

Kolprov, profil

Nr 1	312,9/599,4, höjd 71,00.
Nr 2	312,9/599,42, höjd 70,98.
Nr 3	312,9/599,58, höjd 70,96.

Övriga prover

Ett prov på fet härdfyllning.
Makrofossilprov i vall, 315,1/601,05.

6.2.2.5 Fornl 175:5, beskrivning

2 m SÖ om fornl 175:4 är Stalotomt, oregelbunden, 6,0x5,6 m st (ÖNÖ-VSV). Den inre ytan är oval, 4x3,2 m (NNV-ÖSÖ) och 0,1 m dj. Den omgivande vallen är 0,6-1,6 m br och intill 0,1 m h. Vallen är otydlig i V och NV. I mitten är en härd, oval/rekt?, 1,4x0,9 m (ÖNÖ-VSV). I kanten av den är en synlig sten, 0,3x0,1 m (Ö-

V) och 0,05 m h. Flera andra stenar är kännbara med sonden. I mitten av härden är en oregelbunden grop, 0,75x0,25-0,4 m st (NNÖ-SSV) och 0,05 m dj.

I den SSÖ delen av härden stakades en 1,6x0,5 m st (ÖNÖ-VSV) yta ut (0,8 m²). Ytan avvägdes och avtorvades, torven var ovanligt tjock här 0,03-0,07 m. Vid avtorvningen framkom ett antal, främst flata stenar som tydligt avgränsade härden. Utanför stenskoningen var jorden mörk. Innanför var något ljusare jord med röda och grå partier med inslag av sot.

Rn 1A

Ytan nedgrävdes 0,02-0,03 m. Kol framkom i alla 0,5 m rutor, i varierande mängder. Härdens avgränsning var nu ännu tydligare och bestod av ett 10-tal stenar, 0,1-0,55 m l, 0,05-0,2 m br och intill 0,05 m h.. De två största var belägna i den ÖNÖ kortsidan. Kol/sot förekom både innanför och utanför stenskoningen. I centrum var praktiskt taget stenfritt. Här syntes fläckar av sot/kol, blekjord samt rödbränd jord. I botten av Rn 1A togs nio kolprover.

Rn1B

Ytan nedgrävdes ytterligare 0,01-0,02 m. Nu var paraktiskt all kol och sot från härden bortgrävd. Kol och sot förekom sporadiskt i samband med härdstenarna. Några stenar föreföll vittrade/skörbrända och påverkade av eld. I mitten var ett ca 0,5x0,2 m st (ÖNÖ-VSV) område med rödbränd jord. Jorden var i övrigt brun med rikliga inslag av grus. I Rn 1B togs ett kolprov samt ett prov på rödbränd jord.

För profilen grävdes ett ca 0,15 m brett schakt. Av detta framgick att det under torven var mörk kolblandad jord i 0,01-0,04 m tj lager främst förekommande ut mot kanterna av härden. I mitten fanns smetig härdfyllning efter en ca 0,6 m lång sträckning, intill 0,04 m tj. I VSV var härdfyllningen gråvit och i ÖNÖ brun. I profilen togs två kolprover samt ett prov på smetig härdfyllning.

Efter undersökningen restaurerades de utgrävda ytorna och de stenar som flyttats lades på plats.

Fynd

F 16 Ett fragm. br ben, sållfynd Rn 1B, 0,08 g.

F 17 En del av bryne?, påträffat i Rn 1A, koord 304,5/799,5, 1,54 g.

Prover

Rn 1A

Sållkol, insamlat per 0,5 m ruta

Ruta 304/599.
304,5/599.
304/599,5.
304,5/599,5.
304/600.
304,5/600.
304/600,5.
304,5/600,5.

Kolprov i plan

Nr 1	304,8/599,4, höjd 70,88-70,87 m.
Nr 2	304,6/599,4, höjd 70,87-70,86 m.
Nr 3	304,8/599,6, höjd 70,87-70,85 m.
Nr 4	304,6/599,6, höjd 70,87/70,86 m.
Nr 5	304,8/599,8, höjd 70,86-70,84 m.
Nr 6	304,8/600,0, höjd 70,87-70,85 m.
Nr 7	304,8/600,2, höjd 70,89-70,87 m.
Nr 8	304,6/600,2, höjd 70,89-70,88 m.
Nr 9	304,6/600,4, höjd 70,89-70,87 m.

Rn 1B

Sållkol, insamlat per 0,5 m ruta

Ruta	304/599.
	304,5/599.
	304/599,5.
	304,5/599,5.
	304/600.
	304,5/600.
	304/600,5.
	304,5/600,5.

Kolprov i plan

Nr 1	304,6/600,4, höjd 70,88-70,87 m.
------	----------------------------------

Kolprov under härdstenar

Nr 1	304,65/599,7, höjd 70,86-70,84 m.
Nr 2	304,55/599,99, höjd 70,87-70,85 m.
Nr 3	304,7/600,34, höjd 70,91-70,90 m.
Nr 4	304,7/600,3, höjd 70,88-70,86 m.

Kolprov i profil

Nr 1	304,9/599,69, höjd 70,88 m.
Nr 2	304,9/599,49, höjd 70,88 m.

Övriga prover

Prov på rödbränd jord, Rn 1B, 304,78/600,1, 70,86-70,85.

Prov på gråvit härdfyllning, 304,7/600, höjd 70,87 m.

Makrofossilprov i vall, 306,02/601,13.

6.2.2.6 Sammanfattning

Härdområdet i fem stalotomter undersöktes. Härdarna var av varierande utformning. En del var flata härdar med stenpackningar och en del var gjorda med tydliga gropar i mitten. I en härd var gropen kantad av flata snedställda härdar. En härd hade flata hållar som delvis täckte stenskoningen. I samtliga härdar förekom rikligt med kol i kanter och utanför härdarna. Rikligt med kol fanns också under härdstenarna. Flera av härdarna hade en smetig brun-gråvit härdfyllning. De flesta hade också tydligt rödbränd jord i botten. I flera stalotomter påträffades blekjordsbildning (från en gammal markyta) i golvplanen vilket visar att man inte grävt sig ned särskilt

mycket. Inom de undersökta ytorna påträffades: järntenar, eldslagningsstenar (varav en av flinta) till eldstål, brända ben samt en del av bryne. Fyndmaterialet ger inga dateringar av stalotomterna. De kan sträcka sig från järnålder till historisk tid.

6.2.3 Utgrävningar av fornl 239, härdar

Mitt emot fornl 175, på andra sidan bäckravinen, är en fornlämningslokal bestående av sju härdar och en boplatsgrop. Även här ligger lämningarna på en avsats, dock betydligt större än den där fornl 175 är belägen. I den SÖ delen av avsatsen är en vattenansamling från vilken det rinner en liten jock. Inom avsatsen delundersöktes två härdar, fornl 239:3, 5. Ett lokalt koordinatsystem sattes ut och en höjdfix sattes ut. Höjden flyttades över från fornl 175 till en hjälpfix.

6.2.3.1 Fornl 239:3, beskrivning

Härd, närmast oval, 1,4x1,0 m st (NÖ-SV) och 0,05 m h. Sex synliga kantstenar, 0,2-0,35 m l, 0,1-0,2 m br och intill 0,1 m h. Fler stenar kan kännas med sonden. Sondning visar även på förekomst av sot.

En 1,5x0,7 m st (NÖ-SV) yta (1,05 m²) stakades ut i anläggningens SÖ del. Ytan avvägdes och avtorvades. Torven var förhållandevis tjock upp till 0,06 m. Vid avtorvningen framkom blekjord under torven. Flera av härdstenarna låg på torv, dvs härden har anlagts efter det att torven bildats. Främst förekom sot/kol i härden.

Rn1A

Vid nedgrävning av Rn 1 a påträffades endast några brända ben samt mycket lite kol. I Rn 1A markerades härden av åtta, till största delen flata stenar, 0,15-0,35 m l, 0,05-0,3 m br och intill 0,15 m h. Under alla härdstenar fanns gammal torvbildning. Den upptagna ytan i härden ritades i plan och avvägdes. Fem prover på kol togs från härden, dels i plan dels under två av stenarna. Kolet under stenarna kan möjligen härröra från kolad torv och markvegetation..

Profilen undersöktes efter en ca 0,15 m br sträckning ned till 0,1-0,2 m dj. Av profilen framgår att stenarna i härden låg ytligt i torven och att blekjordsbildning fanns i ett intill 0,08 m tj område längs hela profilsträckningen. Mot nedre delen av torvlagret var torven mörkare med inslag av sot och kol. Tre kolprover togs i profilen, flera prov kan ha inslag av kolad torv.

Efter provtagningen lades härdstenarna på plats och fornlämningen återställdes till ursprungligt skick

Fynd

F 1 Nio fragm. br ben, gråsvarta, koord 216,63/389,32, höjd 75,97 m, 2,13 g.

F 2 Ett fragm. br ben, gråsvart, koord 216,63/389,55, höjd 75,95 m, 0,21 g.

F 3 12 fragm. br ben, delvis gråsvarta, 216,63/389,32, höjd 75,96 m, 2,35 g.

F 4 Ett fragm. br ben, grått, sållfynd, 0,5 m ruta 216/389, 1,36 g.

F 6 Åtta fragm. br ben, grå, fynd vid nedgrävning av profil, inom 0,5 m ruta 216/389, 1,36 g.

Prover

Rn 1A

Sållkol, insamlat per 0,5 m ruta

Ruta 216/389.
216,5/389.
216,5/389,5.

Kolprov i plan

Nr 1 216,94/389,57, höjd 75,96-75,94 m.
Nr 2 216,55/389,44, höjd 75,95-75,93 m.

Kolprov under hårdstenar

Nr 3 216,65/389,40, höjd 75,95-75,94 m.
Nr 4 216,65/389,76, höjd 75,94-75,93 m.
Nr 5 217,03/389,60, höjd 75,96-75,94 m.

Kolprov i profil

Nr 1 316,57/389,3, höjd 75,94 m.
Nr 2 317,09/389,60, höjd 75,96-75,94 m.
Nr 3 316,9/389,3, höjd 75,97 m.

6.2.3.2 Fornl 239:5, beskrivning

Härd, närmast rektangulär, 1,6x0,8 m st (NNÖ-SSV) och 0,1 m h. I kanten av och i härden är ett 20-tal synliga stenar, 0,1-0,25 m l, 0,05-0,2 m br och intill 0,1 m h. Sondning visar på delvis stenpackning samt kol/sot.

En 1,8x0,5 m st (NNÖ-SSV) yta (0,9 m²) stakades ut över anl V delar. Ytan avvägdes och avtorvades. Efter avtorvning framgick att härden kanske inte var lika lång som först antagits. Vidare fanns en tydlig grop S om den upptagna ytan, en grop som var fylld av torvbildning med i botten kol/sot och blekjordsbildning. Blekjord syntes även i själva härden.

Rn 1A

Ytan nedgrävdes 0,02-0,04 m. Efter nedgrävning framträdde ett 25-tal stenar utan synbar inbördes ordning, 0,05-0,4 m l, 0,05-0,35 m br. I härdens S och N del fanns rikligt med blekjord med inslag av kol/sot. Den centrala delen markerades av rikligt med kol/sot samt fläckvis fet jord. I lagret påträffades ett fragment av en kritpipa, i övrigt endast kol. I botten av lagret togs fem kolprover.

Rn 1B

Ytan nedgrävdes ytterligare 0,02-0,03 m. Fortfarande förekom rikligt med kol/sot i den centrala delen av härden samt även några eldskadade stenar. Vid nedgrävning av

lagret togs också några stenar bort här. Begränsningen av härden blev nu tydligare och härdens längd kan uppskattas till ca 1,2 m. I lagret gjordes ett järnfragment, i övrigt endast kol.

Ett ca 0,15 m br och intill 0,2 m dj profilschakt grävdes. Vid grävning av dett påträffades fragm av br ben. Profilen visar att kol/sot främst förekom i mittpartiet av härden inom ett intill 0,05 m tj lager och under detta främst rostbrun jord med inslag av någon fläck rödbränd jord. Både NNÖ och SSV om mittpartiet fanns ett intill 0,1 m tj blekjordslager. I profilen togs tre kolprover. Ytan återställdes till ursprungligt skick.

Utgrävningen av denna härd uppvisar en mycket odistinkt konstruktion. Det verkar snarast som man eldat på en naturlig förhöjnad.

Fynd

F 5 Ett fragm. av kritpipa? (nött och vittrat), Rn 1A koord.201,52/399,81, 0,16 g.

F 7 Ett järnfragm., påträffat i Rn 1B, koord 201,1-201,2/399,95-400.

Prover

Rn 1A

Sållkol, insamlat per 0,5 m ruta

Ruta 200,5/399,5.
201/399,5.
201,5/399,5.
202/399,5.

Kolprov i plan

Nr 1 200,8/399,6, höjd 75,38-75,37 m.
Nr 2 200,8/399,8, höjd 75,43-75,41 m.
Nr 3 201/399,6, höjd 75,46-75,44 m.
Nr 4 201,2/399,6, höjd 75,47-75,46 m.
Nr 5 201,4/399,6, höjd 75,48-75,47 m.

Rn 1B

Sållkol, insamlat per 0,5 m ruta

Ruta 200,5/399,5.
201/399,5.
201/399,5.
201,5/399,5.
201,5/399,5.
202/399,5.

Kolprov i plan

Nr 1 201,2/399,8, höjd 75,49-75,45 m.
Nr 2 201,2/399,6, höjd 75,48-75,45 m.
Nr 3 201,4/399,8, höjd 75,49-75,46 m.

Kolprov i profil

Nr 1 200,84/400, höjd 75,47 m.
Nr 2 201,38/400, höjd 75,49 m.

Nr 3 201,14/400, höjd 75,52 m.

6.2.3.3 Sammanfattning

Inom fornlämningslokal 239 undersöktes två friliggande härdar. En härd hade en packning av flata stenar och en härd enbart stenskonig. Den förra är sannolikt sen då stenarna låg på tjock torvbildning. I den härden framkom ett 30-tal fragm. br ben. Den andra härden (239:5) var troligen anlagd på en naturlig förhöjning. I härden förekom rikligt med kol och sot, dessutom framkom ett järnfragment samt möjligen ett fragm. av huvudet till en kritpipa alternativt bränt ben. Av de två konstruktionerna bör 239:3 vara yngst, möjligen är båda relativt sena.

6.2.4 Utgrävningar av fornl 221

På ungefär samma höjd som fornl 239 fast 350 m längre mot S är fornl 221 bestående av tre härdar inom ett 20x5 m st (N-S) område. Härden ligger på en avsats i småkuperad V sluttning ett 30-tal m (nr 221:3) från två stalotomter (fornl 68:1-2). En bit från härden mot Ö är en liten jock. Inom fornlämningslokalen undersöktes två härdar, fornl 221:1-2. Dessa utgrävdes endast i ett lager Rn 1A.

6.2.4.1 Fornl 221:1, beskrivning

Härd, oregelbunden, 1,5x0,9 m (NV-SÖ) och intill 0,1 m h. I kanten är 12 synliga stenar, 0,15-0,4 m l, 0,15-0,3 m br och intill 0,15 m h. Den största i NV verkar vara jordfast och kan ha varit den sten man anlagt härden mot. Sondning visar på mer sten under torven.

En 1,1x0,5 m st (N-S) stakades ut (0,55 m²) i anl SÖ del. Ytan avvägdes och avtorvades. Vid avtorvningen påträffades en hyska av järn.

Ytan nedgrävdes 0,02-0,03 m. Nu markerades härden av ett 10-tal, flata stenar, 0,1-0,4 m l, 0,05-0,3 m br. Mycket lite kol framkom vid utgrävning av härden. Innanför stenskoningen var brun, smetig härdfyllning, vilket visar att denna härd använts en längre tid. Utanför härdens begränsning var blekjordsbildning. I botten av lagret togs fem kolprover samt ett prov på smetig härdfyllning. Ställvis var rikligt med kol under härdstenar. Två prover togs på kol under härdstenarna. Dessa stenar var båda belägna under den smetiga härdfyllningen.

Ett ca 0,2 m br och intill 0,2 m dj profilschakt grävdes. Profilen visar en ca 0,55 m l och intill 0,04 m tj sträckning med smetig brun härdfyllning under torven. Därefter stenpackning och ett tunt lager kol/sot under stenarna. Detta kollager var direkt ovanpå en 0,04-0,08 m tj blekjordsbildning. I profilen togs fyra kolprover.

Fynd

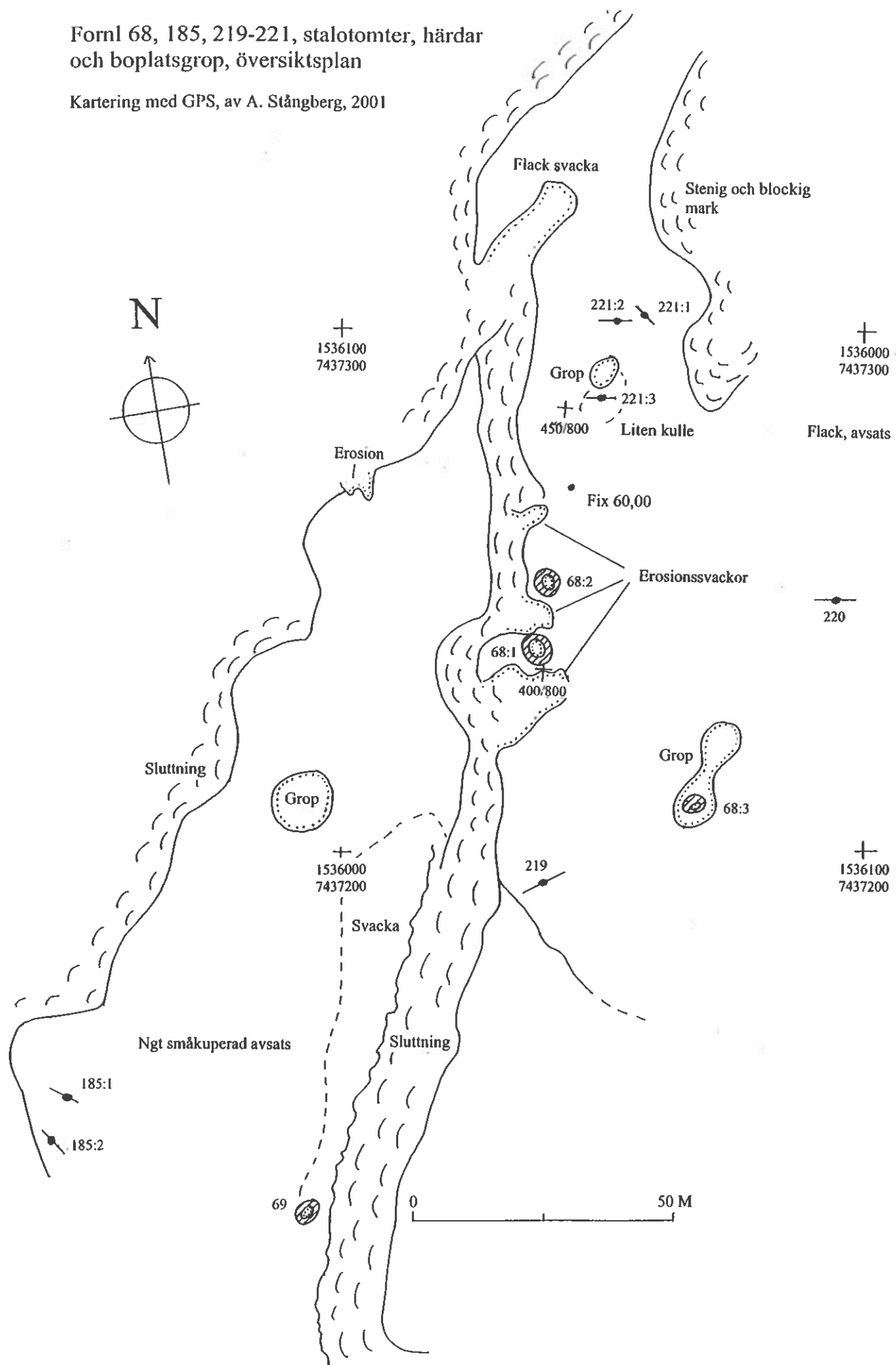
F 1 En hyska av järn, framkom vid avtorvning inom härdytan, koord 467,3-467,4/813,2-813,3, höjd 60,22 m, 0,66 g.

F 4 Ett fragm. br ben, Rn 1A, koord 466,86/812,90, 0,25 g.

F 5 Två fragm. br ben, sällfynd i jord från utgrävning av profil, 0,59 g.

Fornl 68, 185, 219-221, stalotomter, härdar
och boplatsgrop, översiktsplan

Kartering med GPS, av A. Stångberg, 2001

Prover

Rn 1A

Sållkol, insamlat per 0,5 m ruta

Ruta 466,5/812,5.
467/812,5.
466/813.
466,5/813.
467/813.

Kolprov i plan

Nr 1 466,33/812,88, höjd 60,24/60,22 m.
Nr 2 466,7/813, höjd 60,24-60,22 m.
Nr 3 467,07/812,89, höjd 60,24-60,22 m.

Kolprov under härdstenar

Nr 4 466,91/812,96, höjd 60,22-60,21 m.
Nr 5 466,95/813,1, höjd 60,22-60,21 m.

Kolprov i profil

Nr 1 466,79/812,88, höjd 60,2 m.
Nr 2 467,02/812,85, höjd 60,24 m.
Nr 3 466,88/812,8, höjd 60,27 m.
Nr 4 466,58/812,8, höjd 60,23 m.

6.2.4.2 Fornl 221:2, beskrivning

Fornlämningen är belägen fyra m V-VSV om nr 1. Härd, närmast oval, 1,45x0,9 m (Ö-V. Fyra synliga kantstenar, 0,1-0,3 m l, 0,05-0,25 m br och intill 0,05 m h. Fler stenar är kännbara med jordsond. Inget kol eller sot kunde påvisas med jordsond.

I den S delen av härden stakades en 1,4x0,5 m st yta ut (0,7 m²). Vid avtorvningen framgick att härden var kraftigt övertorvad och att härdstenarna låg direkt ovanpå blekjordsbildning. Kol förekom främst inom härdens stenbegränsning.

Rn 1A

Efter nedgrävning av Rn 1A, 0,02-0,03 m framkom en tät stenskoning bestående av fem, 0,2-0,45 m l och 0,2-0,25 m br stenar. Den centrala delen av härden var stenfri inom ett ca 0,8x0,15-0,25 m st område (N-S). Här fanns inom stora delar rikligt med kol/sot men med större och mindre fläckar av blekjordsbildning. I centrum av härden påträffades några fragment br ben. I botten av lagret togs tre kolprover i plan och två kolprover under härdstenarna. De senare kan innehålla rester av växlighet från en gammal markyta. Ett ca 0,15 m br och intill 0,15 m dj profilschakt grävdes. Av profilen framgick att torven ställvis var intill 0,06 m tj. Under detta fanns ett tunt sot/kollager och i mitten av härden förekom också efter ett 0,3 m l parti ett tunt lager med brun härdfyllning. Under detta var blekjordsbildning. I profilen togs tre kolprover och ett prov i brun härdfyllning. Efter utgrävningen återställdes härden till ursprungligt skick.

Fynd

F 2 Fyra fragm. br ben, sållfynd, 0,5 m ruta 465,5/807, Rn 1A, 0,5 g.

F 3 Två fragm. br ben, sållfynd, , 0,5 m ruta 466/807, Rn 1A, 0,2 g.

Prover

Rn 1A

Sållkol

Ruta 465,5/806,5.
466/806,5.
465,5/807.
466/807.
465,5/807,5.
466/807,5.

Kolprov i plan

Nr 1 466/807,2, 60,29-60,28 m.
Nr 2 466/807,4, 60,30-60,28 m.
Nr 3 466/807,6, 60,31/60,29 m.

Kolprov under stenar

Nr 4 465,82/807,15, höjd 60,29/60,27 m.
Nr 5 465,86/807,30, höjd 60,29/60,28 m.

Kolprov i profil

Nr 1 466,1/807,56, höjd 60,28 m.
Nr 2 406,1/807,36, höjd 60,28 m.
Nr 3 466,1/807,17, höjd 60,32 m.

Övriga prover

Ett prov på brun hårdfyllning.

6.2.4.3 Sammanfattning

Inom fornlämningslokal 221 undersöktes två friliggande härdar, den ena hade en stenpackning av flata stenar, den andra en tät skoning kring kanten. Båda härdarna var anlagda på en gammal markyta med kraftig blekjordsbildning. I mitten av båda härdarna fanns också rester efter ljusbrun-brun, smetig, hårdfyllning. I 221:1 påträffades några br ben samt en hyska av järn. Hyskan kommer troligen från en kolt. I den andra härden påträffades endast några fragment br ben. Sammantaget verkar härdarna ha använts en längre tid med tanke på hårdfyllningen. Vad gäller dateringar pekar hyskan på de senare århundradena.

6.3 Bilder

Bild nr 1 På den plana avsatsen i anslutning till Varvekjokk är fornl 167-168. Foto fr NÖ av L. Liedgren, 2001.

Bild nr 2 Fornl 167:1, härd före avtorvning. Det undersökta området inramas av snören. Foto fr NÖ, av L. Liedgren, 2001.

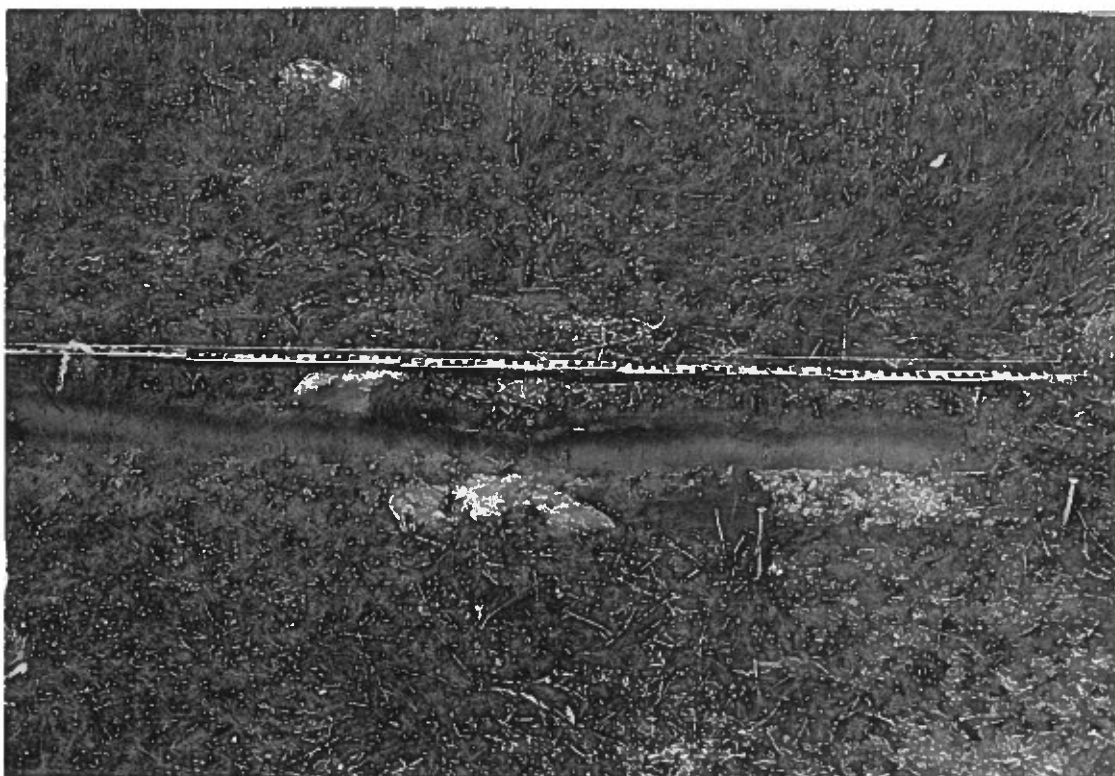

Bild nr 3 Fornl. 167:4, härd, profil. Foto fr SV av L. Liedgren, 2001.

Bild nr 4 Fornl 168:1, stalotomt, före undersökning. Foto fr SV av L. Liedgren, 2001.

Bild nr 5 Fornl 168:1, stalotomt, härdområde efter avtorvning. Foto fr SV av L. Liedgren, 2001.

Bild nr 6 Översiktsbild, forn 168, stalotomter. Foto fr ÖSÖ, av L. Liedgren, 2001.

Bild nr 7 Fornl 168:1, stalotomt, provtagning av kol under h rdstenar. På bild  r L. Liedgren, foto fr S av M.Johansson, 2001.

Bild nr 8 Fornl 168:2, stalotomt, härdområde efter avtorvning. Foto fr SV, av L. Liedgren, 2001.

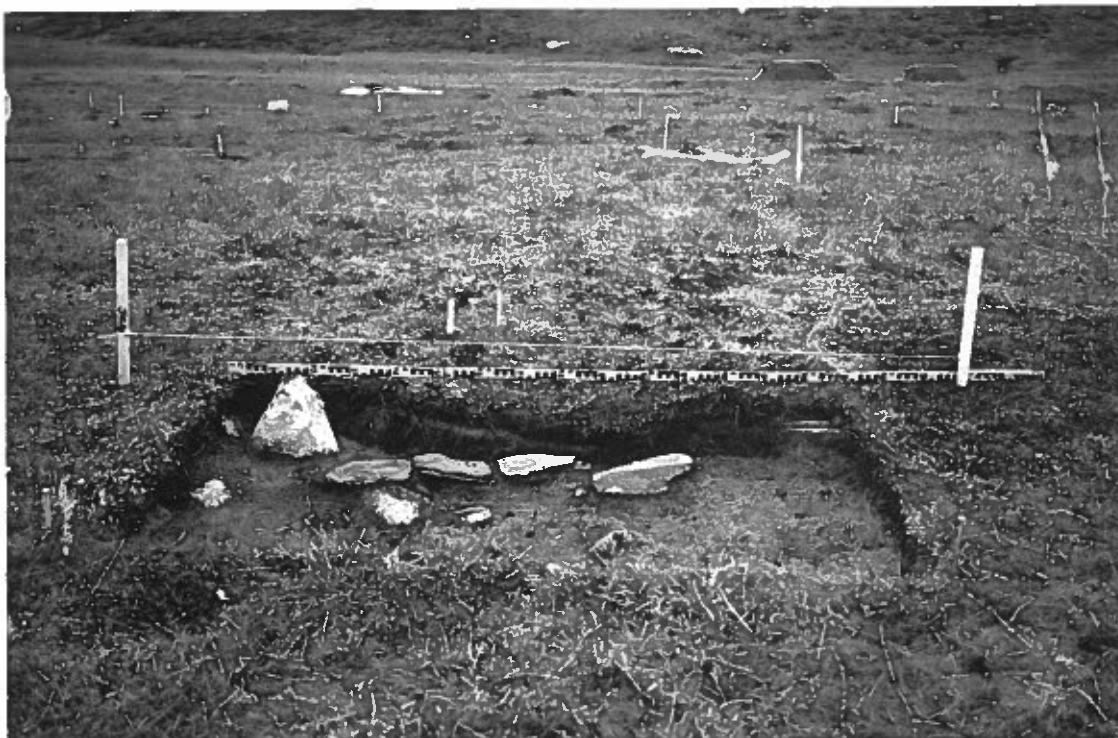

Bild nr 9 Fornl 168:2, stalotomt, profil genom härden. Foto fr SÖ, av L. Liedgren, 2001.

Bild nr 10 Fornl 193:1, kåtatomt. I bakgrunden är Varvekjokk och i förgrund till vänster är farstu med tröskelstenar samt längre bak en liten, oval härd. Foto av L. Liedgren, 2001.

Bild nr 11 Fornl 66:1, stalotomt, fynd av av fragm. av täljstenskärl. På bild är A. Stångberg, foto fr NÖ av L. Liedgren, 2001.

Bild nr 12 Fornl 66:2, stalotomt, före undersökning. På bild är P. Nyberg och M. Johansson, foto fr NÖ, av L. Liedgren, 2001.

Bild nr 13 Fornl 66:5, stalotomt, Rn 1. Foto fr N av L. Liedgren, 2001.

Bild nr 14 Fornl 66:5, stalotomt. Foto fr V av L. Liedgren, 2001.

Bild nr 15 Fornl 175, stalotomter. Foto fr NV, av L. Liedgren, 2001.

Bild nr 16 Fornl 175:1,
stalotomt, Rn 1A. Foto
fr VSV av L. Liedgren,
2001.

Bild nr 17 Fornl 175:3,
stalotomt, Rn 1B. Foto
fr VSV av L. Liedgren,
2001.

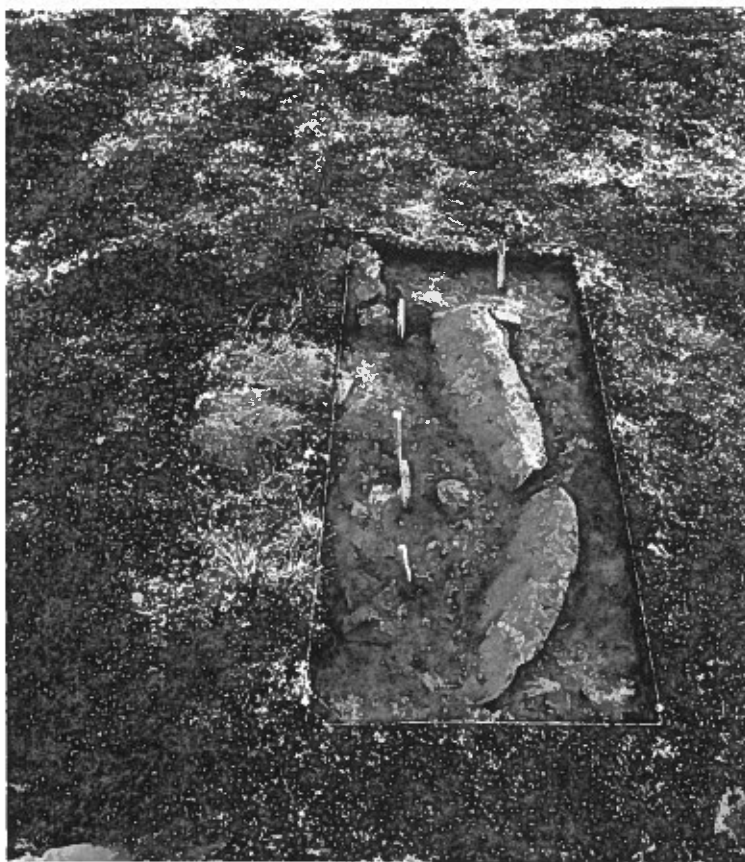

Bild nr 18 Fornl 175:5,
stalotomt, Rn 1B. Foto,
fr VSV av L. Liedgren,
2001.

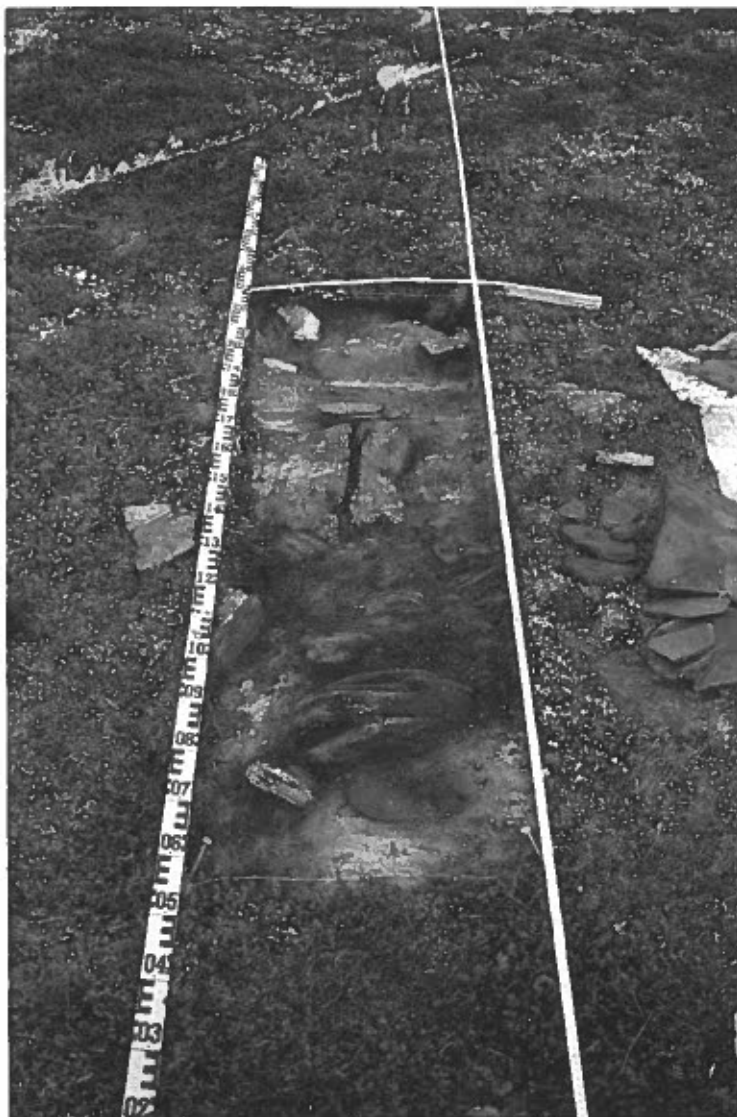

Bild nr 19 Fornl 175, stalotomter, avsökning av torv med metalldetektor, på bild är M. Johansson. Foto från SSÖ av L. Liedgren, 2001.

Bild nr 20 Fornl 175:4, stalotomt, påsättning av skyddsnet över restaurerad yta, i bild är A. Stångberg. Foto fr VSV av L. Liedgren, 2001.

Bild nr 21 Fornl 239:5, härd,
Rn 1B. Foto fr SV av L.
Liedgren, 2001.

6.4 Fotoförteckning

Inledning

I nedanstående redovisas en förteckning över de foton som tagits under 2001. Angivet nummer hänvisar till Silvermuseets nummer i Regio. Angivna fornlämningsnummer hänvisar till Silvermuseets egen nummerserie. Om ej annat anges har fotot tagits av L. Liedgren.

Svartvita bilder

Film 1

2001:10-11 Översiktsbild mot fornl 167-68. I förgrunden är fornl 67:1, härd, till vänster är Varvekjokk, fr NÖ.

- 2001:12 Översiktsbild mot forn 167:4, härd, till höger är Varvekjokk, foto fr SV.
- 2001:13 Översiktsbild forn 167:4, härd, före avtorvning, foto fr VSV.
- 2001:14 Översiktsbild forn 167:4, härd, före avtorvning, foto fr NNÖ.
- 2001:15 Sällställning, fr N.
- 2001:16 Sällställning, fr VSV.
- 2001:17 Arbetsbild, Mats Johansson, forn 168, stalotomter, fr VNV
- 2001:18 Forn 167:1, härd, avtorvad, fr NV.
- 2001:19-20 Forn 167:4, härd, avtorvad, fr SV.
- 2001:21 Forn 168:1, stalotomt, före avtorvning, fr NÖ.
- 2001:22 Forn 168:1, stalotomt, före avtorvning, fr NV.
- 2001:23 Forn 168:1, stalotomt, före avtorvning, fr SV.
- 2001:24 Forn 168:2, stalotomt, före avtorvning, fr NÖ.
- 2001:25 Forn 168:2, stalotomt, före avtorvning, fr NV.
- 2001:26 Forn 168:2, stalotomt, före avtorvning, fr SV
- 2001:27 Forn 168:3, stalotomt, före avtorvning, fr NÖ.
- 2001:28 Forn 168:3, stalotomt, före avtorvning, fr NV.
- 2001:29 Forn 168:3, stalotomt, före avtorvning, fr SV.
- 2001:30 Forn 168:4, stalotomt, före avtorvning, fr NÖ.
- 2001:31 Forn 168:4, stalotomt, före avtorvning, fr NÖ.
- 2001:32 Forn 168:4, stalotomt, före avtorvning, fr NV.
- 2001:33 Forn 168:4, stalotomt, före avtorvning, fr SV.
- 2001:34-38 Forn 168, stalotomter, arbetsbilder Mats Johansson, Andreas Stångberg samt Petter Nyberg.
- 2001:39-40 Forn 168:1, stalotomt, avtorvad, foto fr NÖ.
- 2001:41-42 Forn 168:1, stalotomt, avtorvad, foto fr SV.
- 2001:43 Forn 168:2, stalotomt, avtorvad, foto fr NÖ.
- 2001:44 Forn 168:2, stalotomt, avtorvad, foto fr SÖ.
- 2001:45 Forn 168:2, stalotomt, avtorvad, foto fr SV.

Film 2

- 2001:46 Forn 168:3, stalotomt, avtorvad, foto fr SV.
- 2001:47 Forn 168:3, stalotomt, avtorvad, foto fr NÖ.
- 2001:48 Forn 168:4, stalotomt, avtorvad, foto fr SÖ.
- 2001:49 Forn 168:4, stalotomt, avtorvad, foto fr SÖ.
- 2001:50 Forn 168:1, stalotomt, Rn 1A, arbetsbild, foto fr Ö.
- 2001:51 Forn 168:1, stalotomt, Rn 1A, foto fr NÖ.
- 2001:52-53 Forn 168:1, stalotomt, Rn 1A, foto fr SÖ.
- 2001:54-56 Forn 168:1, stalotomt, Rn 1A, foto fr SV.
- 2001:57 Forn 168:1, stalotomt, Rn 1A, foto fr NÖ.
- 2001:58 Forn 168:2, stalotomt, Rn 1A, foto fr NÖ.
- 2001:59-60 Forn 168:2, stalotomt, Rn 1A, foto fr SÖ.
- 2001:61 a-b Forn 168:2, stalotomt, Rn 1A, foto fr SV.
- 2001:62-63 Forn 168:3, stalotomt, Rn 1A, foto fr NÖ.
- 2001:64-65 Forn 168:3, stalotomt, Rn 1A, foto fr SÖ.
- 2001:66 Forn 168:3, stalotomt, Rn 1A, foto fr SV.
- 2001:67 Forn 168, arbetsbild, M. Johansson.
- 2001:68 Forn 168, matrast, M. Johansson, A. Stångberg och P. Nyberg.
- 2001:69-70 Forn 168:4, stalotomt, Rn 1A, foto fr NÖ.

- 2001:71-72 Fornl 168:4, stalotomt, Rn 1A, foto fr SÖ.
 2001:73 Fornl 168:4, stalotomt, Rn 1A, foto fr SV.
 2001:74-78 Fornl 168:1, stalotomt, arbetsbild M. Johansson, foto fr NV.
 2001:79 Erosion vid Varvekjokk i anslutning till forn 167-168, foto fr NÖ.
 2001:80 Översiktsbild forn 167-168 med Varvekjokk till höger, foto fr NÖ.

Film 3

- 2001:81 Fornl 168:2, stalotomt, arbetsbild ritning, P. Nyberg, foto fr SÖ.
 2001:82-83 Fornl 168:2, stalotomt, Rn 1B, foto fr NÖ.
 2001:84-85 Fornl 168:2, stalotomt, Rn 1B, foto fr SÖ.
 2001:86-87 Arbetsbilder, forn 168:1, stalotomt, L. Liedgren, foto av M. Johansson.
 2001:88-89 Fornl 168:3, stalotomt, Rn 1B, foto fr NÖ.
 2001:90-91 Fornl 168:3, stalotomt, Rn 1B, foto fr SÖ.
 2001:92-93 Fornl 168:4, stalotomt, Rn 1B, foto fr NÖ.
 2001:94-95 Fornl 168:4, stalotomt, Rn 1B, foto fr SÖ.
 2001:96-102 Fornl 168:1, stalotomt, profil, foto fr SÖ.
 2001:103-104 Fornl 168:2, stalotomt, profil, foto fr SÖ.
 2001:105-107 Fornl 168:3, stalotomt, profil, foto fr SÖ.
 2001:108-109 Fornl 168:4, stalotomt, profil, foto fr SÖ.
 2001:110-112 Fornl 167:4, härd, profil, foto fr SÖ.
 2001:113-114 Fornl 167:1, härd, profil, foto fr SV.
 2001:115-116 Översiktsbild forn 167-168, foto fr NNÖ.

Film 4

- 2001:117 Erosionskant vid Varvekjokk i anslutning till forn 167-168, foto fr NÖ.
 2001:118-120 Fornl 192:1, härd i kåtatomt, före avtorvning, foto fr S.
 2001:121-122 Fornl 192:1, härd i kåtatomt, före avtorvning, foto fr Ö.
 2001:123 Fornl 193:1, härd i kåtatomt, före avtorvning, foto fr S.
 2001:124-126 Fornl 193:1, härd i kåtatomt, före avtorvning, foto fr Ö.
 2001:127-128 Fornl 193:2, härd i kåtatomt, foto fr Ö.
 2001:129-130 Fornl 193:2, härd i kåtatomt, foto fr S.
 2001:131 Fornl 192:1, härd i kåtatomt, avtorvad, foto fr Ö.
 2001:132 Fornl 193:2, härd i kåtatomt, avtorvad, fr Ö.
 2001:133 Fornl 193:2, härd i kåtatomt, avtorvad, fr S.
 2001:134 Fornl 193:2, härd i kåtatomt, Rn 1A, fr Ö.
 2001:135 Fornl 193:2, härd i kåtatomt, Rn 1A, fr S.
 2001:136-137 Fornl 192:1, härd i kåtatomt, Rn 1A, fr Ö.
 2001:138 Fornl 193:2, härd i kåtatomt, profil, fr N.
 2001:139 Fornl 193:2, härd i kåtatomt, restaurerad, fr Ö.
 2001:140-141 Översiktsbild Fornl 192-193, i förgrund är forn 191:2, förvaringsanl, fr SV.
 2001:142 Översiktsbild, forn 192-193, fr SSÖ.
 2001:143 Översiktsbild, forn 192-193, fr SÖ.
 2001:144-145 Översiktsbild forn 192-193, fr NÖ.
 2001:146 Fornl 192:1, härd i kåtatomt, profil., fr N.
 2001:147-148 Fornl 192:1, härd i kåtatomt, restaurerad, fr Ö.
 2001:149-150 Fornl 175, stalotomter, fr NNV.

2001:151-152 Fornl 175, stalotomter, fr SSÖ.

Film 5

2001:153 Landskapsbild i skymning, Adamvalta.

2001:154-155 Fornl 175, stalotomter, på bild är A. Stångberg, P. Nyberg och A. Johansson.

2001:156-157 Fornl 175:1, stalotomt, före utgrävning, fr VSV.

2001:158 Fornl 175:1, stalotomt, före utgrävning, fr NNV.

2001:159 Fornl 175:2, stalotomt, före utgrävning, fr NNV.

2001:160 Fornl 175:2, stalotomt, före utgrävning, fr VSV.

2001:161 Fornl 175:3, stalotomt, före utgrävning, fr NNV.

2001:162 Fornl 175:3, stalotomt, före utgrävning, fr VSV.

2001:163 Fornl 175:4, stalotomt, före utgrävning, fr NNV.

2001:164 Fornl 175:4, stalotomt, före utgrävning, fr VSV.

2001:165 Fornl 175:5, stalotomt, före utgrävning, fr NNV.

2001:166 Fornl 175:5, stalotomt, före utgrävning, fr VSV.

2001:167 Fornl 175:5, stalotomt, härd före utgrävning, fr SSÖ.

2001:168 Fornl 175:4, stalotomt, härd före utgrävning, fr SSÖ.

2001:169 Fornl 175:3, stalotomt, härd före utgrävning, fr SSÖ.

2001:170 Fornl 175:2, stalotomt, härd före utgrävning, fr SSÖ.

2001:171 Fornl 175:1, stalotomt, härd före utgrävning, fr SSÖ.

2001:172-173 Fornl 175, stalotomter, arbetsbilder, fr NNV.

2001:174 Fornl 175, stalotomter, översiktsbild fr NÖ.

2001:175-176 Fornl 175, arbetsbild metalldetektor, M. Johansson, fr SSÖ.

2001:177-180 Fornl 175, stalotomter, arbetsbilder.

2001:181 Fornl 212, stalotomter, fr NV.

2001:182-183 Fornl 175:2, härd i stalotomt, avtorvad, fr VSV.

2001:184-185 Fornl 175:3, härd i stalotomt, avtorvad, fr VSV.

2001:186 Fornl 175:4, härd i stalotomt, avtorvad, på bild är P. Nyberg, fr VSV.

2001:187-188 Fornl 175:4, härd i stalotomt, avtorvad, fr VSV.

Film 6

2001:189-190 Fornl 175:5, härd i stalotomt, avtorvad, fr SV.

2001:191-192 Fornl 175:1, härd i stalotomt, avtorvad, fr SV.

2001:193 Fornl 239:7, boplatsgrop, fr Ö.

2001:211-212 Troligen forn 221:1, härd, före avtorvning, foto fr S.

2001:213-214 Troligen forn 239:5, före avtorvning, fr ÖSÖ.

2001:215 Troligen forn 239:3, före avtorvning, foto fr SÖ.

2001:216 Troligen forn 239:3, före avtorvning, foto fr SSV.

2001:217 Fornl 175:5, härd i stalotomt, Rn 1A, foto fr SSÖ.

2001:218 Fornl 175:5, härd i stalotomt, Rn 1A, foto fr VSV.

2001:219 Fornl 175:4, härd i stalotomt, Rn 1A, foto fr SSÖ.

2001:220 Fornl 175:4, härd i stalotomt, Rn 1A, foto fr VSV.

2001:221 Fornl 175:3, härd i stalotomt, Rn 1A, foto fr SSÖ.

2001:222 Fornl 175:3, härd i stalotomt, Rn 1A, foto fr VSV.

2001:223 Fornl 175:2, härd i stalotomt, Rn 1A, foto fr SSÖ.

2001:224 Fornl 175:2, härd i stalotomt, Rn 1A, foto fr VSV.

Film 7

- 2001:225 Fornl 175:1, härd i stalotomt, Rn 1A, foto fr SSÖ.
 2001:226 Fornl 175:1, härd i stalotomt, Rn 1A, foto fr VSV.
 2001:227-228 Fornl 175:1, härd i stalotomt, Rn 1A, provtagning, Erik Hällberg, SLU, foto fr VSV.
 2001:229 Fornl 175:1, härd i stalotomt, Rn 1A, provtagning, L. Liedgren, foto fr VSV av E.- Hällberg.
 2001:230 Fornl 69:1, stalotomt, A. Stångberg, Snåsa, foto fr S.
 2001:231-232 Fornl 68:1, stalotomt, foto fr Ö.
 2001:233 Fornl 68:2, stalotomt, foto fr Ö.
 2001:234 Suddigt.
 2001:235 Fornl 68:3, boplatsgrop, foto fr NV.
 2001:236 Fornl 221:1, härd, avtorvad, foto fr S.
 2001:237 Fornl 221:2, härd, avtorvad, foto fr S.
 2001:238 Fornl 239:5, härd, avtorvad, foto fr SV.
 2001:239-240 Fornl 239:3, härd, avtorvad, foto fr SV
 2001:241 Fornl 175:1, härd i stalotomt, Rn 1B, foto fr VSV.
 2001:242 Fornl 175:2, härd i stalotomt, Rn 1B, foto fr VSV.
 2001:243-245 Fornl 175:1, härd i stalotomt, Rn 1B, kol under flat häll, foto fr NNV.
 2001:246-247 Fornl 175:3, härd i stalotomt, Rn 1B, foto fr VSV.
 2001:248-249 Fornl 175:4, härd i stalotomt, Rn 1B, foto fr VSV.
 2001:250-251 Fornl 175:5, härd i stalotomt, Rn 1B, foto fr VSV.
 2001:252 Fornl 239:5, härd, Rn 1A, foto fr SSV.
 2001:253 Fornl 239:3, härd, Rn 1A, foto fr SSV.
 2001:254-255 Fornl 221:1, härd, Rn 1A, foto fr S.
 2001:256-257 Fornl 221:2, härd, Rn 1A, foto fr S.
 2001:258 Fornl 175:5, härd i stalotomt, profil, foto fr SSÖ.
 2001:259 Fornl 175:4, härd i stalotomt, profil, foto fr SSÖ.
 2001:260 Fornl 175:3, härd i stalotomt, profil, foto fr SSÖ.

Film 8

- 2001:261 Fornl 175:2, härd i stalotomt, profil, foto fr SSÖ.
 2001:262 Fornl 175:1, härd i stalotomt, profil, foto fr SSÖ.
 2001:263-264 Fornl 175:5, härd i stalotomt, profil, A. Stångberg, Snåsa, foto fr SSÖ.
 2001:265 Fornl 175:3, härd i stalotomt, profil, P. Nyberg, foto fr SSÖ.
 2001:266 Fornl 239:5, härd, Rn 1B, foto fr SSV.
 2001:267 Fornl 239:3, härd, profil, foto fr ÖSÖ.
 2001:268 Fornl 239:5, härd, profil, foto fr VNV.
 2001:269 Fornl 221:1, härd, profil, foto fr Ö.
 2001:270 Fornl 221:2, härd, profil, foto fr S.
 2001:271-276 Fornl 66, arbetsbilder.
 2001:277 Fornl 66:1, stalotomt, före undersökning, foto fr ÖSÖ.
 2001:278 Fornl 66:1, stalotomt, före undersökning, foto fr VSV.
 2001:279 Fornl 66:2, stalotomt, före undersökning, foto fr SV.
 2001:280 Fornl 66:2, stalotomt, före undersökning.
 2001:281 Fornl 66:5, stalotomt, före undersökning, foto fr ÖSÖ.

2001:282 Fornl 175:5, härd i stalotomt, restaurerad, foto fr VSV.
 2001:283 Fornl 175:4, härd i stalotomt, restaurerad, foto fr VSV.
 2001:284 Fornl 175:3, härd i stalotomt, restaurerad, foto fr VSV.
 2001:285 Fornl 175:2, härd i stalotomt, restaurerad, foto fr VSV.
 2001:286 Fornl 175:1, härd i stalotomt, restaurerad, foto fr VSV.
 2001:287-289 Fornl 175 påsättning av skyddsnät över restaurerad härdyta, A. Stångberg, Snåsa.
 2001:290-291 Fornl 66:2, härd i stalotomt, avtorvad, foto fr ÖNÖ.
 2001:292 Fornl 66:5, härd i stalotomt, Rn 1A, foto fr N.
 2001:293-294 Fornl 66:5, härd i stalotomt, Rn 1A, foto fr S.
 2001:295 Fornl 66:1, härd i stalotomt, avtorvad, foto fr Ö.

Film 9

2001:296-297 Fornl 66:1, fynd av fragm av täljstenskärl, A. Stångberg.
 2001:298-299 Fornl 66, arbetsbilder, i bakgrunden skymtar Sulitelma.
 2001:300 Fornl 66:2, härd i stalotomt, Rn 1A, foto fr Ö.
 2001:301 Fornl 66:1, härd i stalotomt, avtorvad, foto fr S.
 2001:302-303 Fornl 66:5, härd i stalotomt, Rn 1B, foto fr S.
 2001:304-305 Fornl 66:5, härd i stalotomt, profil, foto fr V.
 2001:306-307 Fornl 66:1, härd i stalotomt, Rn 1A, foto fr Ö.
 2001:308-309 Fornl 66:2, härd i stalotomt, Rn 1B, foto fr Ö.
 2001:310-311 Fornl 66:5, härd i stalotomt, profil, foto fr V.

Film 13

2001:425-439 Pollenprovtagning i liten tjärn i anslutning till forn 65, Adamvalta, på bilder är Olle Zachrisson, Greger Hörnberg, Lars Östlund, Erik Hellberg (SLU) samt Ingela Bergman, Silvermuseet.

Färgdia

Förutom ovan nämnda SV-bilder har ca 300 diabilder införts i fotoregistret på Silvermuseet. Bilderna omfattar följande:

- 1 Bilder från inventeringar i Adamvalta juni månad, bild 2001:547-565.
- 2 Bilder från utgrävningarna i Adamvalta aug-sept, vanligen finns samma motiv som de svartvita representerade bland diabilderna. Bilderna omfattar nr 2001:566-860.

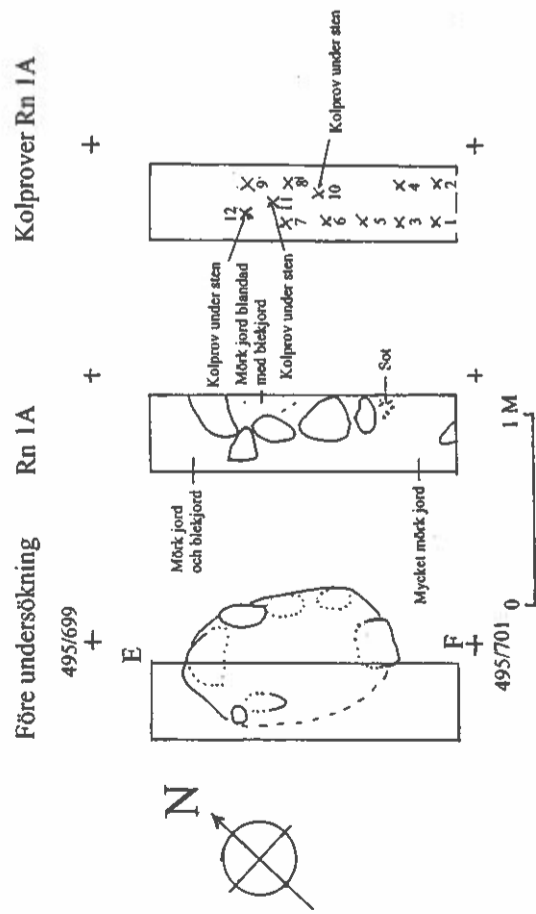
6.5 Ritningar

Teckenförklaringar

	Schaktgräns		Skörbränd sten
	Torvyta		Skenhällbildning
	Transkriberad torvyta eller osäker torvyta		Fördjupning
	Torv		Förhöjning
	Rot eller stubbe		Sand
	Kraftigt färgad jord		Sand och grus
	Svagt färgad jord		Vattensjukt område
	Kraftig kol och sotfärgning		Näver
	Kol och sot		Provpunkt
	Trä med fiberriktning		
	Begränsning för blockrik terräng		
	Fyndplats		
	Osäker/diffus begränsning		
	Gräns för utgrävning/osäker gräns		

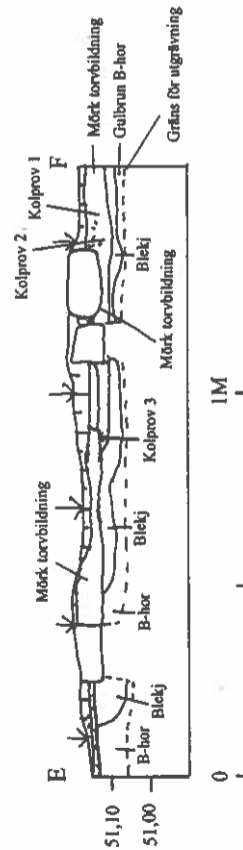
Forml 167:1, hård, delundersökning, planer

Ritning av P. Nyberg, 2001

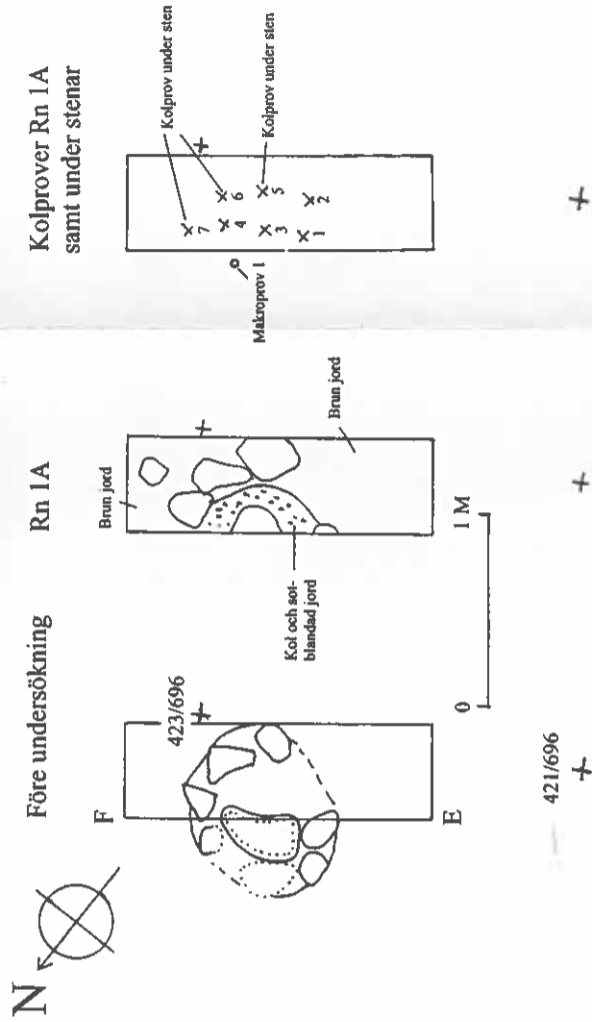
Forml 167:1, hård, profil, NV-SÖ, fr SV

Ritning av P. Nyberg, 2001

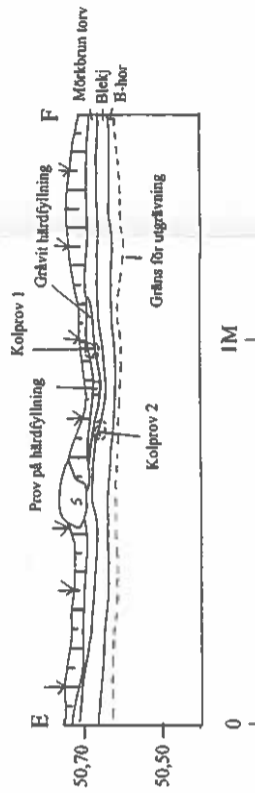
Forml 167:4, hård, delundersökning, planer

Ritning av A. Stångberg, 2001

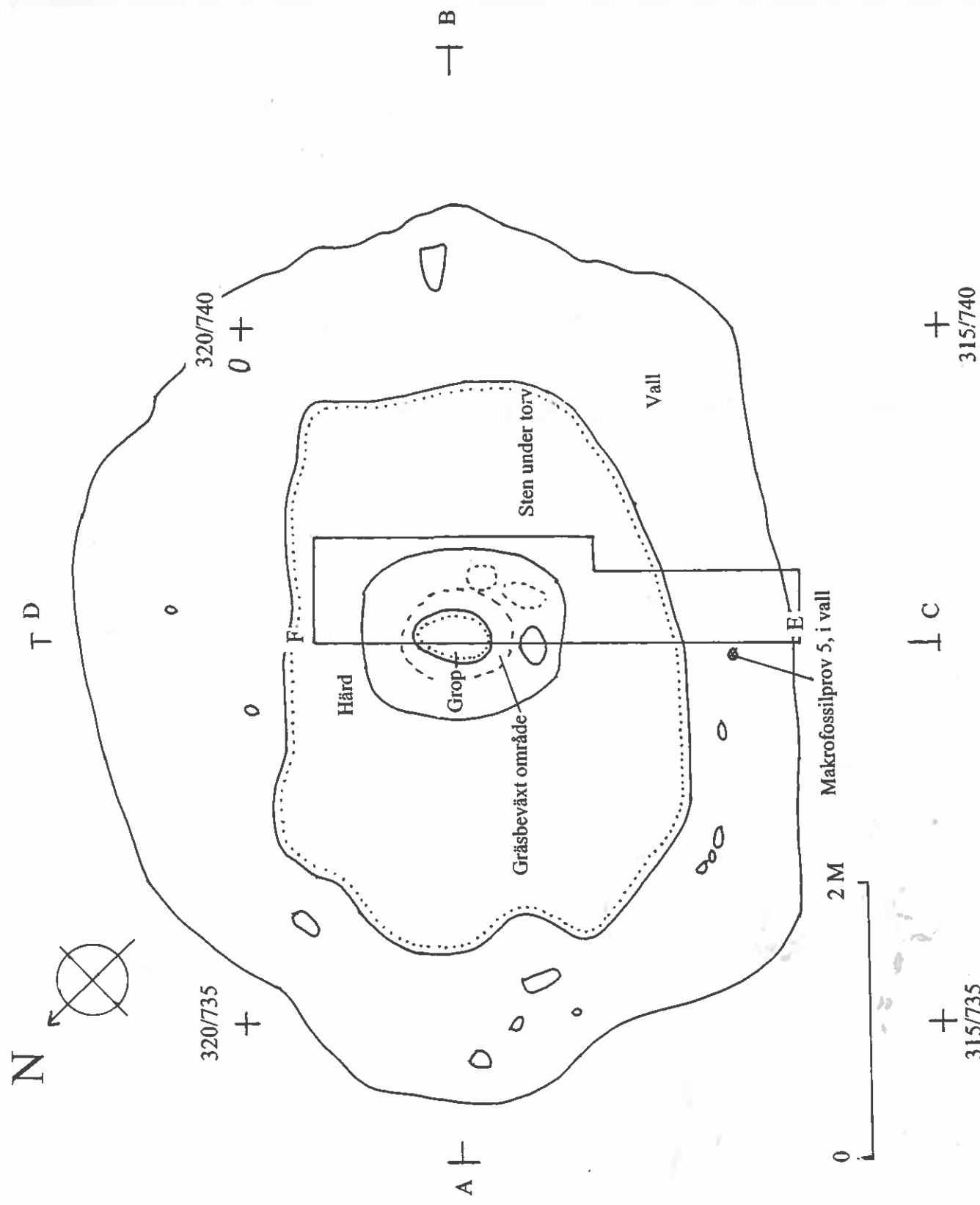
Forml 167:4, hård, profil, NÖ-SV, fr SÖ

Ritning av M. Johansson, 2001

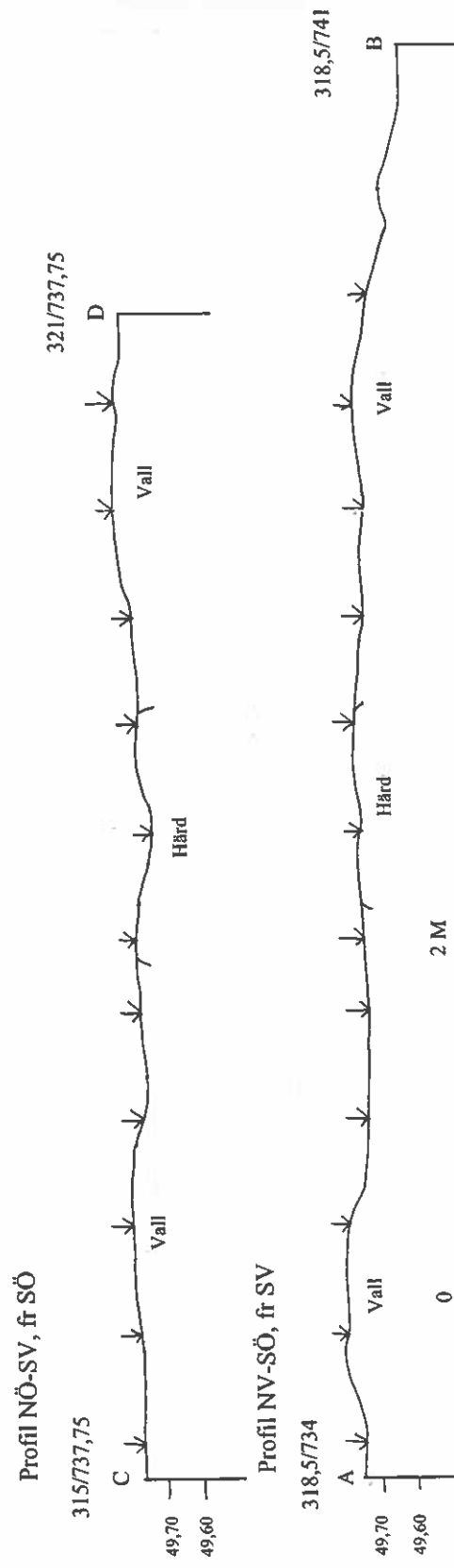
Fornl 168:1, stalotomt, plan

Ritning av A. Stångberg, 2001

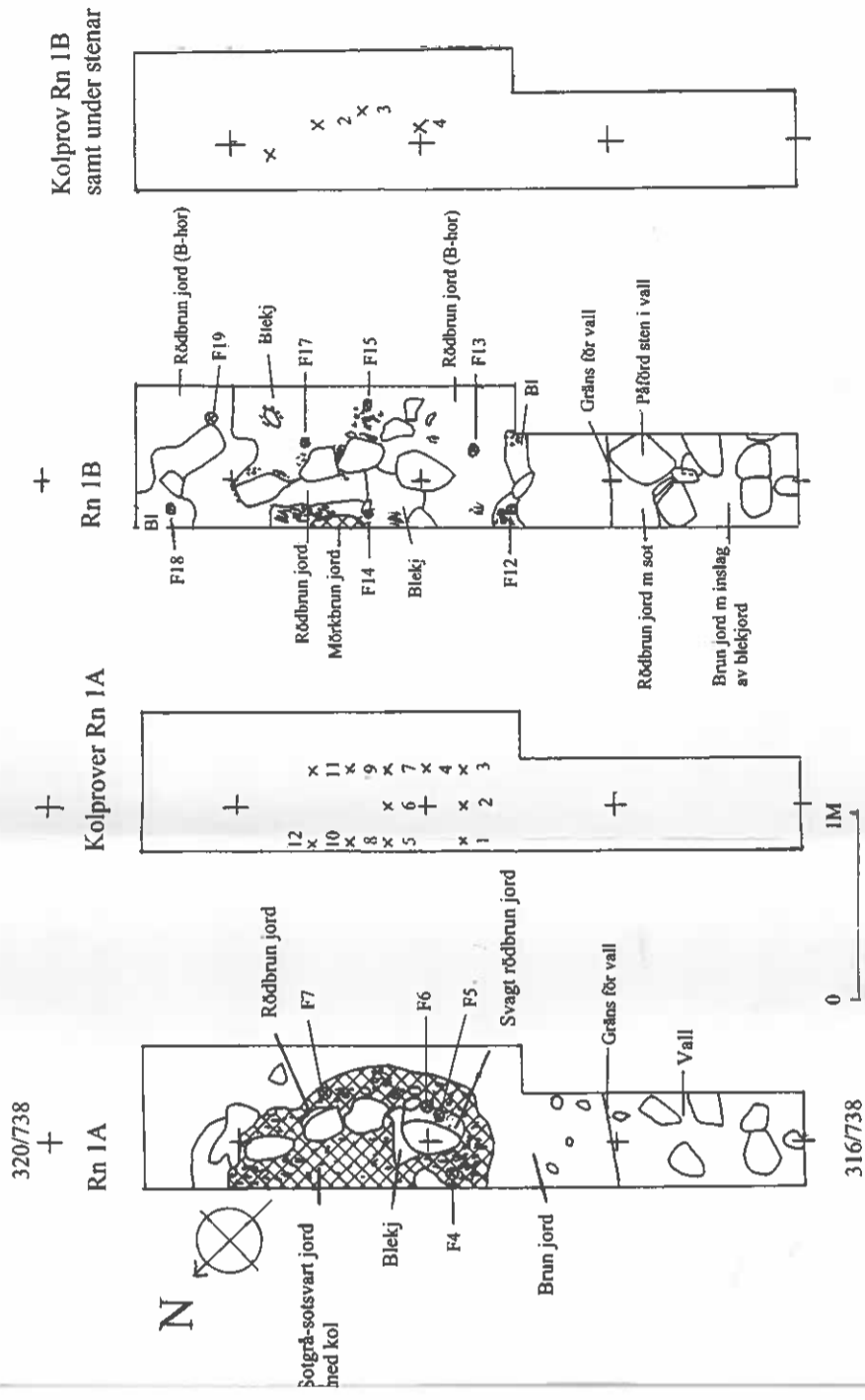
Fornl 168:1, stalotomt, profil

Ritning av P. Nyberg, M.Johansson, 2001

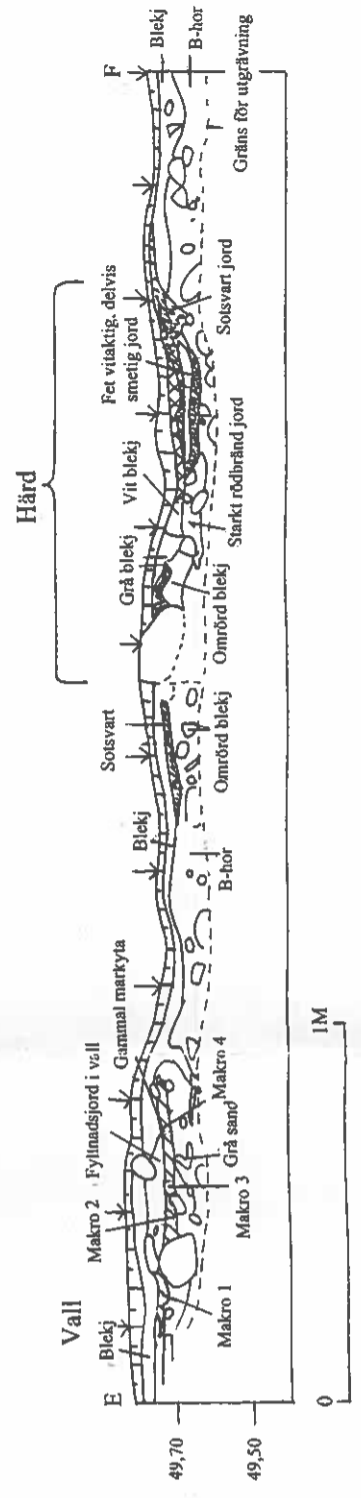
Forml 168:1, delundersökning, planer

Ritning av L. Liedgren, 1991

Forml 168:1, profil, NÖ-SV, fr SÖ

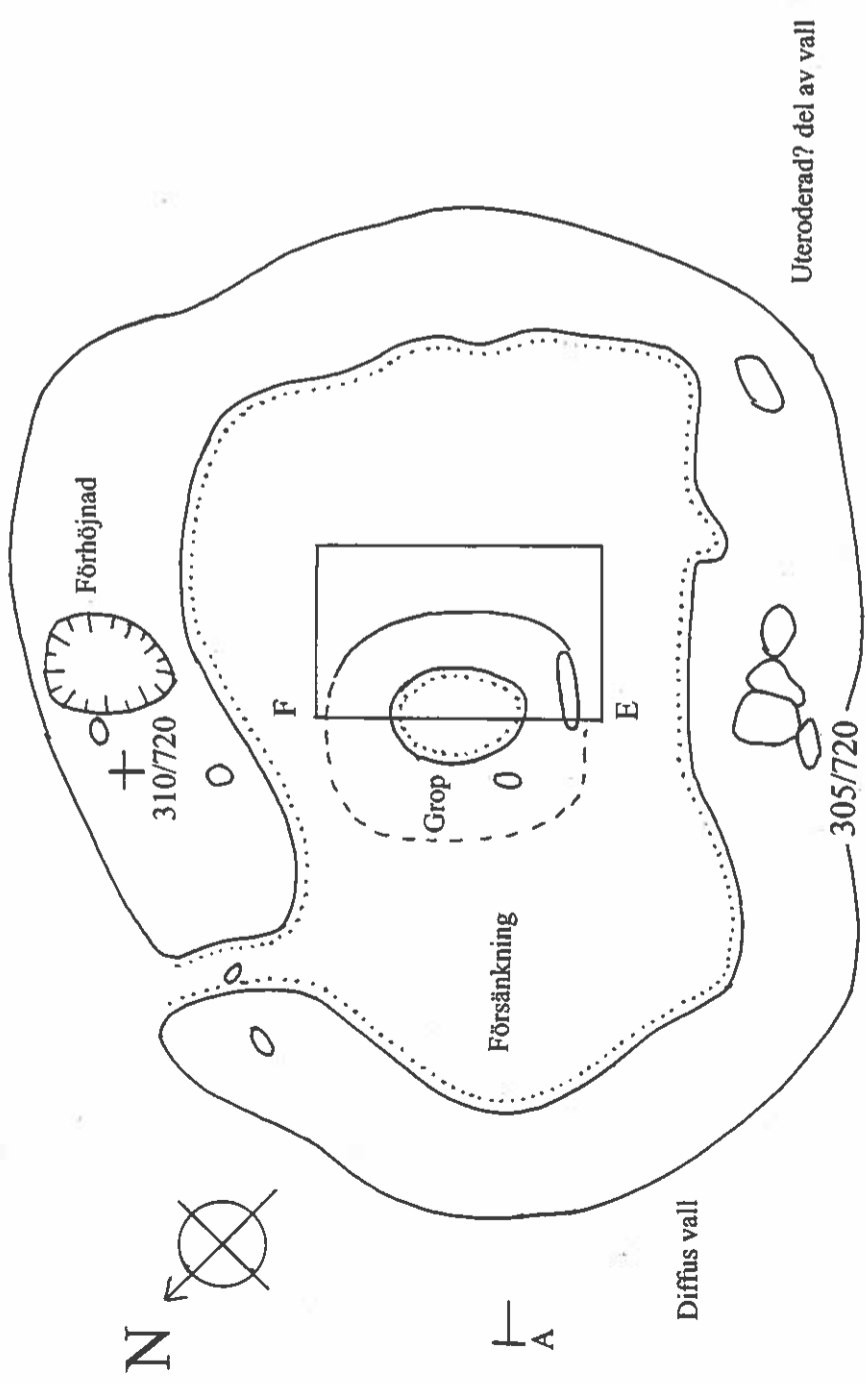
Ritning av L. Liedgren, 2001

Forml 168:2, stalotomt, plan

Ritning av L. Liedgren, 2001

T D

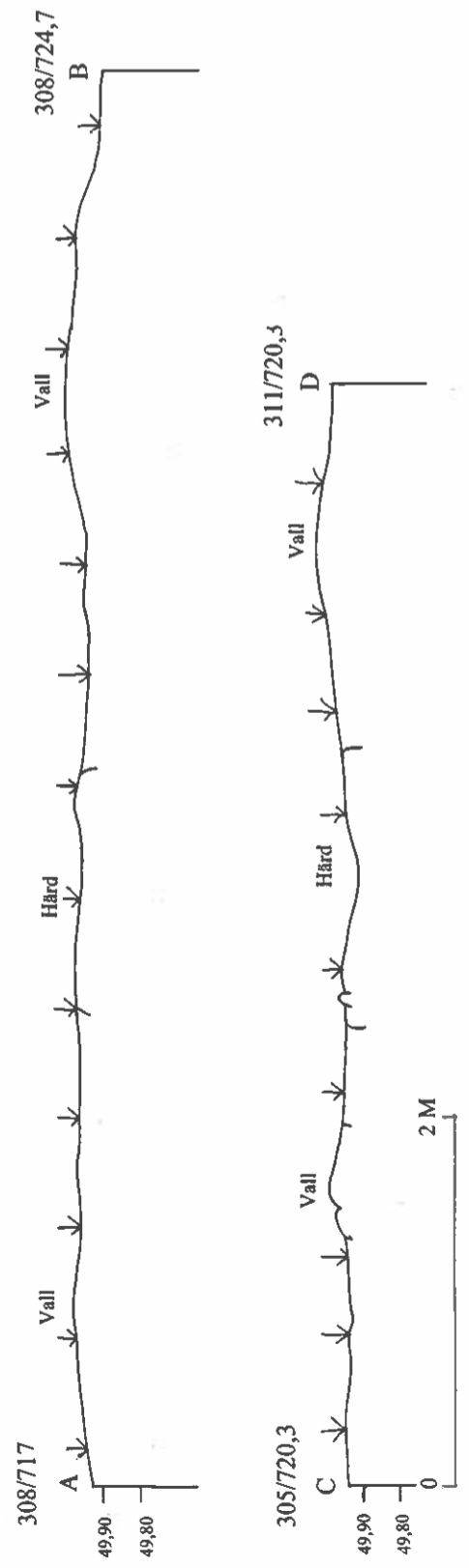

0 2 M Mycket diffus del av vall

+ ⊥ C

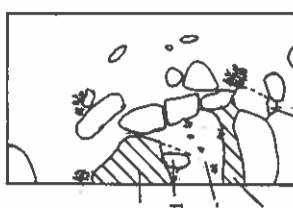
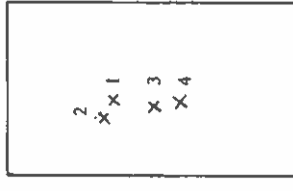
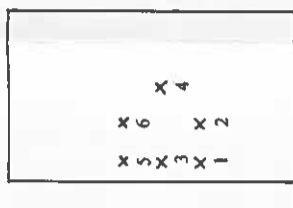
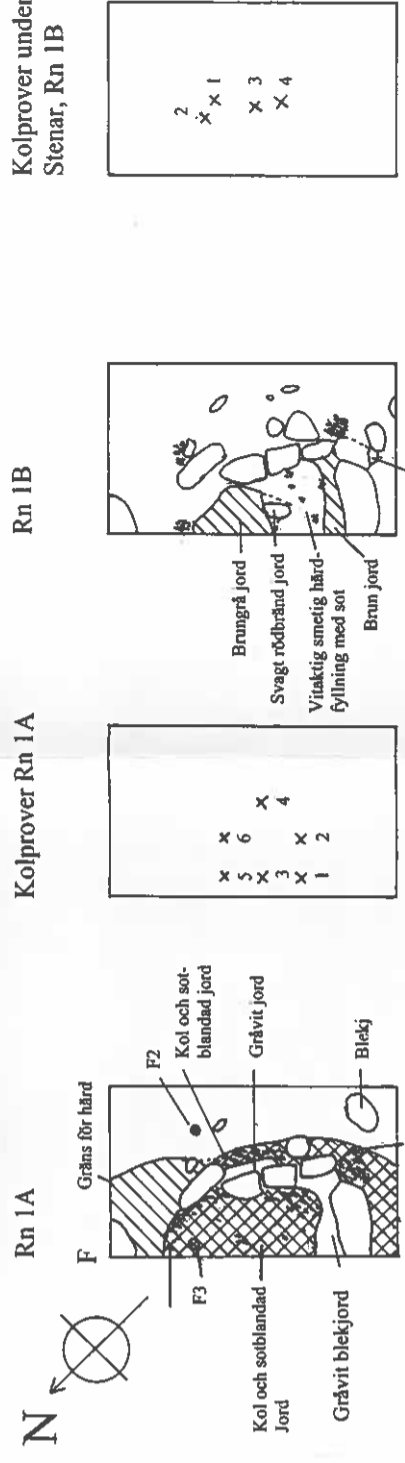
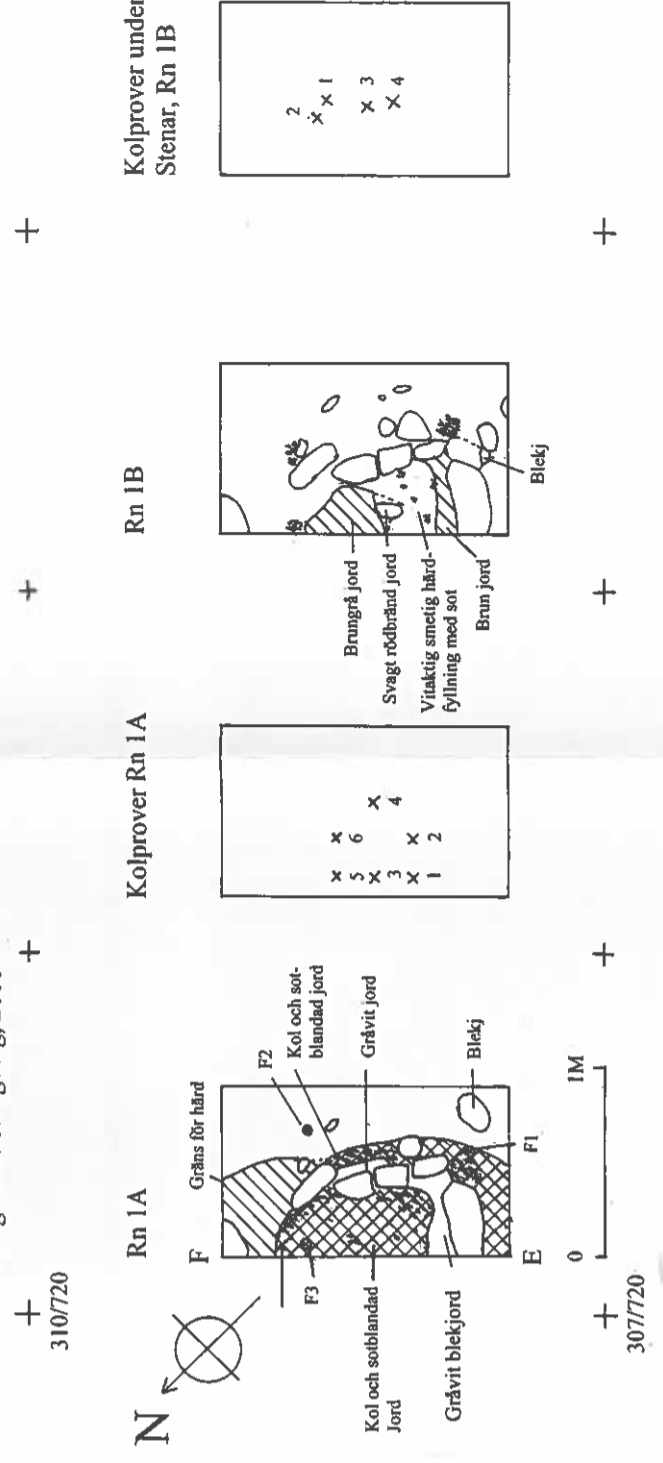
Forml 168:2, stalotomt, profil

Ritning av P. Nyberg, M. Johansson, 2001

Forml 168:2, stalotomt, delundersökning, planer

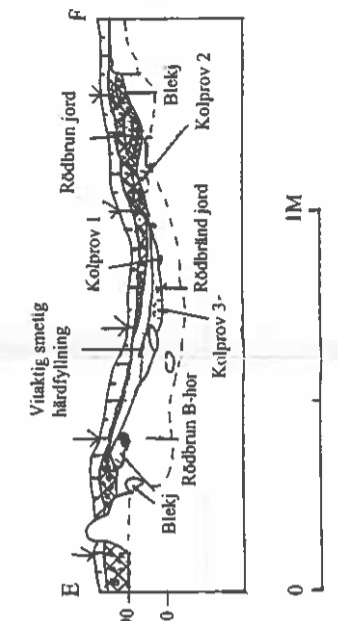
Ritning av A. Stångberg, 2001

0 1 IM

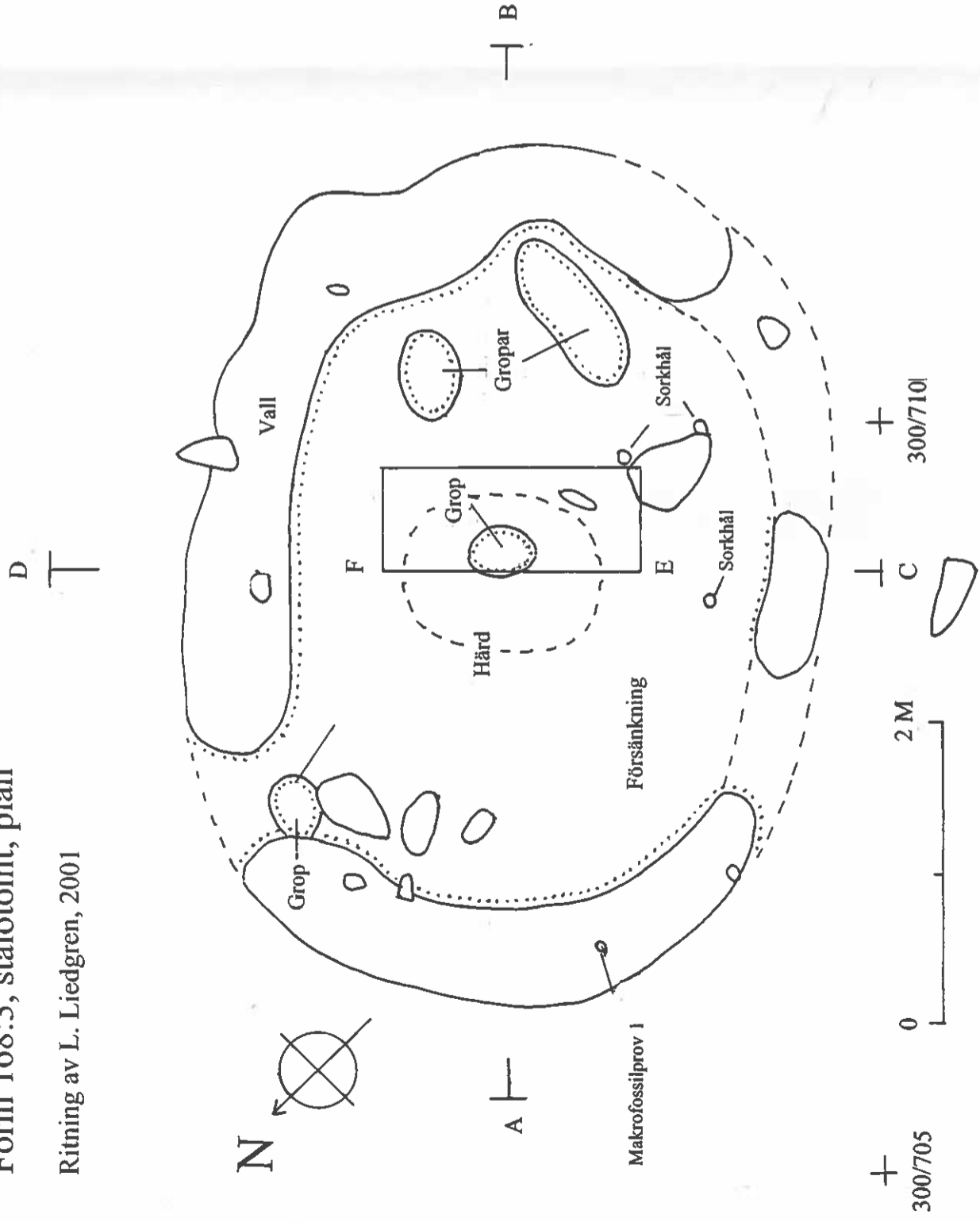
Forml 168:2, stalotomt, profil, NÖ-SV, fr SÖ

Ritning av P. Nyberg, 2001

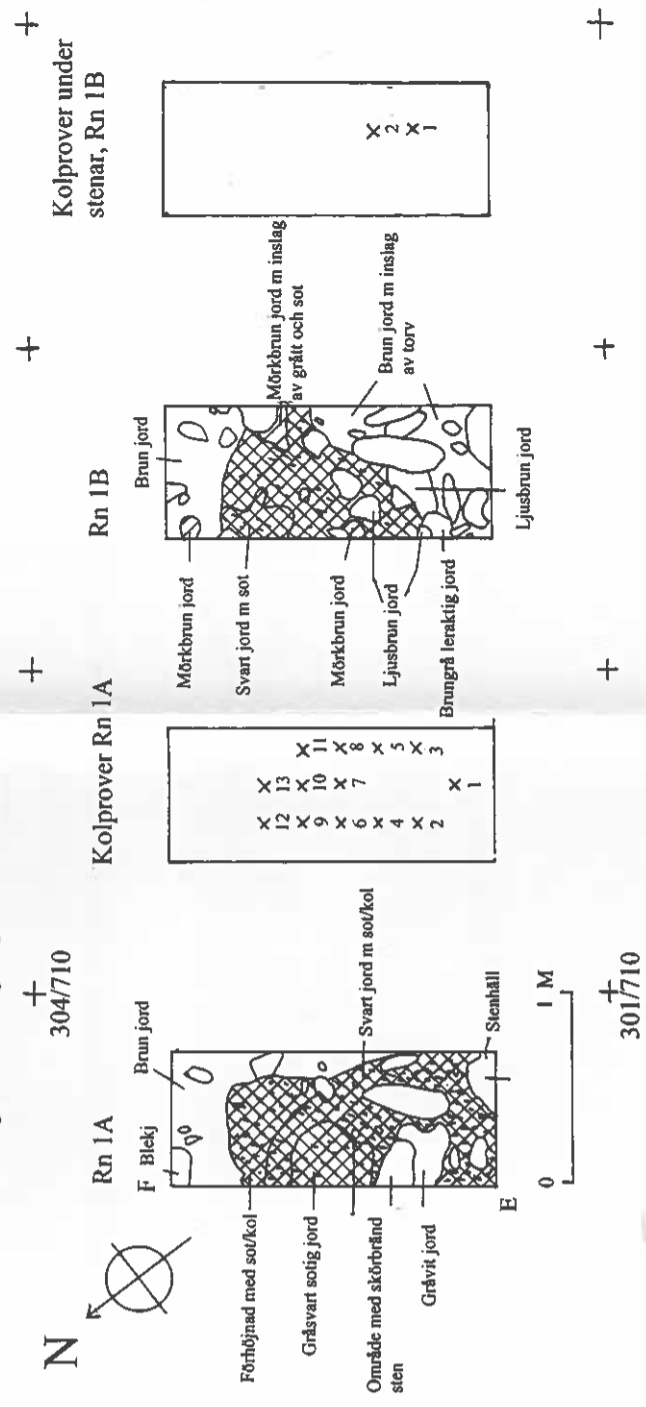
Fornl 168:3, stalotomt, plan

Ritning av L. Liedgren, 2001

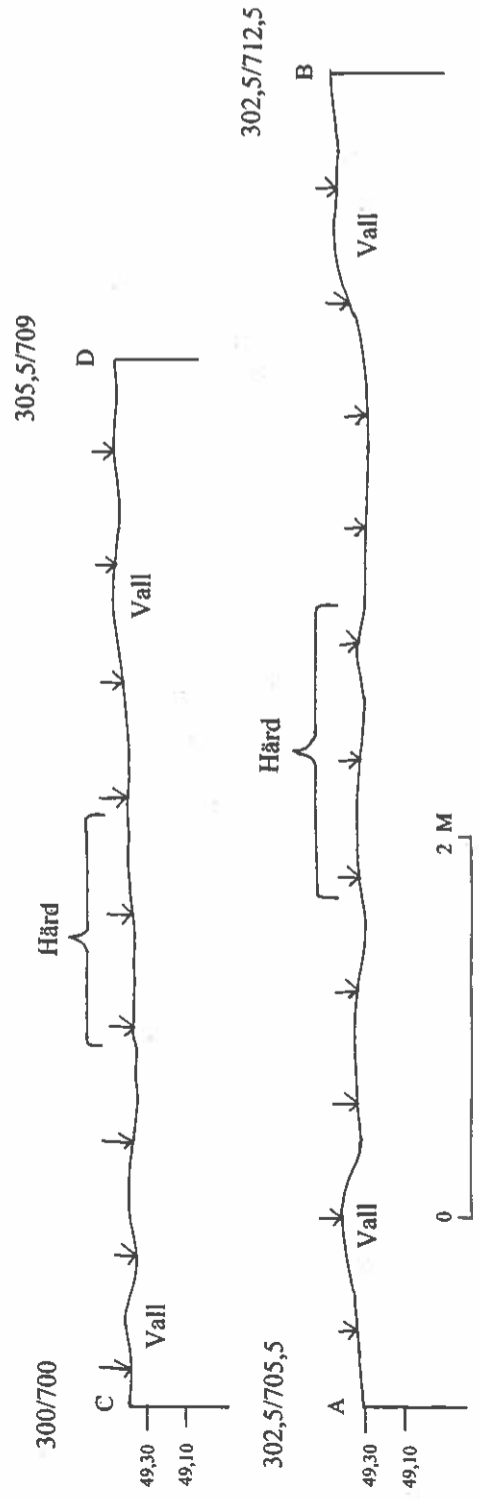
Fornl 168:3, stalotomt, planer

Ritning av A. Stångberg, M. Johansson, 2001

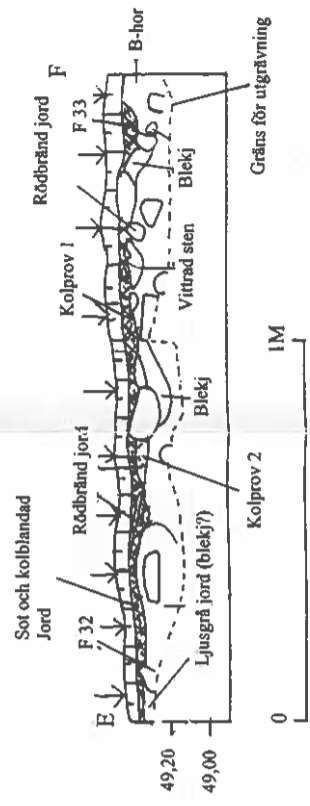
Fornl 168:3, stalotomt, långprofiler

Ritning av P. Nyberg, M. Johansson, 2001

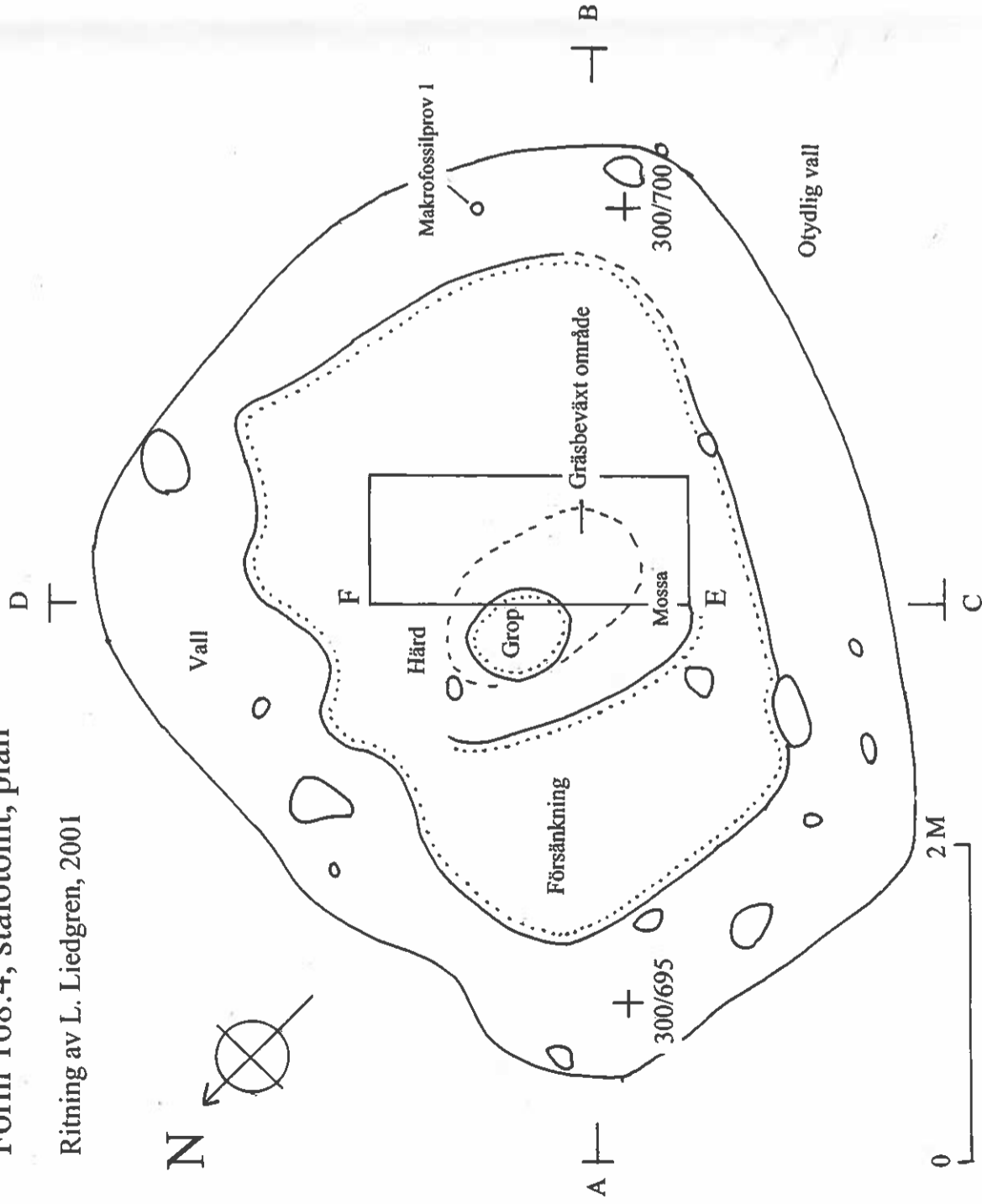
Fornl 168:3, stalotomt, profil NÖ-SV fr NÖ

Ritning av A. Stångberg, 2001

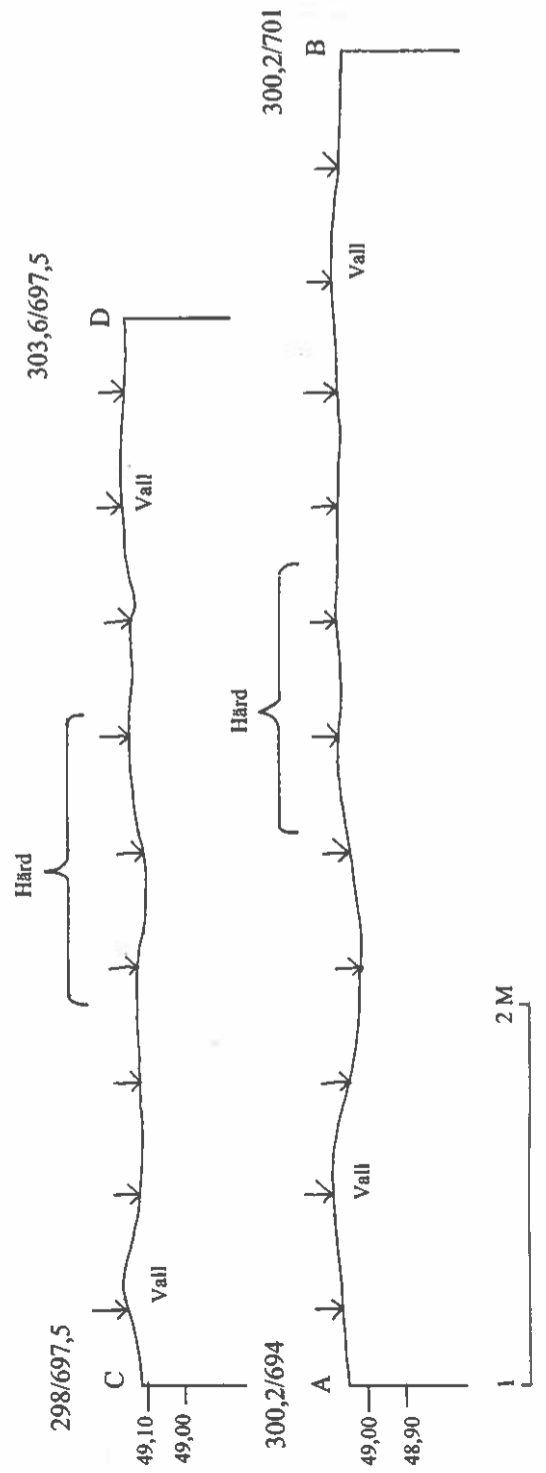
Fornl 168:4, stalotomt, plan

Ritning av L. Liedgren, 2001

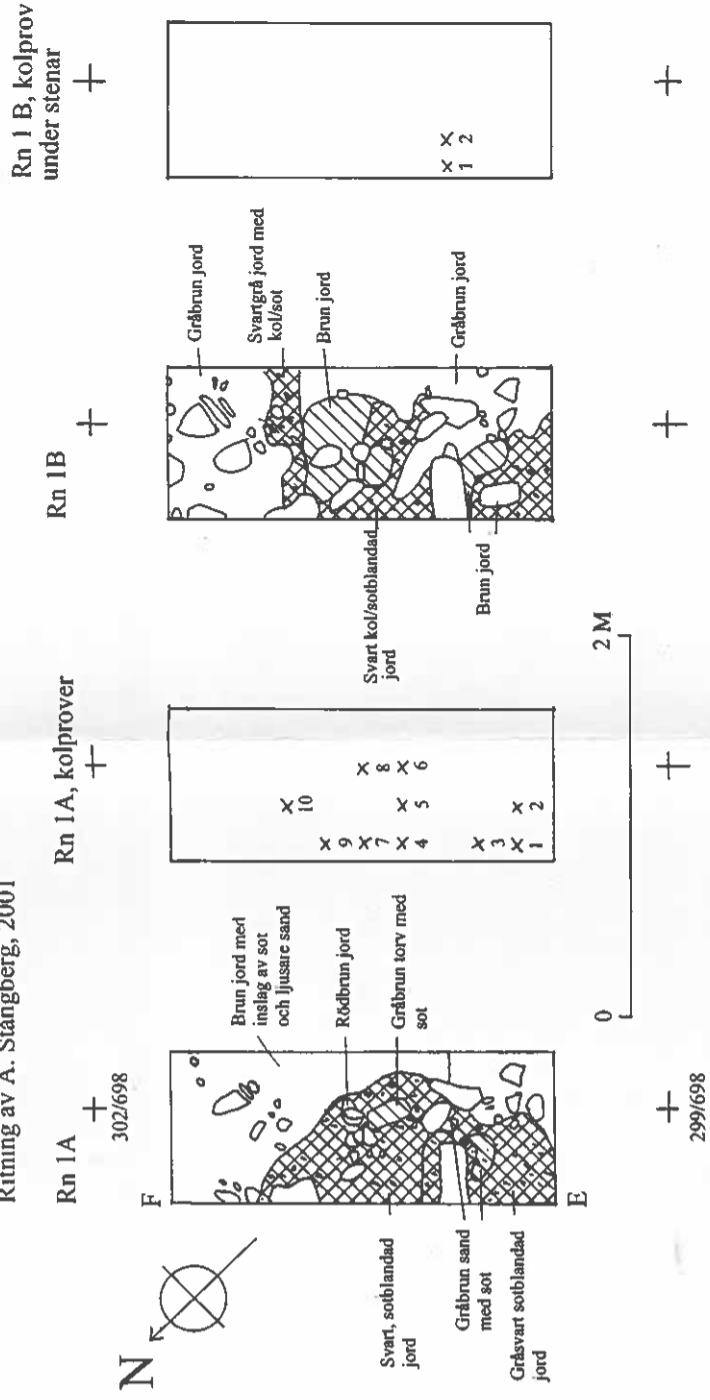
Fornl 168:4, stalotomt, långprofiler

Ritning av P. Nyberg, M. Johansson, 2001

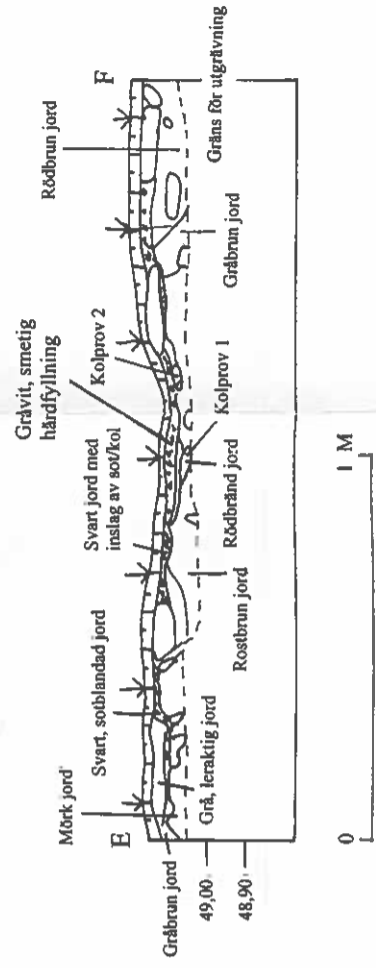
Fornl 168:4, stalotomt, delundersökning, planer

Ritning av A. Stångberg, 2001

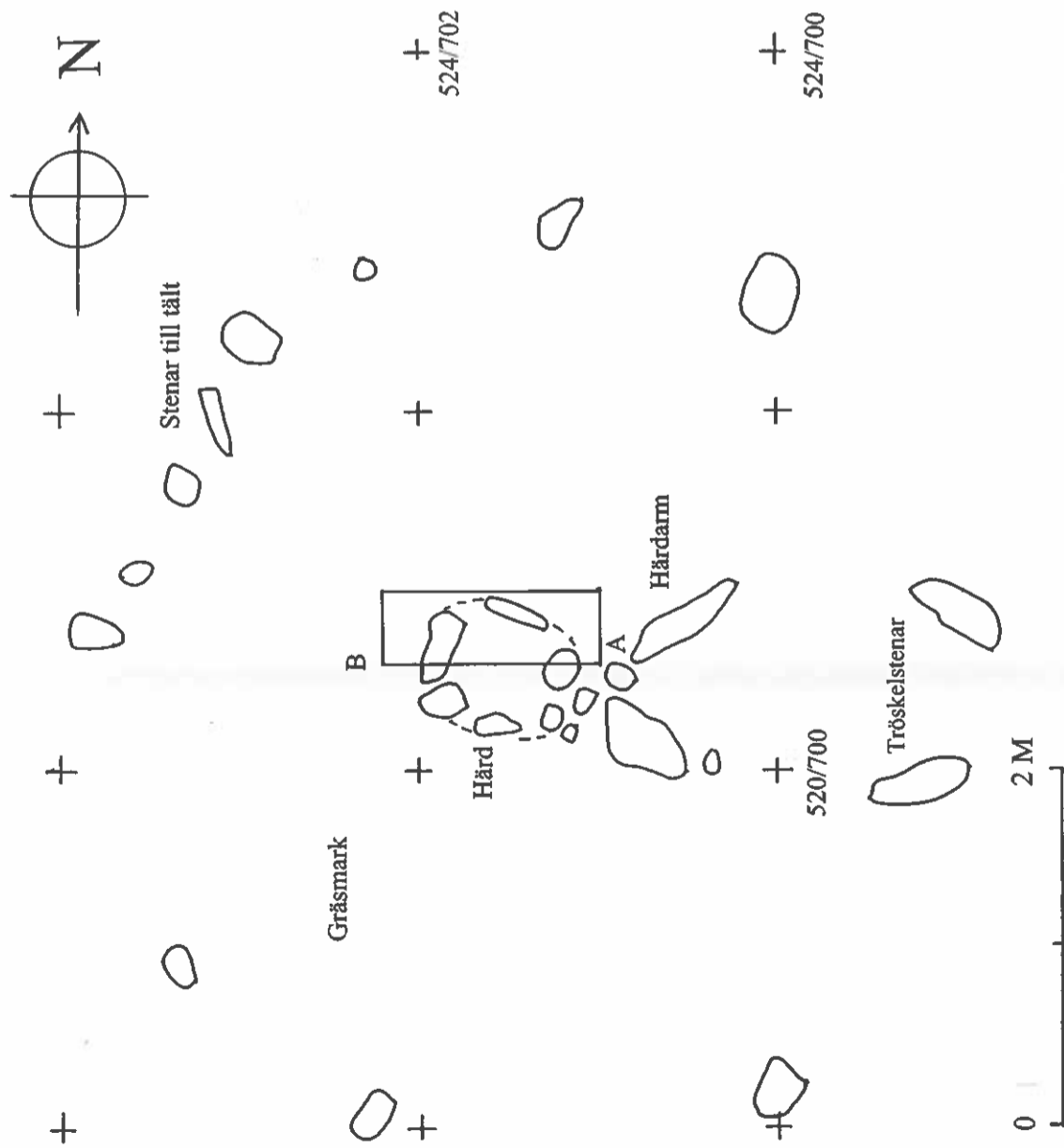
Fornl 168:4, stalotomt, profil NÖ-SV, fr SV

Ritning av M. Johansson, 2001

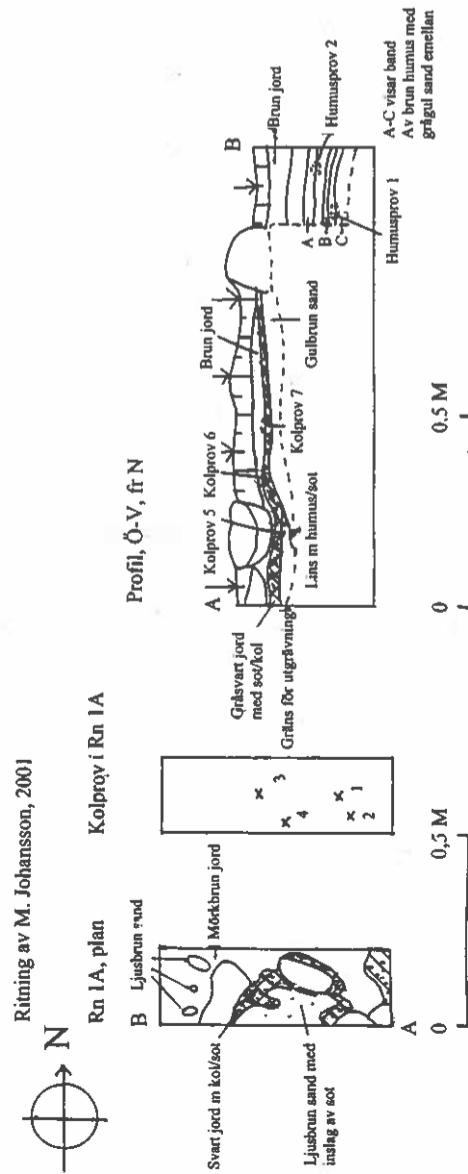

Forml, 193:2, plan över kåtatomt

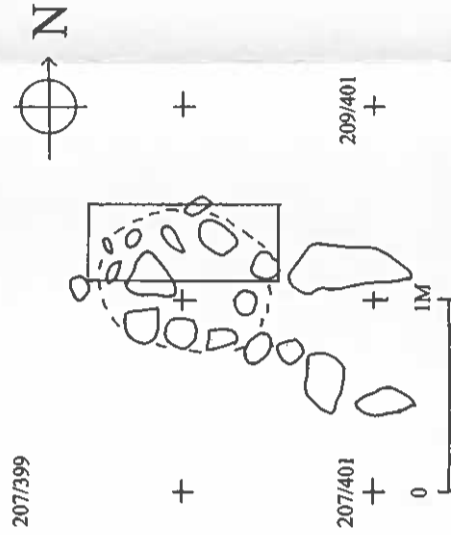
Ritning av L. Liedgren, 2001

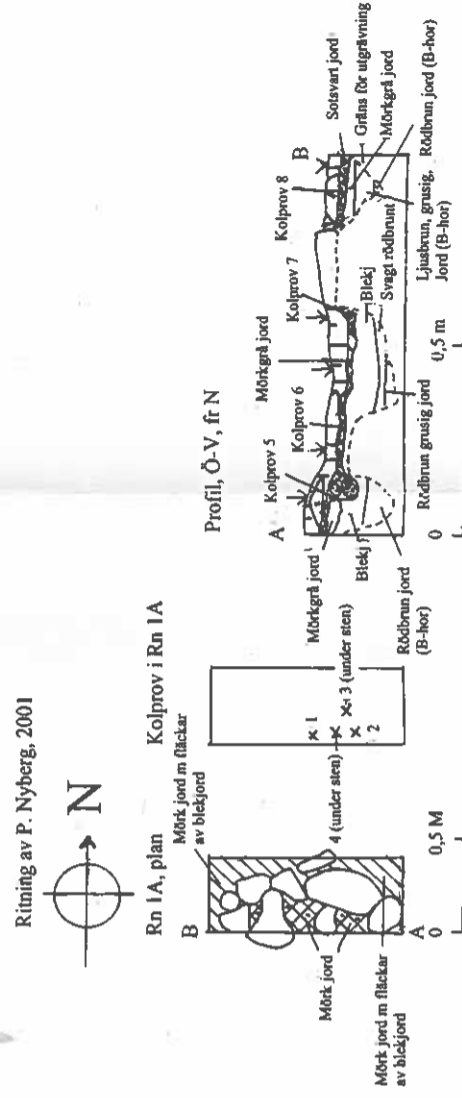
Forml 193:2, delundersökning av hård i kåtatomt

Forml 192:1, kåtatomt (hård med Hårdarmar), plan före undersökning
Ritning av P. Nyberg, 2001

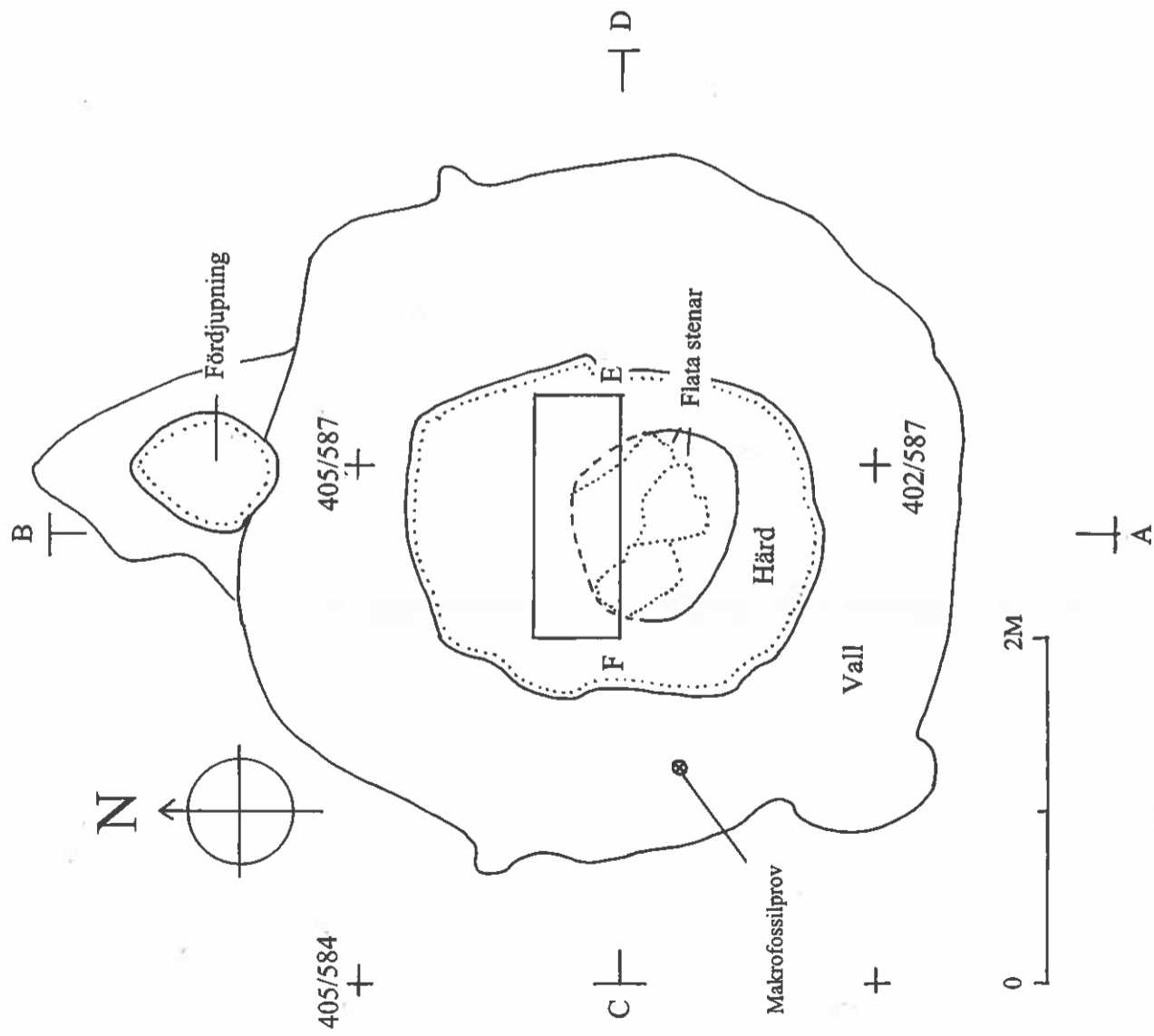
Forml 192:1, delundersökning av hård i kåtatomt

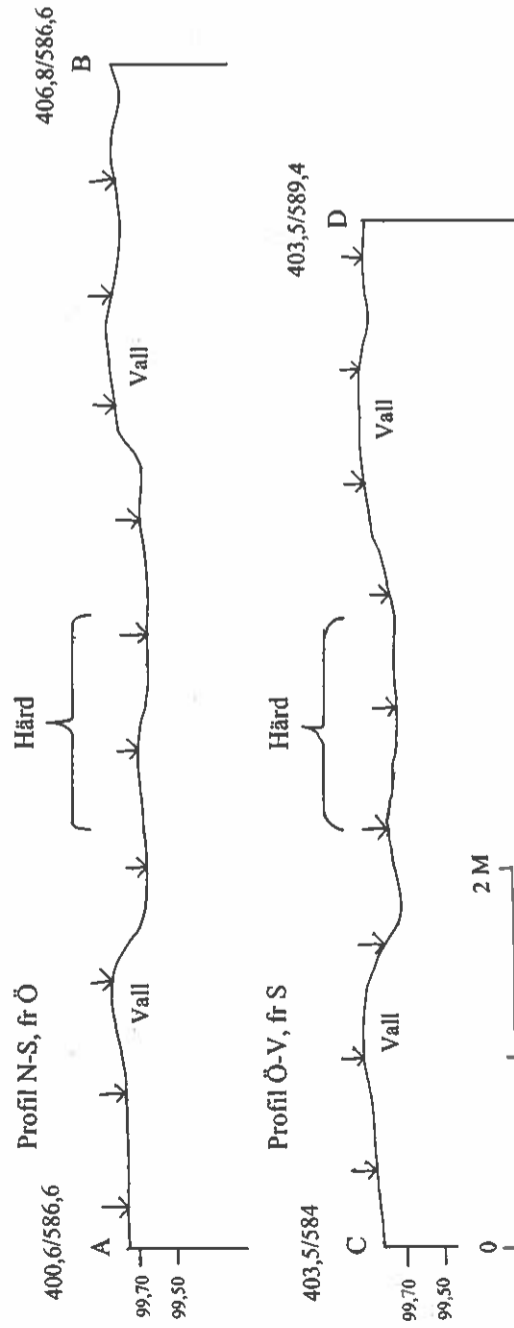
Fornl 66:1, stalotomt, plan

Ritning av M. Johansson, 2001

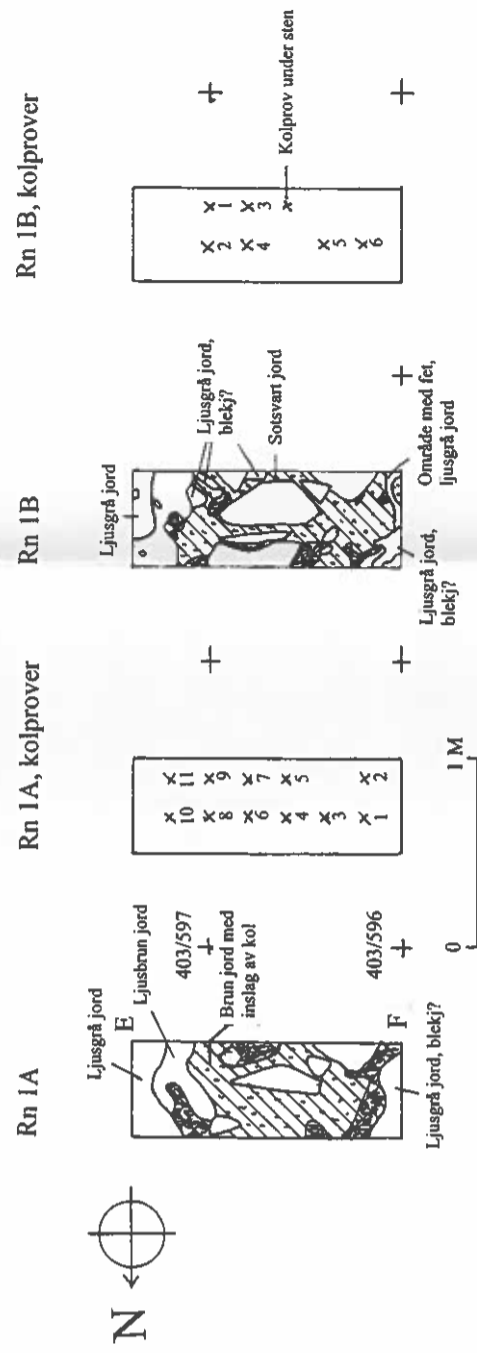
Fornl 66:1, stalotomt, profil

Ritning av P. Nyberg, M. Johansson, 2001

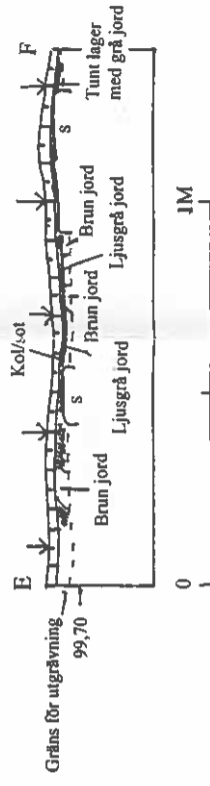
Fornl 66:1, stalotomt, delundersökning, planer

Ritning av A. Stångberg, 2001

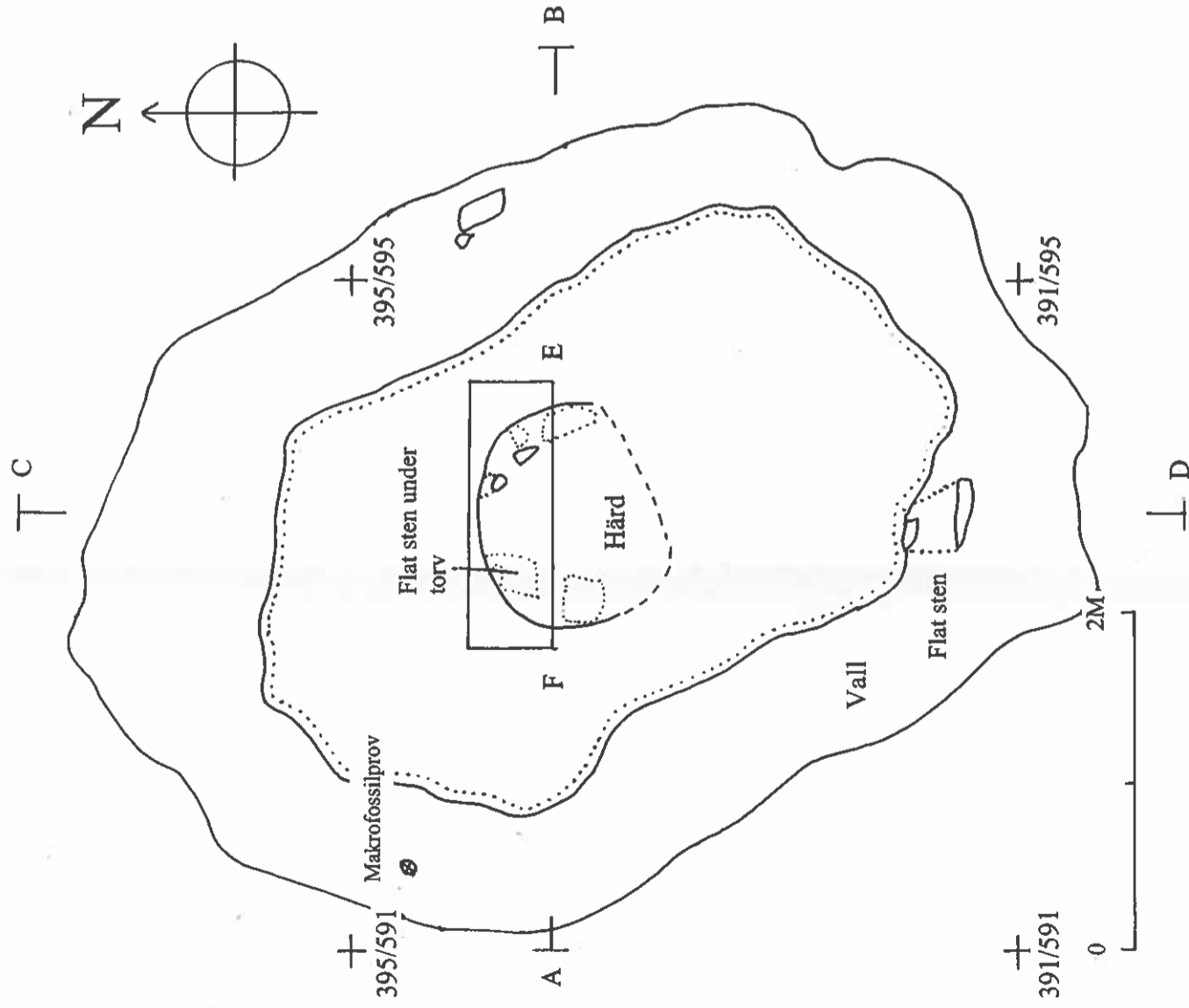
Fornl 66:1, stalotomt, profil, Ö-V, fr N

Ritning av A. Stångberg, 2001

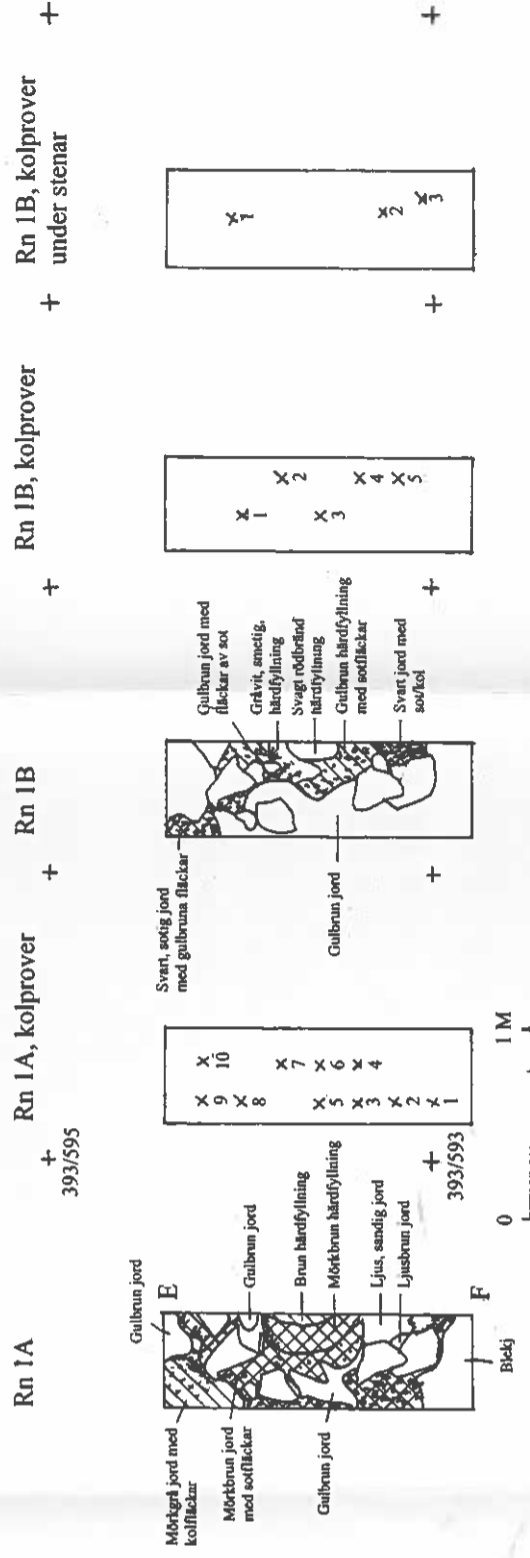
Fornl 66:2, stalotomt, plan

Ritning av P. Nyberg, 2001

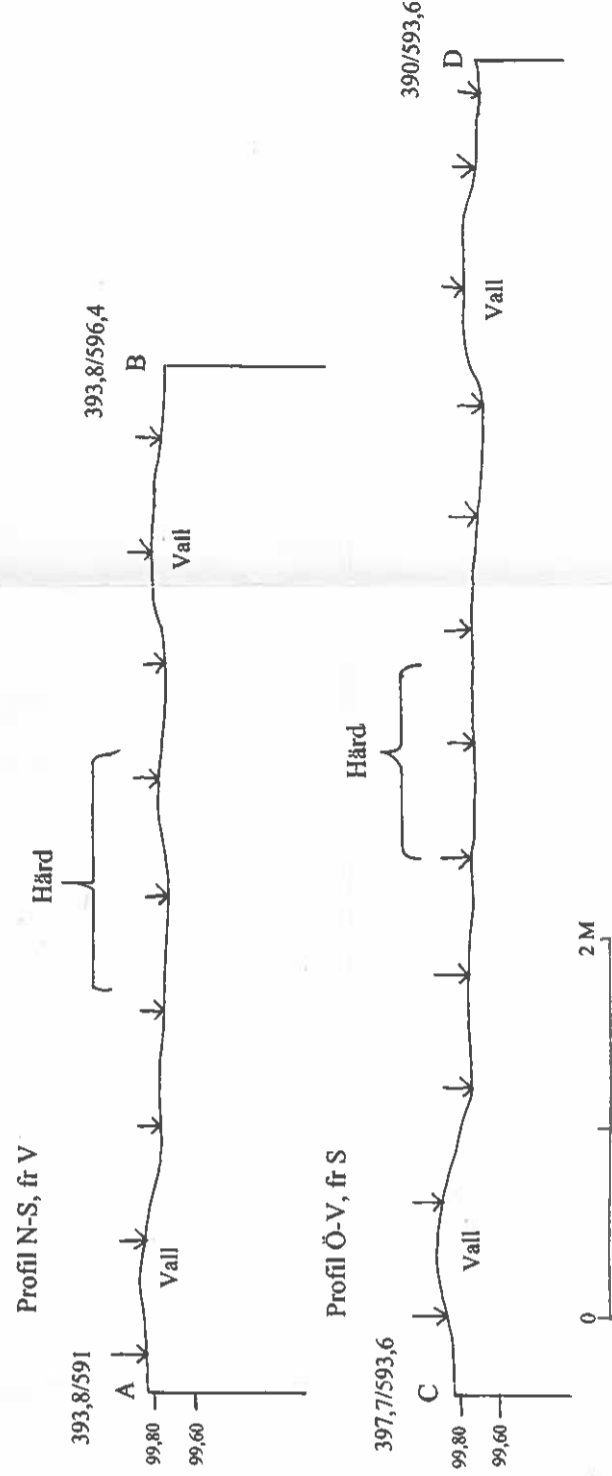
Fornl 66:2, stalotomt, delundersökning, planer

Ritning av P. Nyberg, 2001

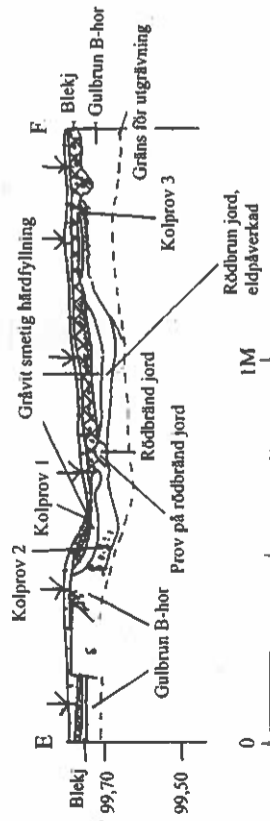
Fornl 66:2, stalotomt, profil

Ritning av P. Nyberg, M. Johansson, 2001

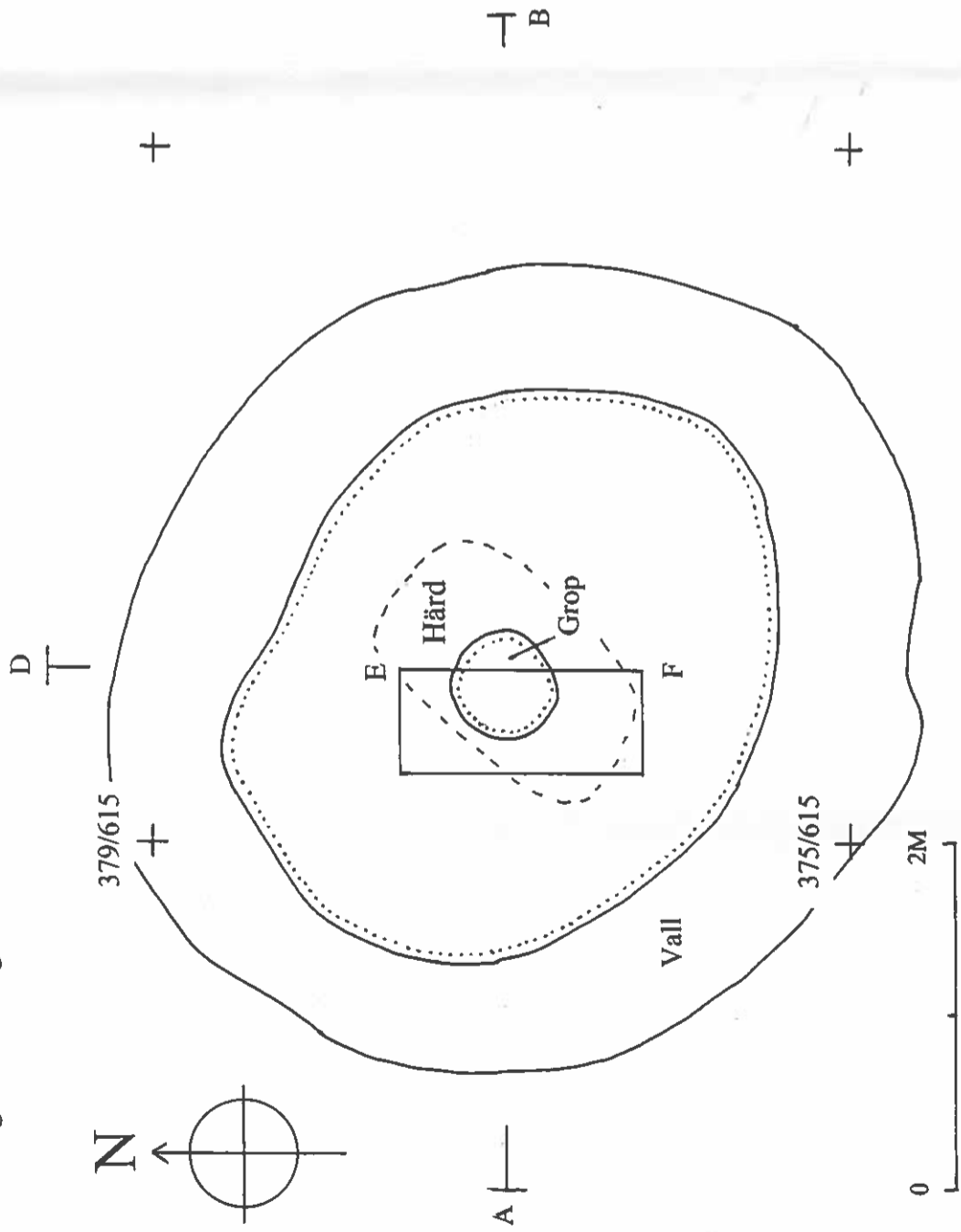
Fornl 66:2, stalotomt, profil, Ö-V, fr N

Ritning av L. Liedgren, 2001

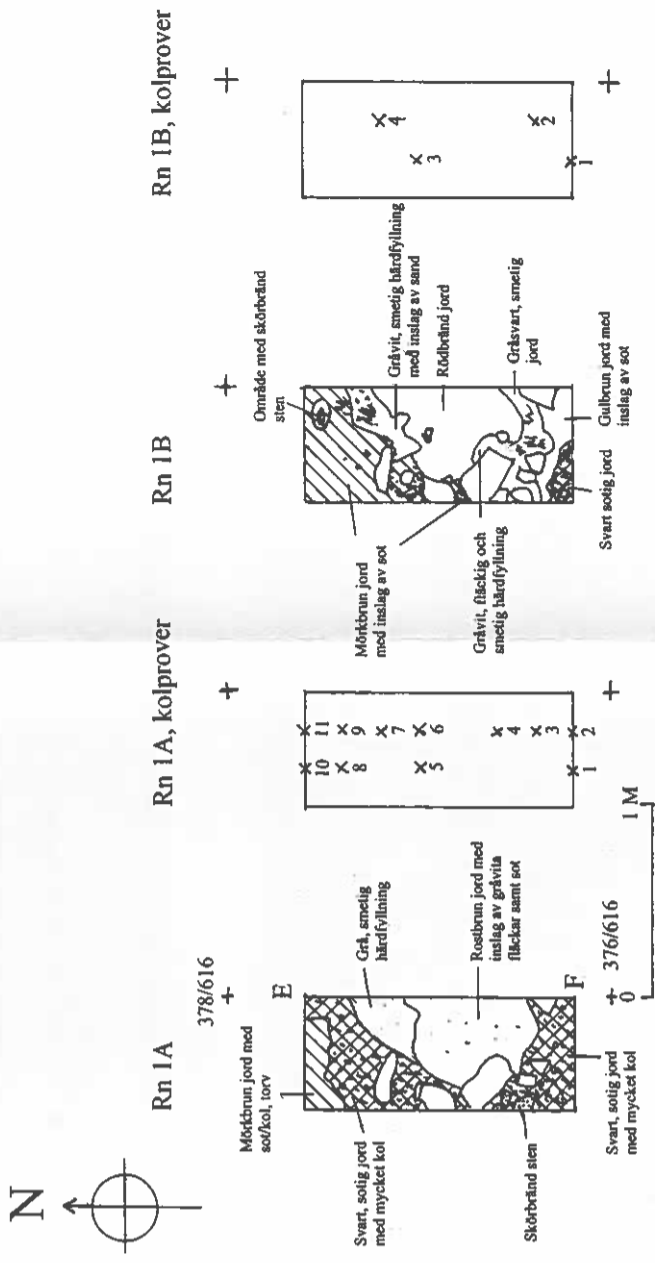
Forml 66:5, stalotomt, plan

Ritning av L. Liedgren, 2001

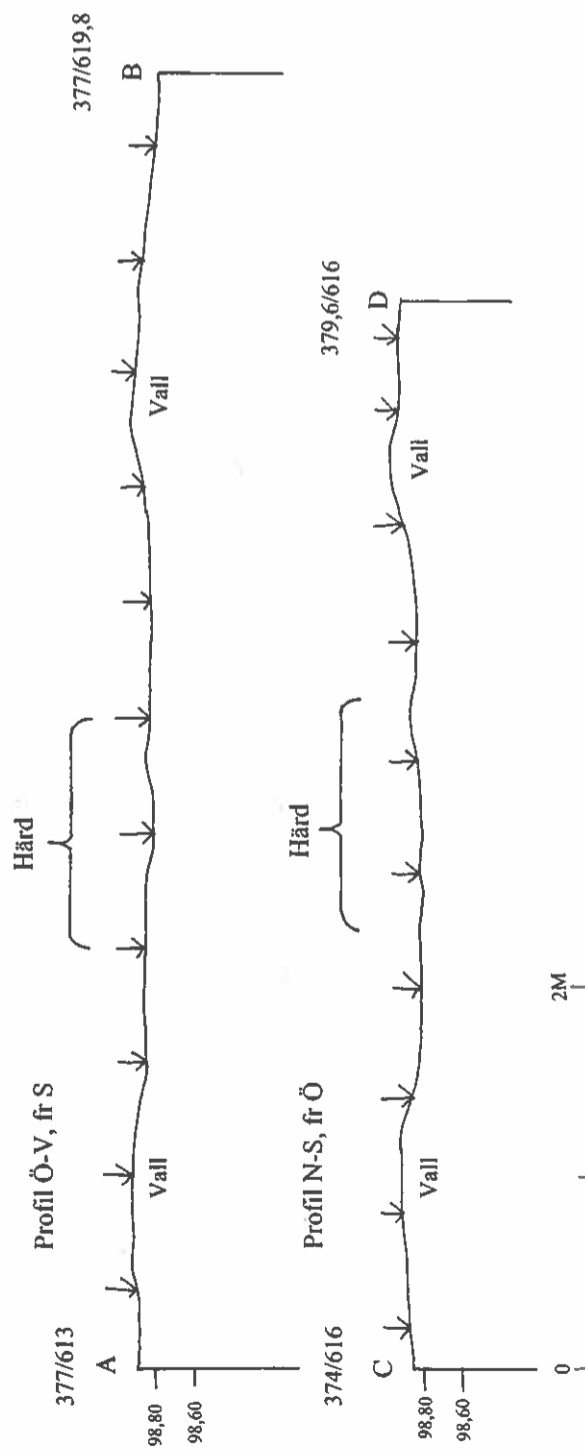
Forml 66:5, stalotomt, delundersökning, planer

Ritning av M. Johansson och P. Nyberg, 2001

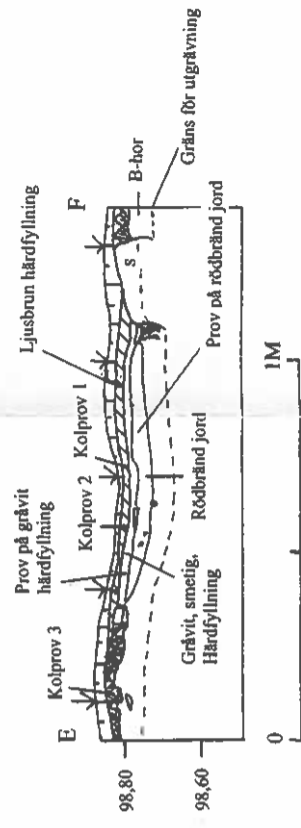
Forml 66:5, stalotomt, profil, Ö-V, fr V

Ritning av M. Johansson, 2001

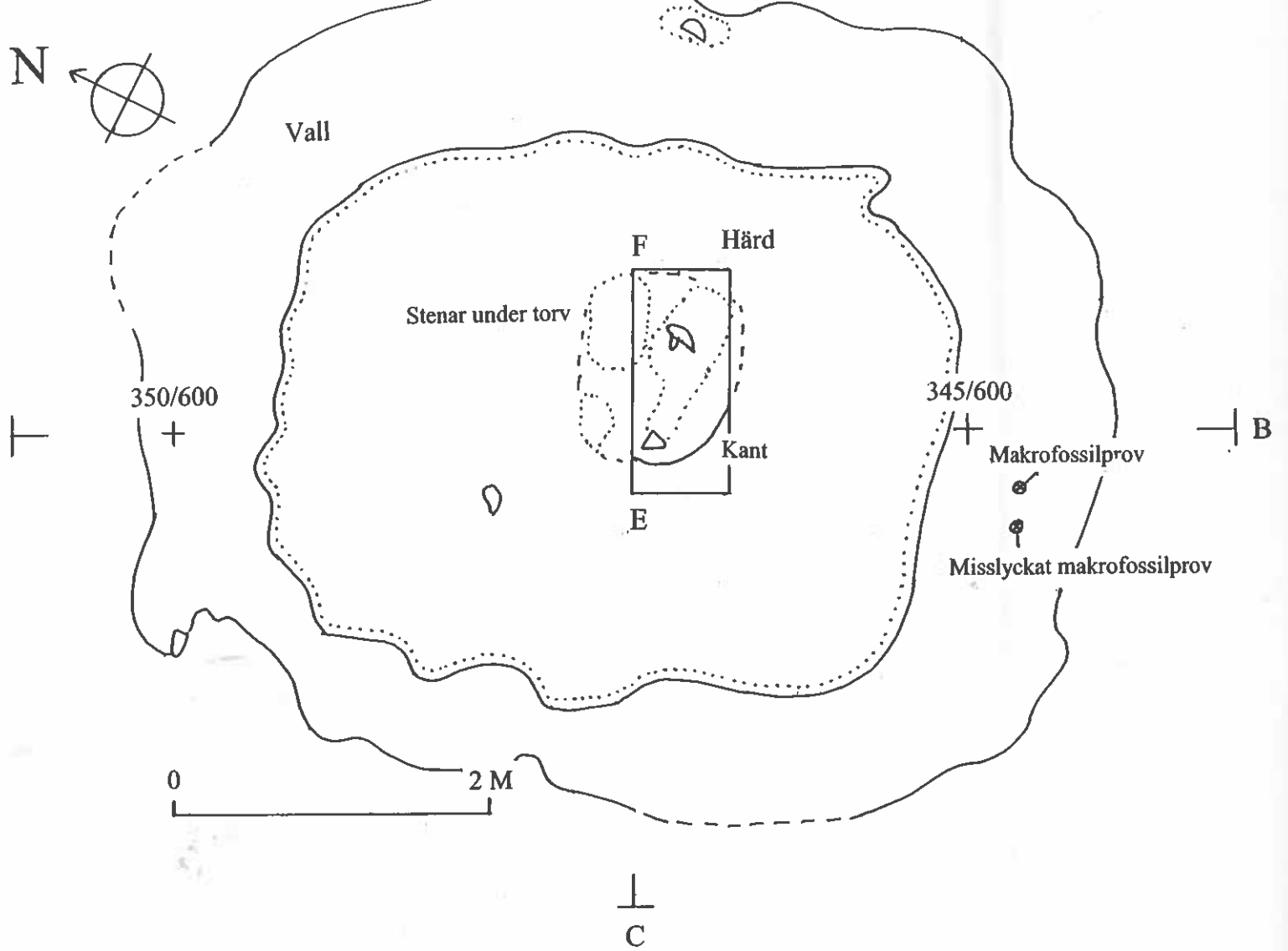
Forml 66:5, stalotomt, profil

Ritning av P. Nyberg, M. Johansson, 2001

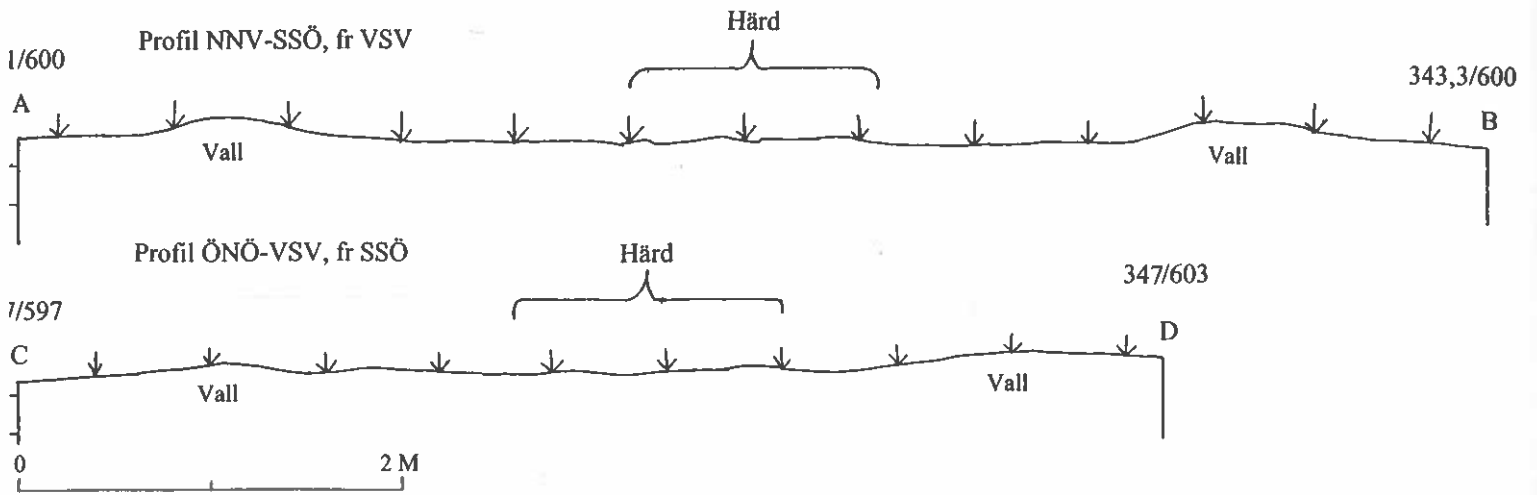
Fornl 175:1, stalotomt, plan

Ritning av M. Johansson, 2001

Fornl 175:1, stalotomt, profil

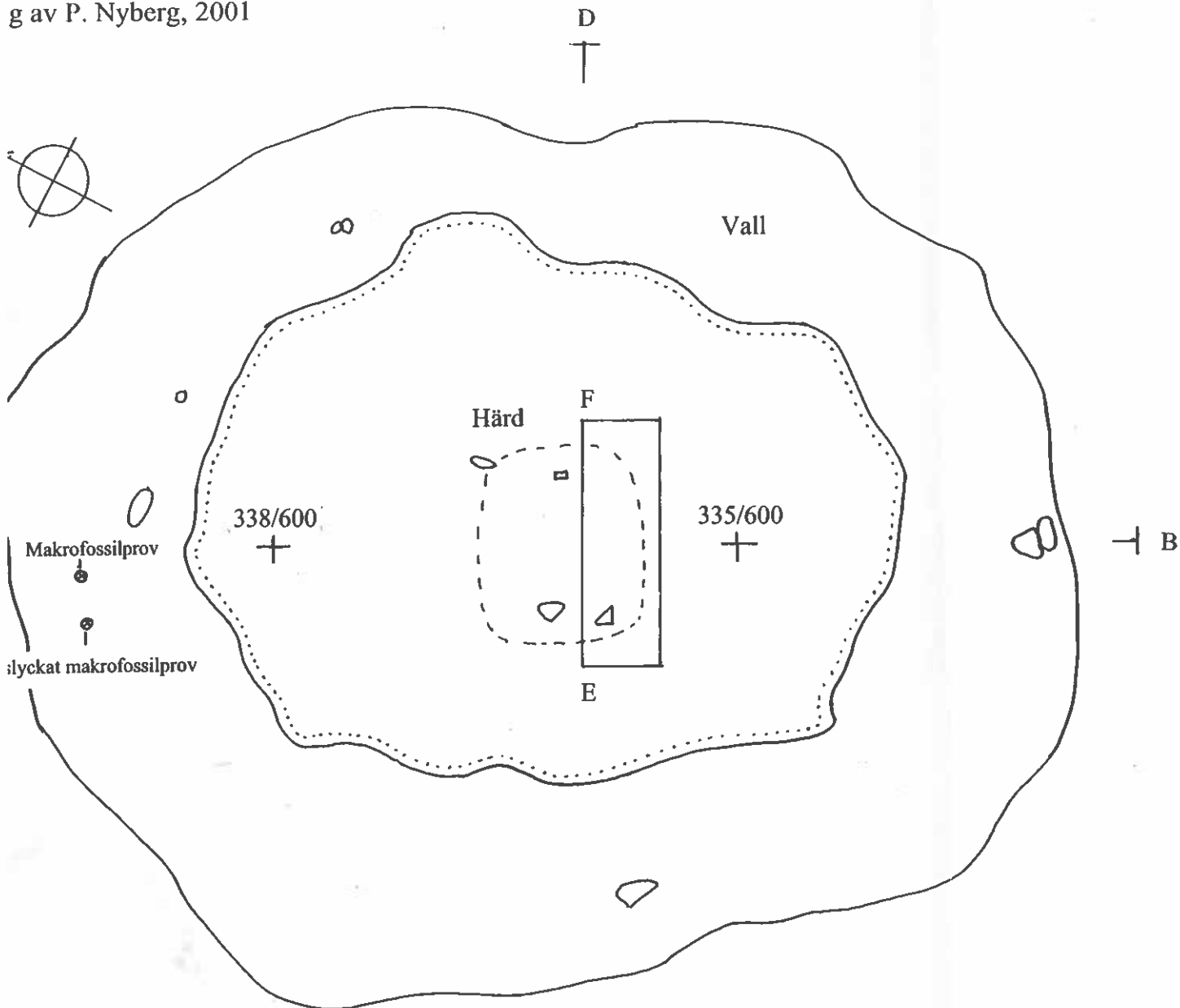
Ritning av P. Nyberg, M. Johansson, 2001

1 175:2, stalotomt, plan

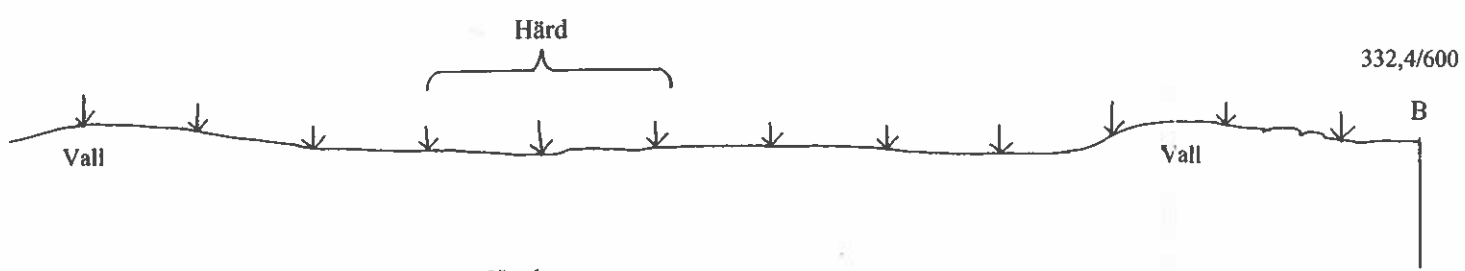
g av P. Nyberg, 2001

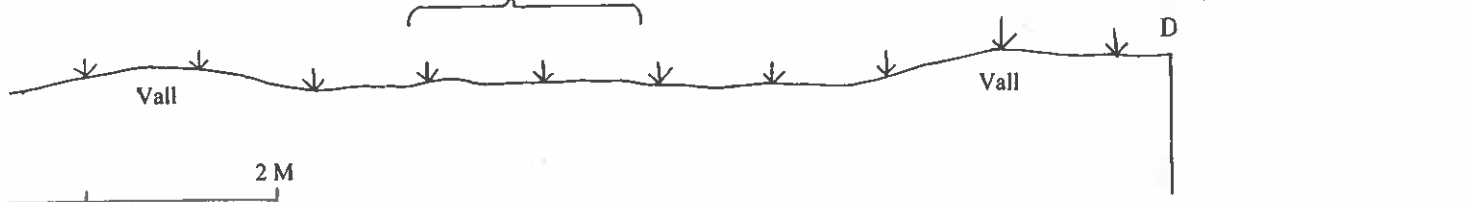
5:2, stalotomt, profil

P. Nyberg, M. Johansson, 2001

1-SSÖ, fr VSV

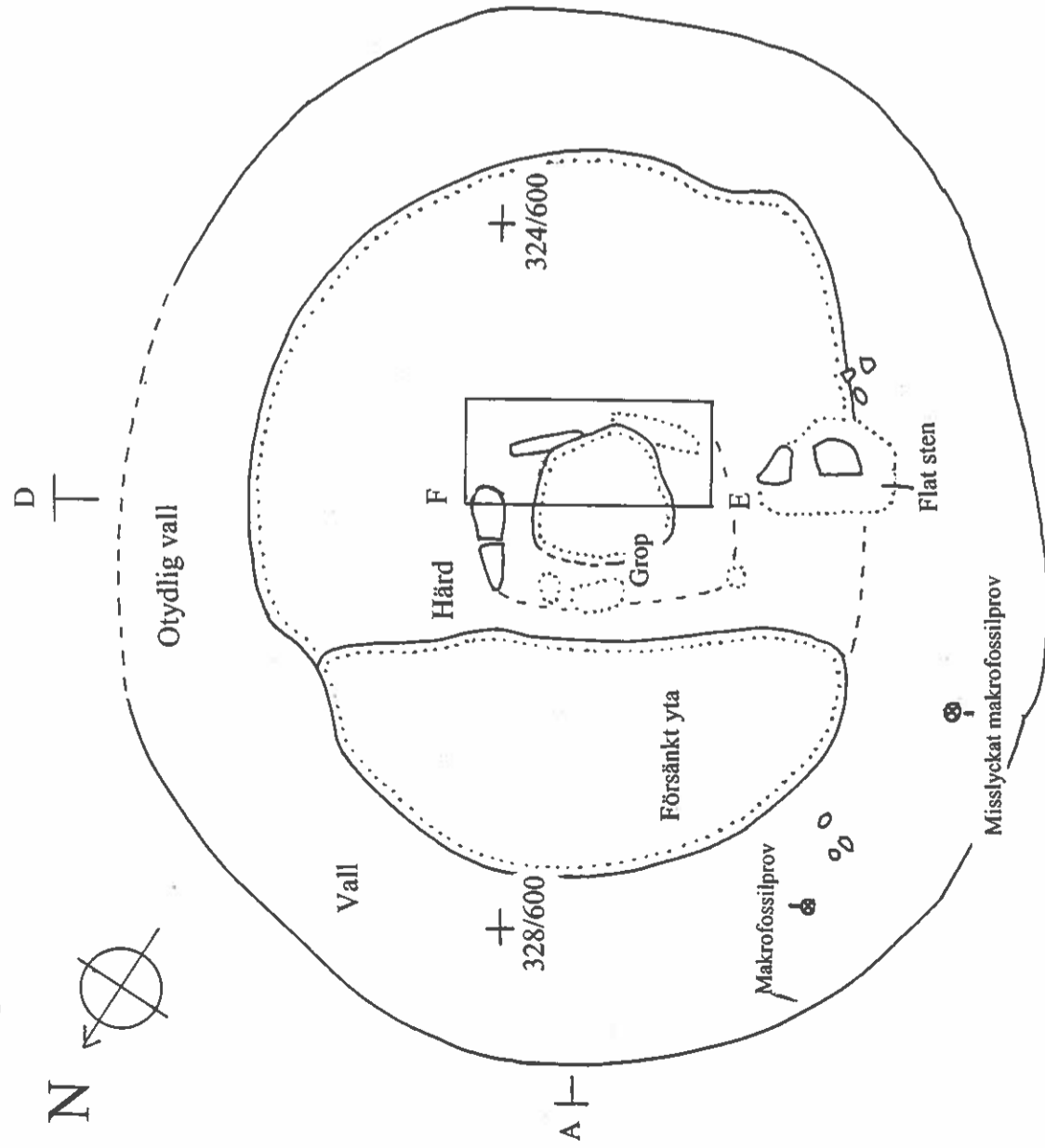
2-VSV, fr SSÖ

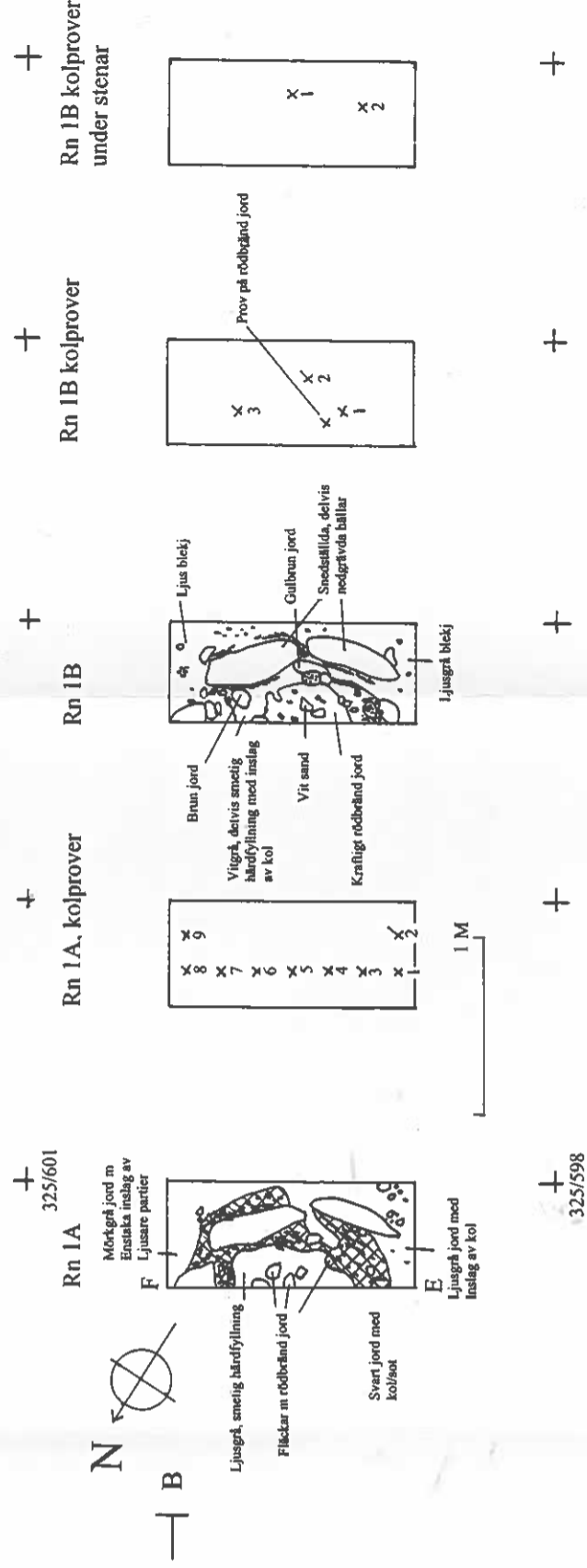
Fornl 175:3, stalotomt, plan

Ritning av L. Liedgren, 2001

Fornl 175:3, stalotomt, delundersökning, planer

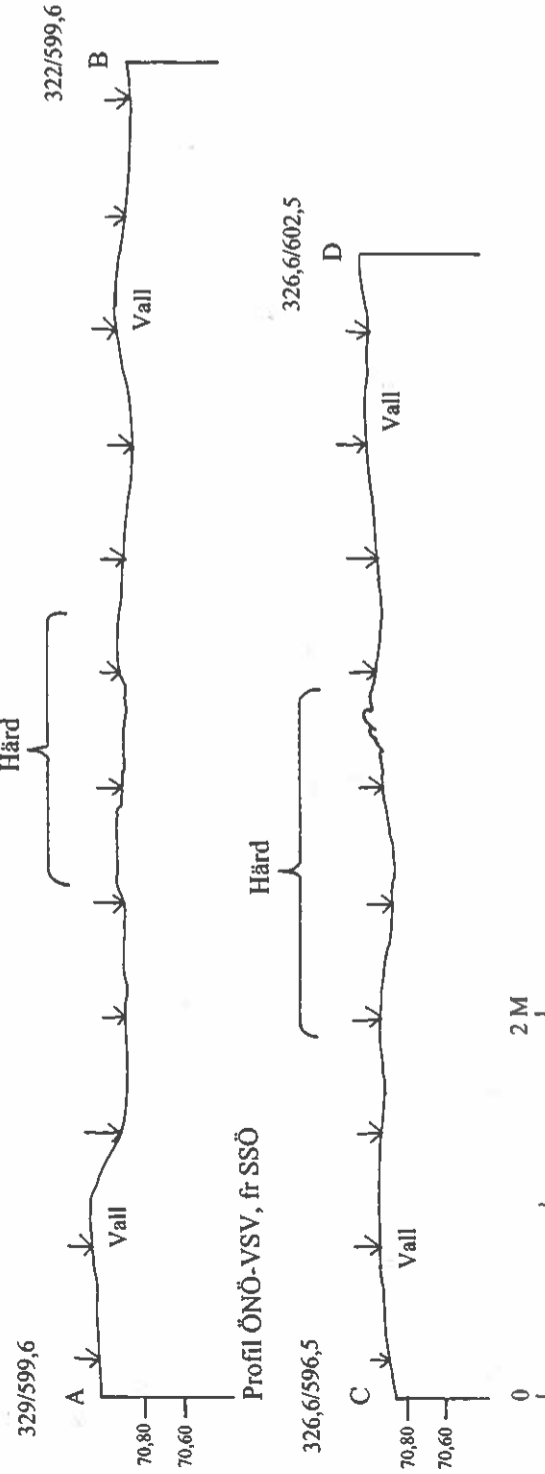
Ritning av A. Stångberg och L. Liedgren, 2001

Fornl 175:3, stalotomt, profil

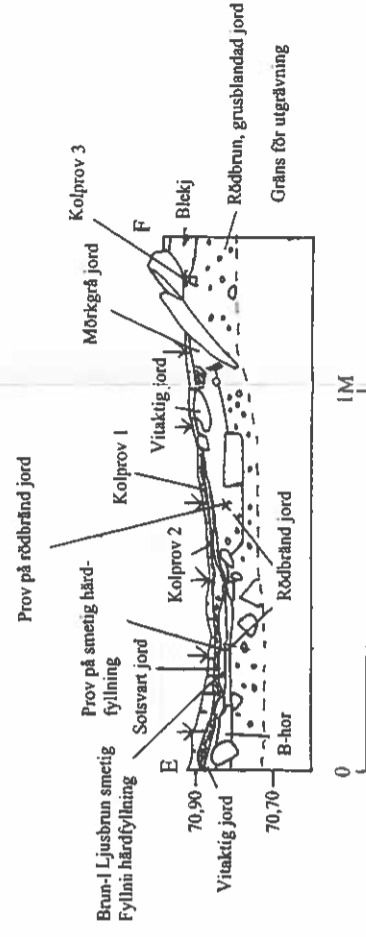
Ritning av P. Nyberg, M. Johansson, 2001

Profil NNV-SSÖ, fr VSV

Fornl 175:3, stalotomt, profil, NÖ-SV, fr SÖ

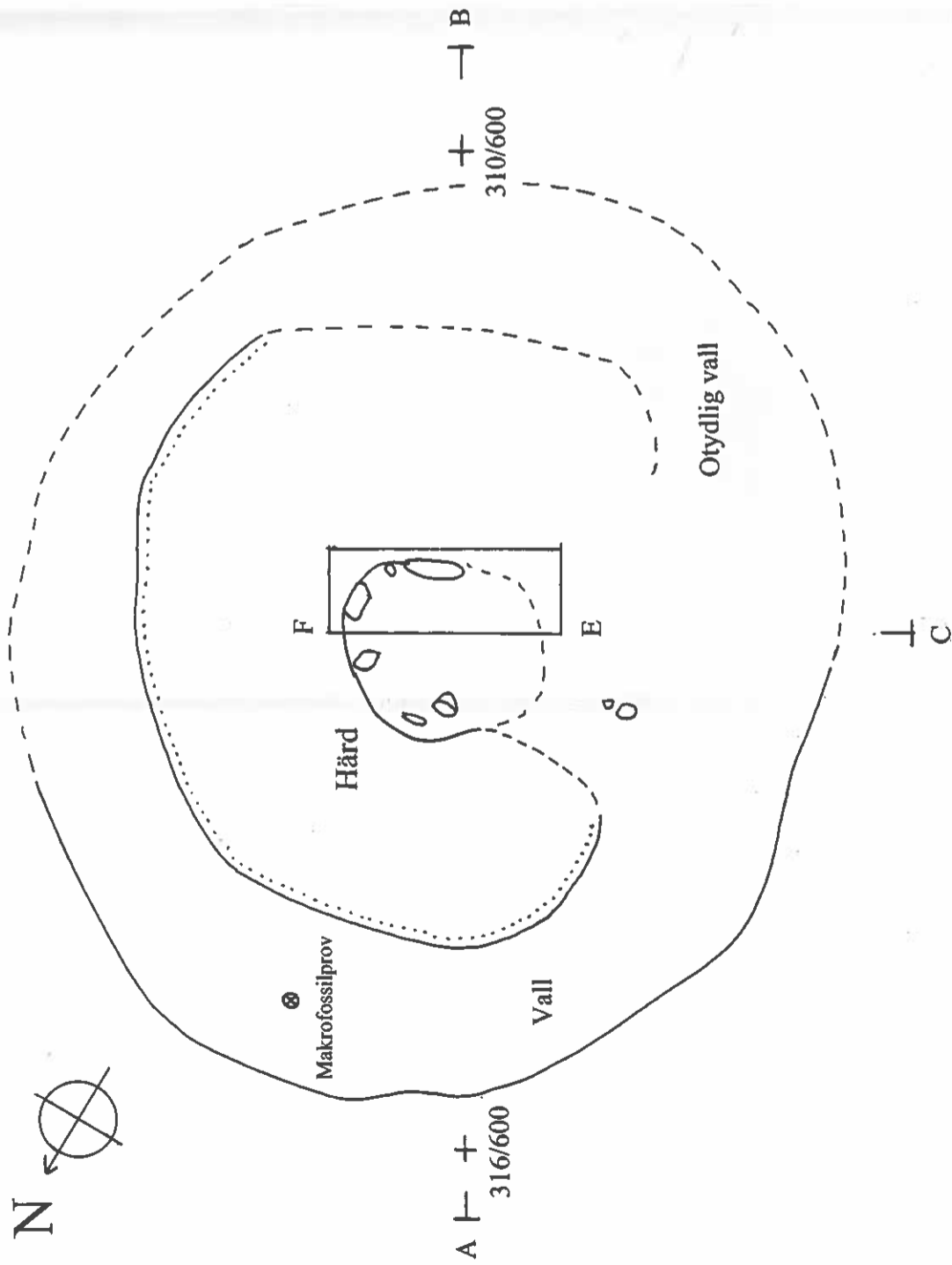
Ritning av P. Nyberg, 2001

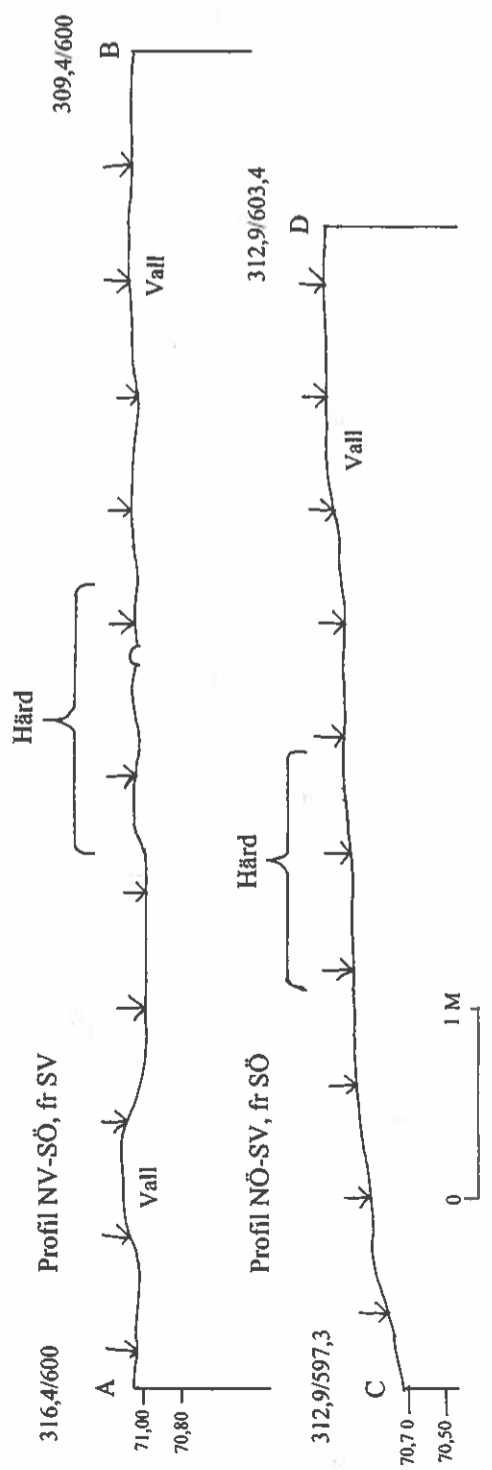
Forml 175:4, stalotomt, plan

Ritning av A. Stångberg, 2001

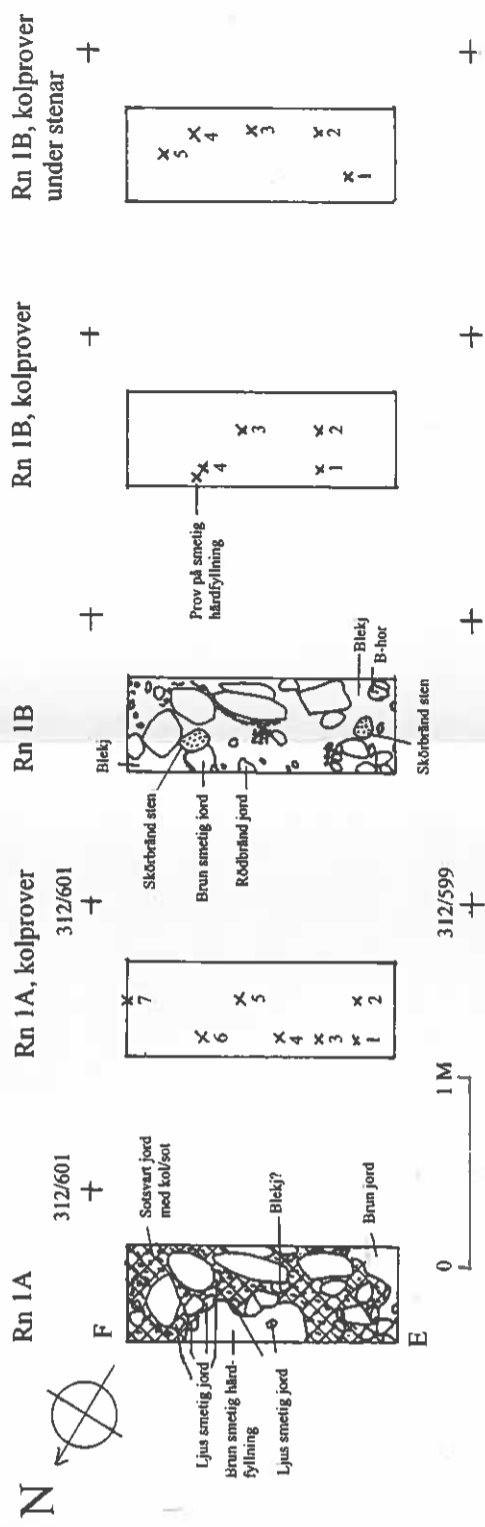
Forml 175:4, stalotomt, profil

Ritning av P. Nyberg, M. Johansson, 2001

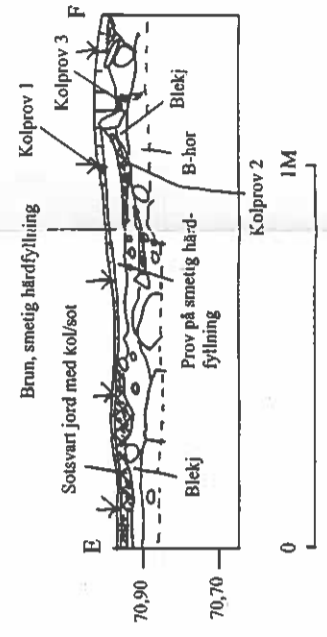
Forml 175:4, stalotomt, delundersökning, planer

Ritning av L. Liedgren, 2001

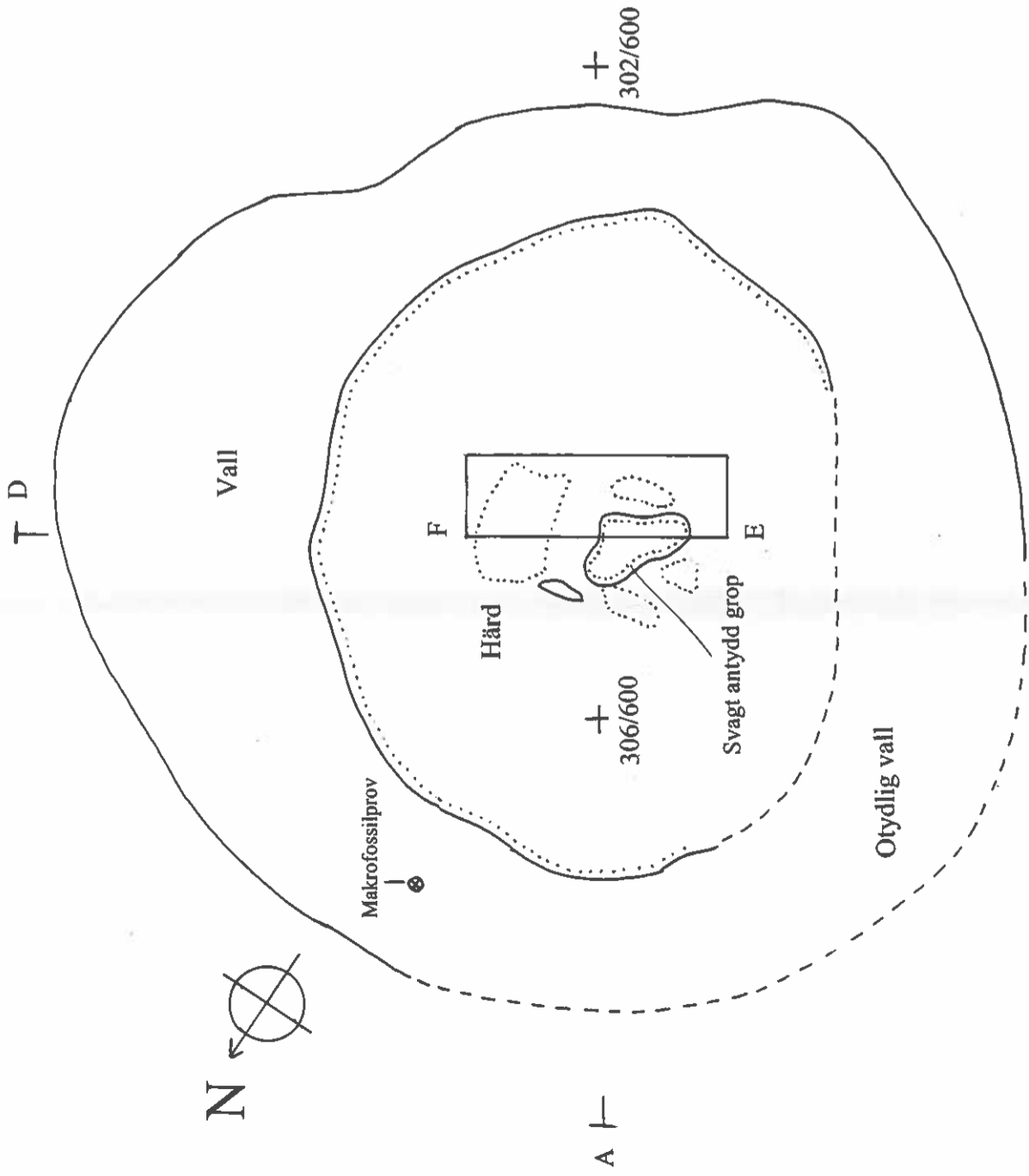
Forml 175:4, stalotomt, profil, NÖ-SV, fr SÖ

Ritning av L. Liedgren, 2001

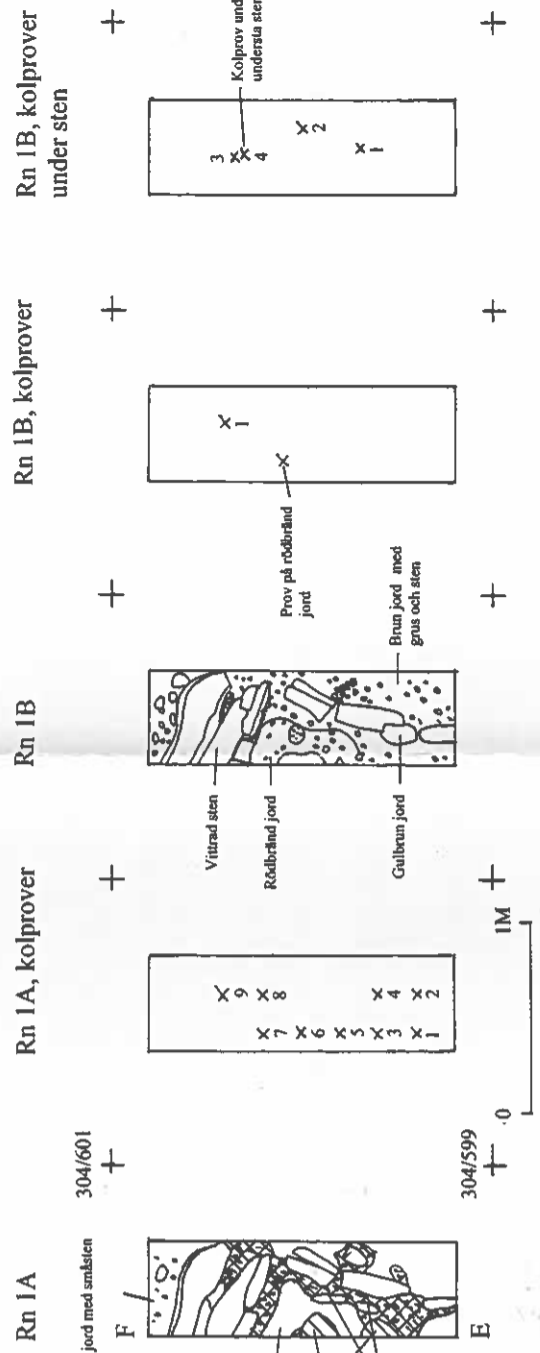
Fornl 175:5, stalotomt, plan

Ritning av L. Liedgren, 2001

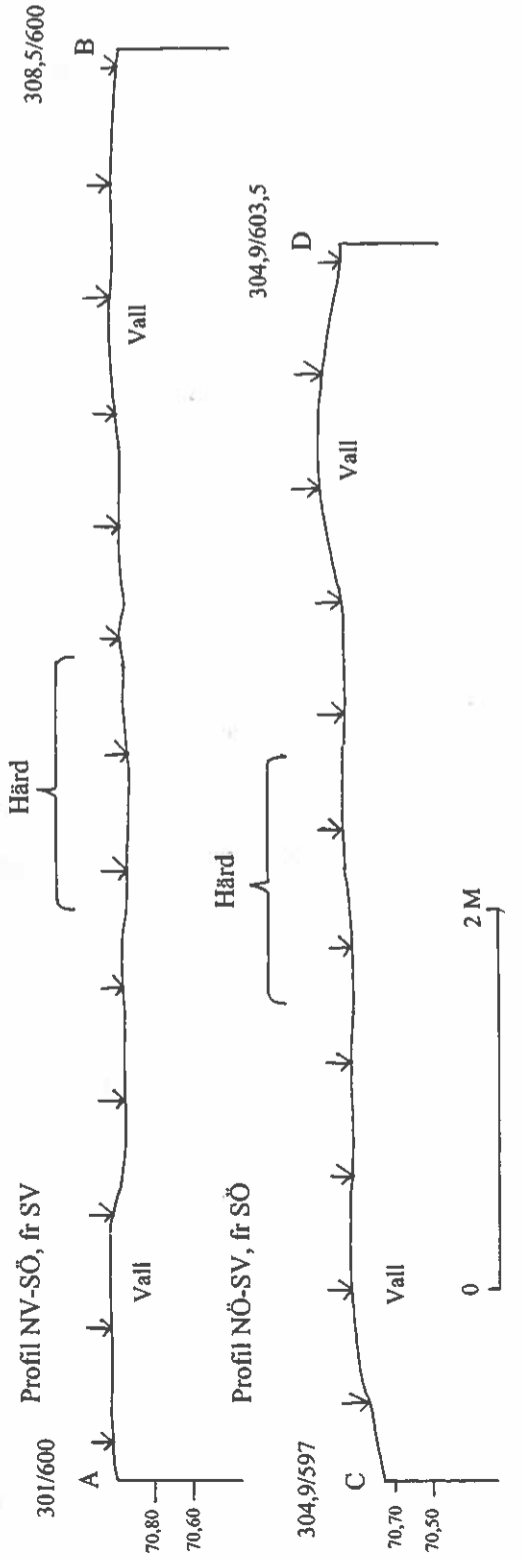
Fornl 175:5, stalotomt, delundersökning, planer

Ritning av M. Johansson och L. Liedgren, 2001

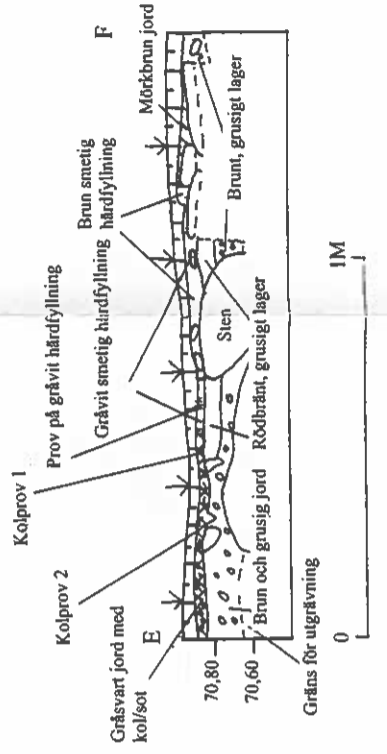
Fornl 175:5, stalotomt, profil

Ritning av P. Nyberg, M. Johansson, 2001

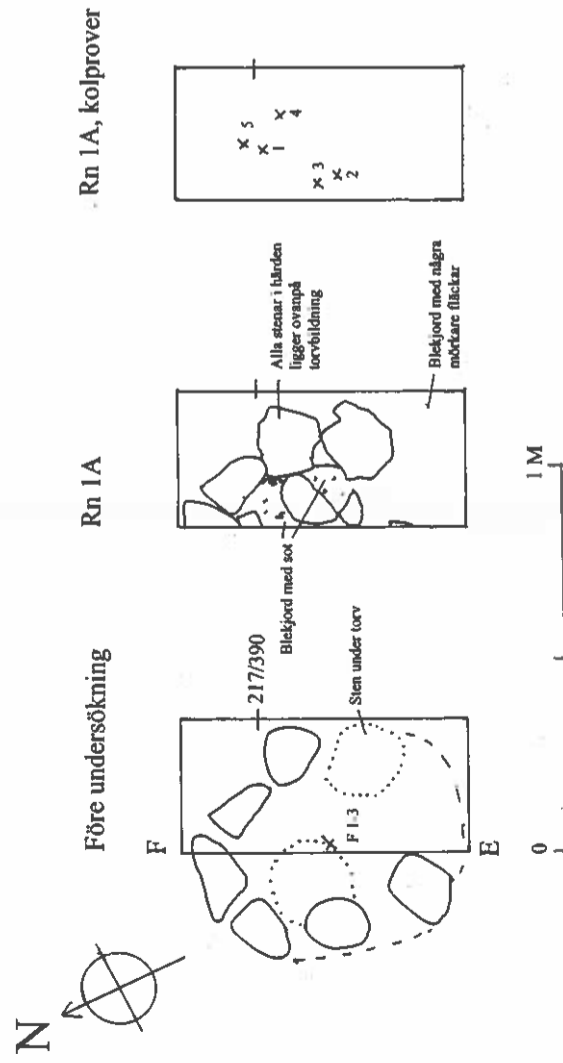
Fornl 175:5, stalotomt, profil, NÖ-SV, fr SÖ

Ritning av A. Stångberg, 2001

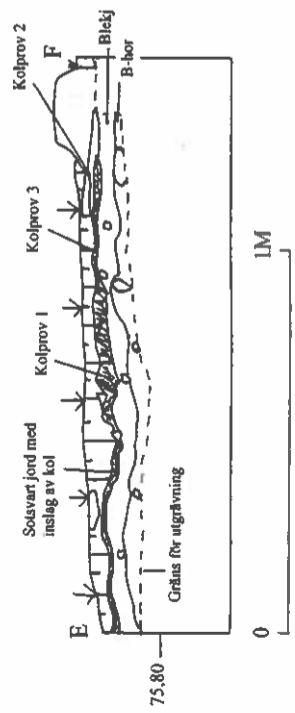
Forml 239:3, härd, delundersökning, planer

Ritning av L. Liedgren och P. Nyberg, 2001

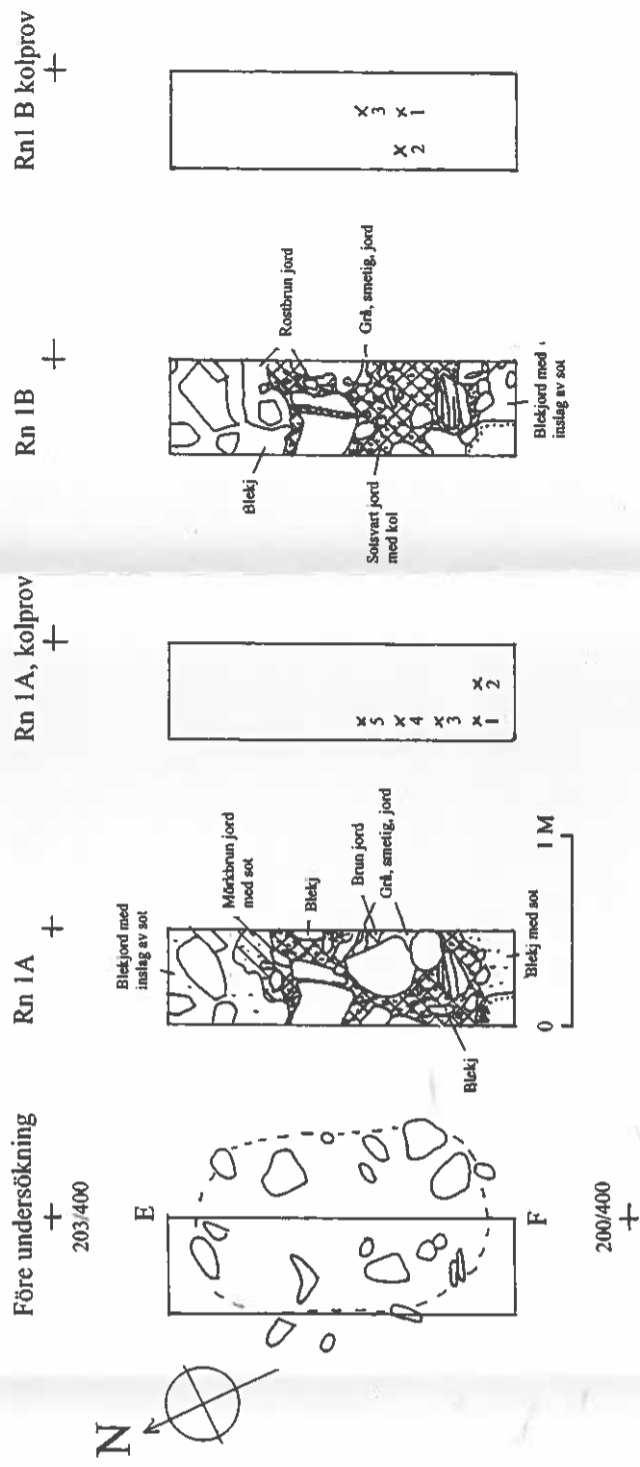
Forml 239:3, härd, profil, NNÖ-SSV, fr VNV

Ritning av P. Nyberg, 2001

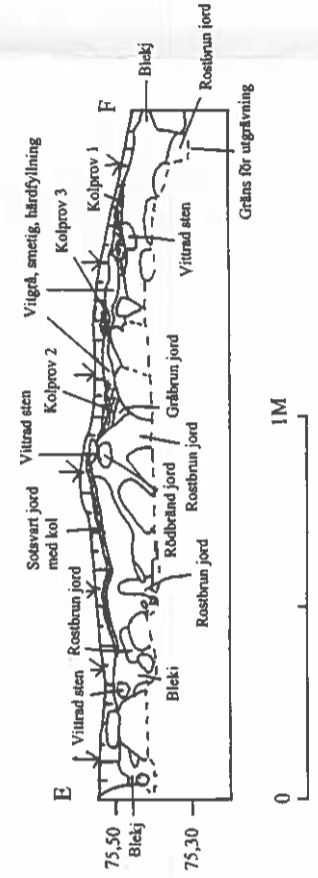
Forml 239:5, härd, delundersökning, planer

Ritning av L. Liedgren och M. Johansson, 2001

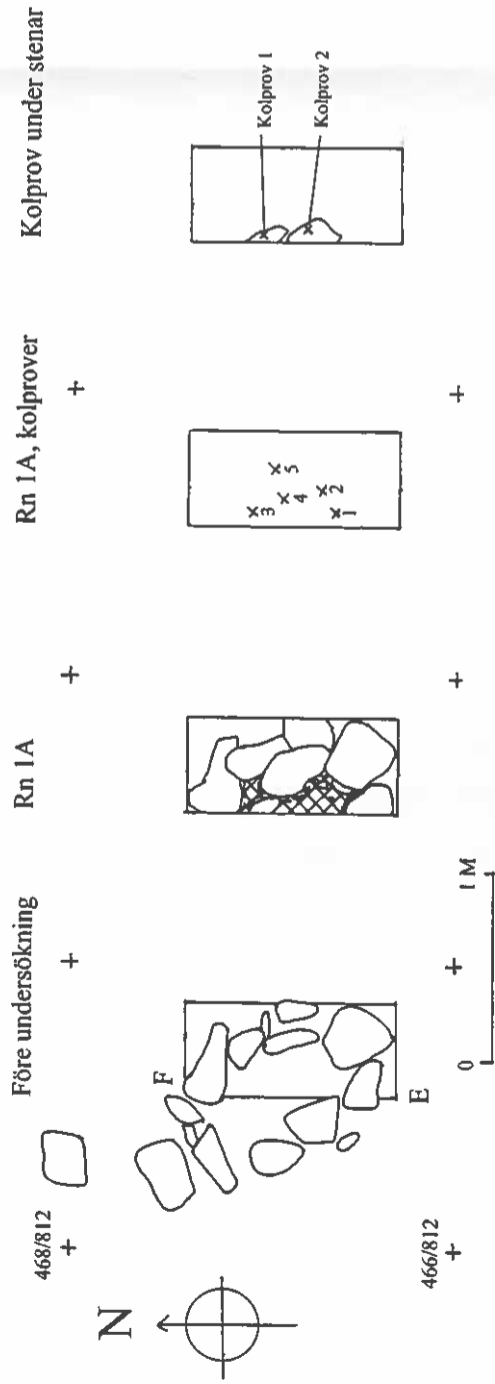
Forml 239:5, härd, profil, NNÖ-SSV, fr VNV

Ritning av M. Johansson, 2001

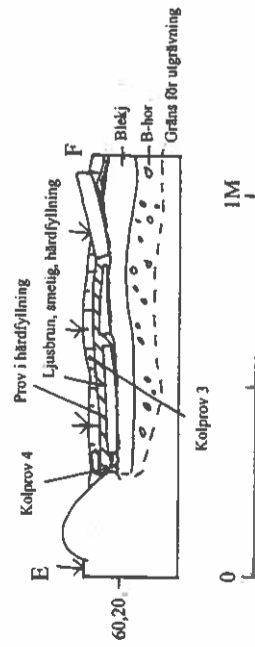
Fornl 221:1, härd, delundersökning, planer

Ritning av L. Liedgren och M. Johansson, 2001

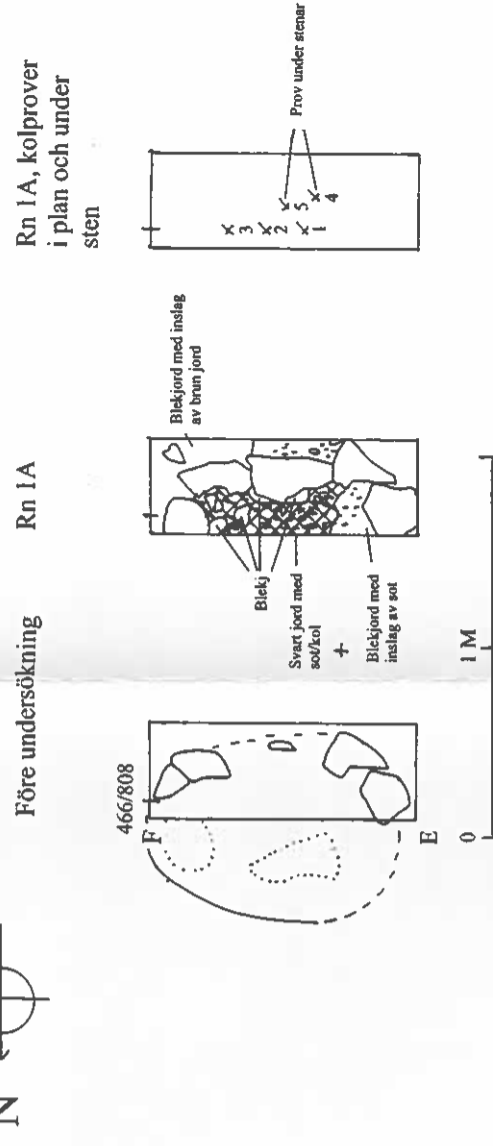
Fornl 221:1, härd, profil, N-S, fr Ö

Ritning av L. Liedgren, 2001

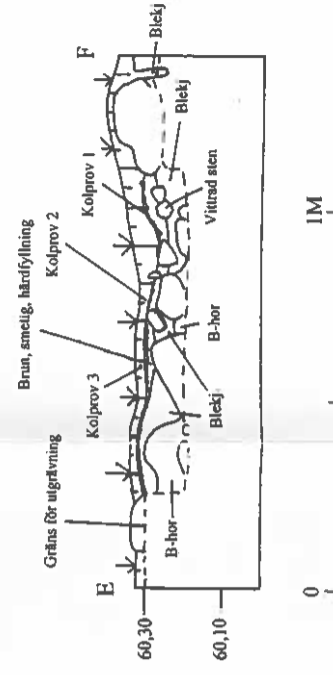
Fornl 221:2, härd, delundersökning, planer

Ritning av L. Liedgren och M. Johansson, 2001

Fornl 221:2, härd, profil, Ö-V, fr S

Ritning av M. Johansson, 2001

1. Rapport över kulturhistoriska undersökningar inom Arjeplog socken, 1988.
2. Rapport över kulturhistoriska undersökningar inom Arjeplog socken, Lappland, 1989-1991.
3. Arkeologiska inventeringar och undersökningar av förhistoriska fyndlokaler och boplatser vid Hornavan och Kakel, Arjeplog socken, Lappland, 1983.
4. Rapport över arkeologisk förundersökning av gamla kyrk- och marknadsplatsen, Raä 471, Arvidsjaur socken, Lappland, 1992.
5. Rapporter över kulturhistoriska undersökningar vid Gubblijaure, Stora Mattaure samt Padje-Máskejaure, Arjeplog socken, Lappland.
6. Arkeologisk undersökning av två härdar vid Margatjärnen, Arvidsjaur Socken, Lappland, 1992.
7. Rapport över slutundersökning inom gamla kyrk- och marknadsplatsen, Raä nr 471, Arvidsjaur socken, Norrbottens län, Lappland 1993.
8. Arkeologiska utgrävningar inom Arjeplog sn, Lappland, 1994.
9. Arkeologisk utredning vid Pajeb Mütunisjaure, Arjeplog sn, Lappland, 1995.
10. Rapport över kulturhistoriska inventeringar av strandområdet vid Rappen, Labbas samt Rappenströmmarna, Arjeplog sn, Lappland 1995.
11. Arkeologiska utgrävningar vid Ansvar, Överkalix socken, Norrbottens län, 1995. Arkeologisk delundersökning av Raä 393:1, stensättning med rödockra, Raä 393:2, boplatsslämning, samt Raä 977:3 boplatsvall.
12. Arkeologiska utgrävningar vid Ansvar, Överkalix socken, Norrbottens län, 1996. Arkeologisk slutundersökning och restaurering av Raä 393:1, stensättning med rödockra, samt fortsatt delundersökning av Raä 393:2, boplatsslämning.
13. Arkeologiska undersökningar inom Arjeplogs och Arvidsjaur socknar, Lappland, 1995-1996.
14. Rapport över fornminnesinventering och kulturhistoriska undersökningar vid Delliknäs, Arjeplogs sn, Lappland 1997.
15. Rapport över fornminnesinventering av väg 519, sträckan länsgränsen-Abborrträsk, Arvidsjaur socken, 1997.
16. Arkeologiska undersökningar inom Arjeplogs samhälle, Lappland, 1997.
17. Arkeologisk förundersökning vid vattendragen Rappen, Labbas, Arjeplogs sn, Lappland, 1997.
18. Arkeologiska undersökningar av en stensättning samt delundersökning av en boplatsvall och boplatssytor, Raä nr 315, Nedre Vojakkala, Nedertorneå sn, Norrbottens län, 1996-1997.
19. Boplatser och landhöjning. En förstudie till forskningsprojektet "Människan, elden och landskapet", 1997.
20. Rapport över arkeologisk förundersökning av hotade fornlämningar vid vattendragen Rappen, Labbas samt Rappenströmmarna, Arjeplogs kommun, Lappland, 1998.
21. Byggnadsarkeologiska undersökningar av några åskåtor i Arjeplog, Lappland, 1997-1998.
22. Dokumentation och restaurering av timrad njalla samt timrad kåta Skålka, Ståkke sameby, Arjeplog, Lappland.

Silverbuseet

Rapporter över kulturhistoriska undersökningar

Distribution: Silverbuseet, Torget, S-930 90 Arjeplog, tel.
0961-61290.

23. Rapport över dokumentation samt upprustning av samiska byggnader i Mavas, Luokta-Mavas sameby, Arjeplog, Lappland, 1998-1999.
24. Människan, elden och landskapet. Rapport över arkeologiska undersökningar 1999.
25. Dokumentation och upprustning av torvkåta samt njalla, Tjåksa, Svaipa sameby, Arjeplog, Lappland, 1999-2000.
26. Dokumentation och restaurering av en narad brådnjalla från Ringselet, Semisjaur-Njarg sameby, Arjeplog, Lappland, 1999-2001
27. Antikvarisk kontroll av upprustningsarbeten i Geijaur, Tjakkek samt Balgesnjunnje inom Arjeplogs och Arvidsjaur kommuner, 2000.
28. Människan, elden och landskapet. Arkeologiska undersökningar av mesolitiska boplatser inom Arjeplogs kommun, Norrbottens län 2000.
29. Arkeologisk utredning med anledning av planerad vindkraftspark på Uljabuoda, fastigheterna 1:1 Arjeplogs kommun, 2001.
30. Arkeologisk undersökning av skadat fornlämningsområde, Kolmis, Dellaure 2:1, Arjeplogs sn samt utredning av fornlämningar i samband med biltestbana.

***

ISSN 1101-2900